

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

KONCEPCE BOJE PROTI ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU DO ROKU 2023

Praha, únor 2018

Schválena usnesením vlády č. 325 ze dne 23. května 2018.

OBSAH

KONCEPCE BOJE PROTI ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU DO ROKU 2023	1
OBSAH	2
ÚVODNÍ SLOVO.....	3
1. ÚVOD.....	3
VZTAH K DALŠÍM STRATEGICKÝM DOKUMENTŮM	5
VZTAH K AUDITU NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI.....	6
2. AKTUÁLNÍ SITUACE V OBLASTI ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU	6
3. IDENTIFIKOVANÉ PROBLEMATICKÉ OBLASTI	8
4. INTERVENČNÍ LOGIKA	11
5. GLOBÁLNÍ CÍL KONCEPCE	16
6. STRATEGICKÉ A SPECIFICKÉ CÍLE KONCEPCE	16
A) ZVÝŠIT EFEKTIVITU PROCESŮ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ A ZPŘESNIT DEFINICI PROBLEMATICKÝCH INSTRUMENTŮ	16
B) POSÍLIT SDÍLENÍ INFORMACÍ A SPOLUPRÁCI PŘI ŘEŠENÍ PŘÍPADŮ ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU.....	17
C) ZVÝŠIT EFEKTIVITU MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE S VYBRANÝMI ZEMĚMI A V RÁMCI EU	18
D) ZEFEKTIVNIT NÁKLADY SPRÁVY ZAJIŠTĚNÉHO MAJETKU.....	19
E) POSÍLIT SCHOPNOST ORGÁNŮ VYMÁHAJÍCÍCH PRÁVO VYŠETŘOVAT HOSPODÁŘSKOU KRIMINALITU.....	20
F) PŘIJETÍ KONSENZUÁLNÍHO POSTUPU V OBLASTI KRIMINALITY PROTI ŽIVOTNÍMU PROSTŘEDÍ	21
G) ADAPTACE ORGÁNŮ ČINNÝCH V TRESTNÍM ŘÍZENÍ NA NOVÉ METODY ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU.....	21
7. IMPLEMENTAČNÍ STRUKTURA KONCEPCE.....	22
8. FINANCOVÁNÍ KONCEPCE	22
9. RIZIKA OHROŽUJÍCÍ NAPLNĚNÍ CÍLŮ KONCEPCE	23
10. SHRNUTÍ	24
PŘÍLOHA 1 - AKTUÁLNÍ STAV ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU V ČR	25
PŘÍLOHA 2 – VYHODNOCENÍ KONCEPCE BOJE PROTI ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU NA OBDOBÍ LET 2015 – 2017.....	64
PŘÍLOHA 3 – DALŠÍ RELEVANTNÍ MATERIÁLY ZASAHUJÍCÍ DO OBLASTI ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU.....	73

Úvodní slovo

Organizovaný zločin je novodobou chimérou naší společnosti. Podobně jako chiméra je i český organizovaný zločin slepencem složitě popsatelných součástí, který budí možná až nadpřirozené obavy. Má dva hlavní mechanismy fungování. Prvním je snaha dosáhnout co nejvyššího zisku bez ohledu na použité metody a způsobené škody. Tento zisk může být získáván mimo jiné poskytováním rozličných nelegálních služeb, či přímým okrádáním veřejných rozpočtů nebo konkrétních osob. Druhým mechanismem je snaha své aktivity co nejlépe ochránit a skrýt. Toto krytí může mít povahu využívání obtížně sledovatelných komunikačních prostředků, atributů legalizace výnosů z trestné činnosti, nebo také pronikání do orgánů činných v trestním řízení či kontrolních institucí a snahy o získání vlivu na chod naší společnosti. Česká republika z výše uvedených důvodů vnímá organizovaný zločin jako závažnou hrozbu a snaží se s ní všemi dostupnými prostředky a v součinnosti s mezinárodními partnery bojovat. Jedním z nástrojů boje proti organizovanému zločinu je i tento dokument. Pro pestrost organizovaného zločinu je obtížné připravit jedinou ucelenou strategii, která by postihovala všechna jeho odvětví a měnící se aktivity. Proto i tento materiál je pouze jedním dílkem mozaiky, který bez ostatních nástrojů nemůže přinést pozitivní změnu. Současný pokles kriminality a související stabilní bezpečnostní situace v České republice zároveň představuje jedinečnou příležitost více se zaměřit na sofistikovanější a obtížněji prokazatelné projevy organizovaného zločinu.

Organizovaný zločin bohužel není možné vymýtit jako nemoc. Proto i tato Koncepce předem rezignuje na totální likvidaci organizovaného zločinu, neboť takový cíl by nebyl splnitelný. Hlavním cílem této Koncepce je především lepší využití stávajících nástrojů a intenzivnější vnitrostátní a mezinárodní spolupráce, která musí probíhat v odpovídajících podmínkách. Cílem není budovat nové struktury a sepisovat desítky zákonů, ale identifikovat a odstranit překážky, které brání efektivnímu využití již dostupných prostředků. Nicméně v určitých situacích nová legislativa zůstává jediným vhodným řešením.

1. ÚVOD

Koncepce boje proti organizovanému zločinu do roku 2023 (dále jen „Koncepce“) byla zpracována na základě usnesení vlády České republiky č. 919 ze dne 12. listopadu 2014 a navazuje na Koncepti boje proti organizovanému zločinu na období let 2015–2017¹ a předcházející obdobné materiály.

Současný text má oproti minulým rokům pozměněnou strukturu a prodlouženou platnost. V první části textu je zkrácené shrnutí současného stavu problematiky organizovaného zločinu. Po něm následuje identifikace hlavních problematických oblastí, které jsou dále tímto textem řešeny ve struktuře globálního, strategických a specifických cílů. Koncepce má celkem 7 strategických cílů a 22 specifických cílů. V závěrečné části dokumentu je nastíněna implementační struktura Koncepce, rizika ohrožující její naplnění a informace k financování jednotlivých opatření. Podrobný popis současného stavu organizovaného zločinu v ČR byl přesunut do Přílohy 1.

¹ <http://www.mvcr.cz/soubor/koncepce-boje-proti-organizovanemu-zlocinu-na-obdobi-let-2015-2017.aspx>

Další novinkou je zařazení dvouletých akčních plánů do struktury Konceptce. Předchozí materiály bez těchto akčních plánů měly pouze omezený dopad, neboť do nich již po schválení nebylo možno zasahovat a nová opatření nebyla v jejich rámci realizována. Dalším praktickým důvodem pro tuto změnu je také zkrácení samotného textu Konceptce a jeho sladění s Metodikou přípravy veřejných strategií.² Během šestiletého období platnosti Konceptce budou realizovány celkem tři akční plány pro období let 2018–2019, 2020–2021 a 2022–2023. První akční plán vzniká spolu s touto Konceptcí a je předkládán společně s ní.

I přes existenci akčních plánů mají stále jednotlivé státní orgány možnost realizovat i opatření proti organizovanému zločinu, která nejsou obsažena v aktuálně platném akčním plánu. Taková aktivita je naopak vítána, neboť některá opatření bude nutné uskutečnit co nejdříve, bez ohledu na termín vzniku nového akčního plánu. Zároveň je také možné, že některé tematické oblasti Konceptce nebudou v jednotlivých letech naplněny konkrétními opatřeními, neboť u nich půjde o průběžné plnění dílčích aktivit. Jednotlivá opatření také mohou mířit na plnění více specifických cílů, nebo více opatření bude směřovat k naplnění jediného specifického cíle. Další akční plány budou předkládány ke schválení vládě do 31. 3. příslušného roku, tedy v letech 2020 a 2022. Vyhodnocení jednotlivých akčních plánů bude předkládáno do 31. 3. následujícího roku Bezpečnostní radě státu, tedy v letech 2020, 2022 a 2024.

Poslední změnou ve struktuře Konceptce je přesunutí materiálu vyhodnocujícího předcházející dokument do Přílohy 2. Tato změna má obdobnou motivaci jako oddělení akčních plánů od samotné Konceptce, tedy zpřehlednění tohoto textu. Nová Konceptce využívá poznatků z předchozích materiálů a některá minulé opatření jsou dále rozvíjena.

Boj proti organizovanému zločinu spadá podle kompetenčního zákona č. 2/1969 Sb. do gesce Ministerstva vnitra a na jeho aktivním potírání se podílejí zejména orgány činné v trestním řízení. Do boje proti organizovanému zločinu se v různé míře zapojují i další ministerstva, jejich podřízené složky a další státní orgány, zejména Ministerstvo financí (Finanční správa ČR, Celní správa ČR, Finanční analytický úřad), Ministerstvo spravedlnosti (v oblasti trestněprávní legislativy a mezinárodních smluv), Úřad vlády ČR (oblast drogové problematiky a korupce) a Ministerstvo životního prostředí (kriminalita páchaná na životním prostředí). Významná role v boji proti organizovanému zločinu připadá Policii ČR, v jejímž rámci se touto problematikou zabývají zejména Národní centrála proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování a Národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování. Skutkově jednodušší případy jsou řešeny v rámci jednotlivých krajských ředitelství policie službou kriminální policie a vyšetřování. Důležitou roli v oblasti hrají i zpravodajské služby, které na problematice participují v rámci své působnosti a předávají v souladu s ustanovením § 8 odst. 3 zákona č. 153/1994 Sb. Policii ČR poznatky k případnému rozpracování.

² <http://www.mmr.cz/cs/Microsites/PORTAL-STRATEGICKE-PRACE-V-CESKE-REPUBLICE/Vystupy-projektu>

Vztah k dalším strategickým dokumentům

Kromě Koncepce se tématem organizovaného zločinu zabývají i další vládní a rezortní materiály. Jejich detailní přehled je uveden v Příloze 3, určitý přehled nabízí také Databáze strategií.³ Mezi nejvýznamnější z nich patří Bezpečnostní strategie České republiky 2015,⁴ Audit národní bezpečnosti,⁵ Národní strategie protidrogové politiky na období 2010 až 2018,⁶ Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017,⁷ Zpráva o prvním kole procesu národního hodnocení rizik praní peněz a financování terorismu,⁸ Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2016–2019⁹ a Meziresortní koncepce podpory bezpečnostního výzkumu ČR 2017–2023 s výhledem do roku 2030.¹⁰

V oblasti činnosti Policie ČR je třeba zmínit také Koncepti rozvoje Policie ČR do roku 2020 a Koncepti rozvoje schopností Policie České republiky vyšetřovat kybernetickou kriminalitu. Koncepce boje proti organizovanému zločinu do roku 2023 na oba materiály navazuje a pro tuto specifickou oblast je rozpracovává. Její text vychází také ze zjištění Europolu, publikovaných ve Zprávě o posouzení hrozeb závažné a organizované trestné činnosti v EU – (SOCTA) 2017.¹¹ Pro boj proti organizovanému zločinu v České republice je relevantní také Politický cyklus Evropské unie pro boj proti organizované a závažné mezinárodní trestné činnosti pro období 2018–2021 a implementace příslušných směrnic Evropské unie. Konkrétně se jedná mimo jiné o směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/681 ze dne 27. dubna 2016 o používání údajů jmenné evidence cestujících pro prevenci, odhalování, vyšetřování a stíhání teroristických činů a závažné trestné činnosti, u které je implementační termín 25. květen 2018. Implementace této směrnice je významným nástrojem boje proti terorismu a organizovanému zločinu.

Koncepci není možné vnímat izolovaně, opravdový smysl totiž dostává až při pohledu na celý systém vládních bezpečnostně-politických dokumentů. Zároveň je třeba mít na paměti, že Koncepce nemá sloužit pro kopírování opatření uvedených již v jiných strategických materiálech. Proto se Koncepce, ani navazující akční plány, nebudou věnovat určitým problematikám – například drogové trestné činnosti, korupci a obchodu s lidmi, neboť tyto oblasti již jsou obsaženy v jiných dokumentech. Což ale neznamená, že opatření přijímaná v rámci Koncepce nemohou mít do těchto oblastí pozitivní dopad, ani to nijak nesnižuje význam těchto dílčích problematik organizovaného zločinu.

Cílem Koncepce je realizovat obecnější opatření, která budou prospěšná pro co nejširší spektrum oblastí boje s organizovaným zločinem, vyplnit určité mezery, které mezi ostatními sektorově vymezenými dokumenty vznikají a také pomoci identifikovat nové oblasti, kde se organizovaný zločin

³ <https://www.databaze-strategie.cz/>

⁴ <https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>

⁵ <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf>

⁶ https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/1592/757/NSPP_revize_II.pdf

⁷ <http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2015-2017/Vladni-koncepce-boje-s-korupci-na-leta-2015-az-2017.pdf>

⁸ http://www.financnianalytickyurad.cz/download/FileUploadComponent-1830718990/1489152816_cs_zpravaverejna.pdf

⁹ <http://www.mvcr.cz/soubor/narodni-strategie-boje-proti-obchodovani-s-lidmi-v-cr-2016-2019.aspx>

¹⁰ <http://www.mvcr.cz/clanek/koncepcni-a-strategicke-materialy.aspx>

¹¹ <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-2017>

prosazuje. Výhledově je možné uvažovat o bližší koordinaci jednotlivých strategických materiálů v oblasti vnitřní bezpečnosti a posilovat tak jejich propojení.

Vztah k Auditů národní bezpečnosti

Tématu organizovaného zločinu se věnuje také kapitola Auditů národní bezpečnosti (dále také „Audit“). Audit je převážně popisným dokumentem s omezeným rozsahem a specifickým zadáním, zaměřeným na vyhodnocení nejvýznamnějších rizik a přijetí odpovídajících opatření v rámci České republiky. Oproti tomu Koncepce je širěji pojatý materiál s vizí do budoucna, který nevznikl ad hoc, ale navazuje na předchozí materiály v této oblasti. Opatření již uvedená v Auditů jsou potřebná, nicméně nebudou do Koncepce a jejích akčních plánů začleněna. Koncepce tedy nemá ambici Audit národní bezpečnosti nahrazovat, ale slouží jako jeho prohloubení a rozšíření v oblasti organizovaného zločinu a také jako příprava na budoucí vývoj situace.

2. AKTUÁLNÍ SITUACE V OBLASTI ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU

Organizovaný zločin bývá opakovaně označován za závažnou hrozbu pro bezpečnost České republiky a jeho odhalování je prioritní oblastí činnosti orgánů činných v trestním řízení. O jeho přítomnosti na území ČR není pochyb. Tato kapitola slouží jako stručný popis aktuální situace v této oblasti a částečně vychází z nedávno publikovaného textu Auditů národní bezpečnosti. Detailní informace, včetně rozboru jednotlivých témat pod organizovaný zločin podřazovaných, jsou uvedeny v Příloze 1.

Organizovaný zločin se vyvíjí a mění v čase. Tento vývoj je zcela nezbytné důkladně sledovat, analyzovat a adekvátně na něj reagovat. Nadále převažuje trend profesionalizace organizovaného zločinu se specializací jednotlivých účastníků na přesně vymezené činnosti. Profesionální zločinci nabízejí své služby různým zájemcům a místo semknutých uzavřených skupin fungují spíše rozprostřené zločinecké sítě, jejichž členové jsou zapojováni do konkrétních aktivit podle své specializace. Tyto sítě využívají moderních komunikačních prostředků a šifrovaného spojení, které ztěžuje jejich identifikaci. Souvisejícím jevem je využívání externích profesionálních služeb právníků, daňových poradců a účetních firem pro zastírání nelegální činnosti a legalizaci výnosů z ní a v neposlední řadě rovněž snaha o pronikání do struktur orgánů činných v trestním řízení či kontrolních institucí.

Další výraznou tendencí je přesun aktivit organizovaného zločinu do kyberprostoru. Nejedná se pouze o již zmíněnou komunikaci, která je v tomto prostředí rychlejší, efektivnější a obtížněji zachytitelná, ale také o celou novou škálu aktivit, které rozvíjejí portfolio zločineckých skupin. Jde zejména o různé typy podvodného jednání (například vylákávání plateb na základě smyšlených či upravených podkladů a faktur), kybernetické kriminality (elektronické vydírání, šíření škodlivých programů, krádeže identity, provozování nelegálních tržišť v síti skrytého internetu apod.) a postupů spojených s legalizací výnosů z trestné činnosti (emise vlastních virtuálních měn či převody virtuálních měn). Zločinecké skupiny využívají v tomto prostředí technologickou převahu nad orgány činnými v trestním řízení, které se musí činnosti těchto skupin přizpůsobovat ve výrazně méně flexibilním prostředí daném zákonnými či organizačními limity a materiálním zázemím jejich činnosti. Pro státní orgány je také mnohem obtížnější adekvátně zaplatit odborníky v oblasti IT, zatímco zločinecké

skupiny si jejich služby mohou s ohledem na výnosnost této činnosti bez problémů dovolit. V oblasti organizované kriminality páchané na internetu předpokládáme vysokou míru latence trestné činnosti vzhledem k obtížnému zjišťování některých typů případů primárně pak s dopadem do oblasti tzv. darknetu¹².

Na území České republiky působí tři hlavní typy organizovaných zločineckých skupin. Jedná se o skupiny převážně tuzemské, smíšené a mezinárodní. Zároveň platí, že pokud je to pro organizovanou skupinu výhodné, zapojí mezinárodní prvek (právnícká osoba se sídlem v zahraničí, nebo v zahraničí pobývající jednatelé právnických osob) i do jinak čistě tuzemské organizace, zejména pro ztížení a komplikování vyšetřování. Na druhou stranu ani mezinárodní skupiny osob převážně jedné národnosti nemohou fungovat bez napojení na občany ČR. U některých druhů trestné činnosti (např. karuselové podvody) je mezinárodní prvek nezbytnou součástí fungování skupiny, bez něhož by její fungování nebylo vůbec možné, neboť na základě fingovaných mezinárodních obchodů dochází k samotné trestné činnosti.

Obecně je možné konstatovat, že složitost struktury jednotlivých zločineckých skupin je dána složitostí jimi páchané činnosti. Proto je například možné, že organizovaná kyberkriminalita je páchána malou skupinou technicky zdatných zločinců, neboť nevyžaduje složité zázemí a rozvětvenou operační strukturu. Naproti tomu daňová trestná činnost spojená s legalizací výnosů z trestné činnosti vyžaduje komplexní hierarchickou strukturu, fungující v několika různých státech a pečlivě koordinovanou.

Organizované skupiny nemají přesně určené hranice členství. Spíše než uzavřené skupiny, ve kterých se všichni znají a důvěřují si, jsou běžná volná uskupení zločinců, kteří se do trestné činnosti zapojují na základě své odbornosti a jsou k jednotlivým úkolům povolávání organizátory této činnosti. Jednotliví pachatelé tak často neznají nikoho mimo svůj kontakt do skupiny. Na nejnižších a zároveň nejexponovanějších pozicích jsou nasazováni postradatelní bílí koně – často bezdomovci, osoby s narušenou psychikou, závislé na omamných látkách, či s trvalým bydlištěm mimo ČR. Naopak osoby v nejvyšším postavení vystupují navenek jako vážení občané, kteří nejsou nikterak spojeni s pácháním trestné činnosti. Organizovaná skupina nespolehá na úzce vymezenou skupinu jednotlivců, ale má vždy v záloze připravené náhradníky, které při odhalení původních pachatelů pružně zapojí do své činnosti. Bez odhalení hlavních vůdců skupiny je tedy velmi obtížné činnost skupiny zcela zastavit.

Podobně nahraditelné jsou v současné době právnícké osoby zapojené do trestné činnosti. Vzhledem k faktické neexistenci minimálního základního kapitálu společností s ručením omezeným (stačí jedna koruna), právní nevymahatelnosti povinného fyzického sídla společnosti na reálné adrese a existenci tzv. ready-made společností je možné podezřelé právnícké osoby okamžitě nahradit novými. Organizované skupiny také kupují a jinak majetkově ovládají dlouhodobě fungující právnícké osoby s historií, které vykonávají běžnou podnikatelskou činnost a nejsou tedy kontrolním orgánům nápadné. Tyto „spolehlivé“ právnícké osoby jsou poté využívány pro páchání trestné činnosti.

Dlouhodobě je nejvýznamnější působení organizovaného zločinu v oblasti hospodářské trestné činnosti. Jedná se o široké spektrum činností od různých forem kráčení a neodvádění daně, přes

¹² Jako oblast darknetu nebo skrytého internetu je označována ta část internetu, na kterou není možné přistupovat bez speciálního programu maskujícího skutečnou identitu uživatelů (např. TOR – The Onion Router) a která je v současné době často zneužívána k páchání trestné činnosti.

ovlivňování veřejných zakázek a podvody v dotačních programech až k obchodům s nelegálními komoditami. V této oblasti jsou také způsobovány nejvyšší škody.

3. IDENTIFIKOVANÉ PROBLEMATICKÉ OBLASTI

V této kapitole jsou shrnuty hlavní oblasti, kde jsou vnímány určité nedostatky v současné praxi boje s organizovaným zločinem. Jedná se o poznatky jak z předchozích materiálů a pracovních jednání, tak o nové podněty získané při přípravě tohoto dokumentu. Obecně je třeba upozornit na stále trvající nedostatečné personální, finanční, materiální a technické zajištění orgánů činných v trestním řízení a také dalších státních složek podílejících se na naplňování cílů Koncepce. Přestože situace je přesvědčivě popsána v několika strategických materiálech,¹³ stále nejsou potřeby orgánů činných v trestním řízení dostatečně saturovány. Rovněž je třeba vnímat možnosti a význam využívání netrestních prostředků, které jsou v celé řadě případů rychlejší a efektivnějším prostředkem v oblasti prevence i represe na poli potírání a odhalování zejména daňové trestné činnosti. Problematické oblasti nejsou seřazeny hierarchicky.

A) Legislativní podmínky pro činnost orgánů činných v trestním řízení

Vyšetřování trestné činnosti komplikuje situace v oblasti úpravy trestního řízení. Současný trestní řád je vnímán jako zastaralý a po řadě dílčích novelizací vnitřně nekonzistentní. Trestní řízení v něm provází složitá administrativa. Přestože přijetí nové úpravy trestního řádu bylo vnímáno jako politická priorita, práce na jeho přípravě probíhají spíše pomalu a v brzké době není reálné její přijetí očekávat.

V rámci trestního řízení jsou proto dále identifikovány dílčí oblasti, které je vhodné řešit již v rámci stávající právní úpravy novelizací. Mezi ně patří například současná úprava agenta v trestním řízení a úprava dohody o vině a trestu, která není aplikovatelná na zvláště závažné zločiny. Dalším obtížně řešitelným problémem jsou úniky z trestních spisů, které ohrožují vyšetřování trestné činnosti zejména v jeho počátečních stádiích.

B) Spolupráce a sdílení informací v rámci ČR

Spolupráce mezi orgány činnými v trestním řízení a dalšími státními subjekty je obecně vnímána jako kvalitní a prospěšná, nicméně trpí stále určitými nedostatky. V některých případech nedochází ke spolupráci při řešení jednotlivých případů, nejsou sdíleny informace či pro toto sdílení chybí právní základ. Chybí možnost v dostupných informacích adekvátně vyhledávat. Chybí jednotný analytický nástroj pro práci databázemi jednotlivých složek. Jednotlivé orgány často disponují velkým množstvím užitečných údajů, nicméně nejsou ještě plně vytvořeny mechanismy pro jejich sdílení. V některých případech je spolupráce založena pouze na dobrých osobních vztazích jednotlivých pracovníků a při změně personálního stavu může být ohrožena. K překážkám ve sdílení informací se pak přidávají další aspekty, jako je jejich neúplné využití, neboť k vyhledávání v nich chybí adekvátní nástroj. Může také chybět informace o jejich dostupnosti, případně jejich dostupnost může být omezena na zbytečně úzký okruh osob.

¹³ Audit národní bezpečnosti, Koncepce rozvoje Policie České republiky do roku 2020 – viz odkazy výše.

Spolupráce s dalšími subjekty, zejména s Policií České republiky, Vězeňskou službou České republiky a Celní správou České republiky a státními zastupitelstvími za účelem výměny informací a účinného plnění zákonných úkolů je nezbytnou podmínkou také pro řádné fungování Generální inspekce bezpečnostních sborů. Tato instituce plní specifické postavení policejního orgánu, a proto sdílení informací z její strany může být prováděno pouze v případech společných týmů v rámci jednotlivých případů.

Metoda intenzivní spolupráce Celní správy ČR, Finanční správy ČR a Policie ČR v oblasti daňové trestné činnosti (Daňová kobra) se ukázala jako velmi efektivní, ale stále ještě nemá vybudovanou robustní regionální strukturu a v některých krajích funguje pouze formálně. V jiných problematikách k obdobně kvalitní spolupráci dochází spíše výjimečně a bývá především postavena na osobních vztazích zapojených osob.

C) Mezinárodní policejní a justiční spolupráce

Přestože v rámci Policie ČR existuje specializované pracoviště – odbor mezinárodní policejní spolupráce Policejního prezidia ČR, v jehož rámci jazykově vybavení policisté poskytují podporu v režimu 24/7 orgánům činným v trestním řízení při výměně informací, objevují se v oblasti mezinárodní spolupráce určité problémy. Komplikovanější je zejména spolupráce se vzdálenými zeměmi, ve kterých není styčný důstojník Policie ČR a případně chybí pro spolupráci smluvní základ. Z hlediska orgánů činných v trestním řízení je v některých případech negativním rysem mezinárodní policejní spolupráce její zdoluhavost a administrativní náročnost, která závisí na náležitostech konkrétních případů a požadavcích zahraničních partnerů.

K prodloužení procesu výměny informací zpravidla nedochází na národní úrovni, ale zejména na straně některých zahraničních partnerů. Na národní úrovni se však na mezinárodní spolupráci negativně podepisuje nedostatečná jazyková vybavenost některých příslušníků orgánů činných v trestním řízení na úrovni zpracovatelů jednotlivých trestních věcí. Tento stav vede ke zvyšování nákladů na překlady a tlumočení a také k dalšímu prodloužení procesu výměny informací.

S některými státy nastává problém při předávání utajovaných informací. Stávající bilaterální smluvní úpravy umožňují bezprostřední předávání utajovaných informací mezi orgány činnými v trestním řízení, nicméně může dojít k situaci, kdy označování dokumentů obsažená v ustanoveních smluv o ochraně utajovaných informací uvádí ne zcela ekvivalentní stupně. Některé dokumenty označované u zahraničních partnerů určitým způsobem (např. v překladu „pro vnitřní potřebu“), který v České republice odpovídá označení dokumentů stupněm utajení Vyhrazené, mají na české straně odlišný způsob ochrany a pravidel s jejich nakládáním. Tato úprava pak zásadně ovlivňuje rychlost předávání aktuálních informací v kontextu bezpečnostních hrozeb, jimž Česká republika v současné době čelí.

Další aktuální otázkou je zřizování národních kontaktních bodů na úrovni EU a následná koordinace jejich činnosti, kdy vzhledem k nedostatečnému sdílení informací může docházet k duplicitním iniciativám, což zvyšuje nároky na koordinaci na národní úrovni.

D) Správa zajištěného majetku

Poslední novely trestního řádu a zákona č. 279/2003 Sb. nastavily adekvátní právní rámec pro zajištění a správu majetku zajištěného v trestním řízení. Orgány činné v trestním řízení se nicméně potýkají s praktickými problémy při aplikaci této úpravy spojenými s větším počtem úkonů a nárůstem administrativy v souvislosti se zajištěním a správou zajištěného majetku. Policie ČR v posledních letech zaznamenává setrvalý nárůst aktivity při zajišťování majetku, který byl zároveň provázen nárůstem komplikací při jeho správě. Správa majetku zajištěného v trestním řízení je stále poměrně nákladná, administrativně náročná, a úkony spojené s předáním věci do správy pověřenému správci zatěžují především policejní orgány. Problematický je také v některých případech rozsah skladovacích prostor a jejich vybavení. Obdobná je situace u předmětů určených v rámci trestního řízení k likvidaci (zbraně, drogy, apod.). Zahraniční zkušenosti ukazují, že dostatečně kapacitní orgán příslušný ke správě majetku zajištěného v trestním řízení dokáže nejen zefektivnit tuto činnost, ale i dále odbřemenit výkonné složky bojující se zločinem od činností, které jim nepřísluší.

E) Oblast hospodářské trestné činnosti

Přestože v oblasti hospodářské trestné činnosti vznikají dlouhodobě nejvyšší škody v řádu desítek miliard, není tato oblast dostatečně personálně zabezpečena. Operativní činnost v této oblasti v podstatě neprobíhá pro nedostatek lidských zdrojů. Vyšetřovatelé jsou přetíženi vysokými počty spisů a na většině útvarů není možné vytvářet v komplikovanějších případech týmy. Počet specialistů na finanční šetření není dostatečný (zejména ve srovnání s ostatními členskými státy EU) a problémem je i nedostatek analytiků věnujících se této oblasti. Práce na úseku odhalování hospodářské kriminality je oprávněně vnímána jako složitější a uvnitř Policie ČR je o ni menší zájem než o práci na úseku odhalování obecné kriminality. Chybí ovšem i dostatečná motivace pro příchod odborníků ze soukromého sektoru nebo ochota takové experty přijímat. Negativně je vnímáno fungování obchodního rejstříku, kdy u velké části právnických osob chybí povinně zveřejňované údaje a sankce nejsou adekvátně vymáhány. Existuje řada možností, jak anonymizovat majetek a zneprůhlednit vlastnickou strukturu právnických osob. Problematická je také úprava nakládání s hotovostí a řada dalších aspektů, které způsobují dílčí problémy v oblasti potírání hospodářské kriminality. Celkově však lze konstatovat, že největším úskalím je nedostatečná personální kapacita expertů na daňovou kriminalitu a nedostatečná motivace ze strany bezpečnostních sborů takové experty získat a udržet. I přes přijetí rozsáhlých opatření v oblasti daňové legislativy (režim přenesení daňové povinnosti, kontrolní hlášení atd.) a zlepšení výběru zejména daně z přidané hodnoty zůstává mezera ve výběru daně z přidané hodnoty ve výši desítek miliard korun. Značnou část této mezery způsobuje organizovaná trestná činnost v podobě krácení daní.

F) Trestná činnost proti životnímu prostředí

Česká republika v současné době patří mezi země významně dotčené nelegálním obchodováním s ohroženými druhy živočichů a rostlin, jež jsou chráněny Úmluvou o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES). Kromě rozsáhlého nelegálního obchodování s živými exempláři (např. s vzácnými druhy papoušků, plazů atd.) se jedná i o velmi závažné případy pašování nosorožčích rohů, slonoviny a tygřích produktů. Nejsou to pouze africké a asijské země, kterých se týká problém pytláctví těchto zvířat, ale obchodní řetězec

nelegálního zboží následně zasahuje i země ve střední Evropě. Zisky z této nelegální činnosti jsou značně vysoké a stimulují kriminální aktivity. Nejedná se o ojedinělé případy a záchyty, ale o vysoce sofistikovaný organizovaný zločin, který je spojen i s dalšími nelegálními činnostmi, např. obchodováním s drogami a se zbraněmi, legalizací výnosů, praní peněz apod. Daná problematika je značně odborně náročná a vyžaduje specifické znalosti a zkušenosti, bohužel však není v rámci ČR řešena žádným koncepčním dokumentem. Jeho absence vede k tomu, že neexistuje konsenzus ohledně postupu v této oblasti mezi zapojenými státními orgány, rovněž počet šetřených a úspěšně rozkrývaných případů je stále poměrně nízký a jejich výsledek často neuspokojivý.

G) Změna struktury činnosti organizovaného zločinu

Změna činnosti organizovaných skupin i nápadu kriminality není vždy adekvátně reflektována rigidními strukturami hierarchicky řízených státních orgánů a některé činnosti jsou vykonávány rutinně bez širší reflexe přicházejících změn. Dochází tak k přetížení pracovníků zabývajících se nově rostoucí problematikou (např. kyberkriminalita) a zločinci získávají technologický i odborný náskok. Nově dostupné platební i jiné nástroje (anonymní platební karty, kryptoměny, anonymní úschovné schránky, skrytý internet – darknet) jsou zapojovány do činnosti organizovaných skupin, neboť neexistuje dostatečná regulace jejich používání, nebo chybí oprávnění pro orgány činné v trestním řízení pro přístup k informacím o nich. Trestná činnost využívající těchto moderních nástrojů je jen obtížně zjištělná a prokazatelná. Organizovaný zločin v případě potřeby využívá služeb profesionálů z různých oblastí (daně, právo, IT). Pro orgány činné v trestním řízení jsou tyto odborné znalosti často dostupné poměrně obtížně, neboť není dostatek zdrojů pro jejich vybudování. Další překážkou pro boj s novými formami organizovaného zločinu je nedostatečná finanční podpora orgánů touto problematikou se zabývajících.

4. INTERVENČNÍ LOGIKA

Intervenční logika popisuje vztahy mezi identifikovanými problematickými oblastmi a definovanými strategickými a specifickými cíli a také ukazuje očekávané přínosy jednotlivých opatření. Umožňuje lépe pochopit logiku členění materiálu a také systém navrhovaných opatření. Pro přehlednost jsou texty v ní obsažené zkráceny, detailnější popis jednotlivých oblastí i cílů je k dispozici níže v textu.

Problematická oblast	A) Legislativní podmínky pro činnost orgánů činných v trestním řízení		
Popis problému	Současné trestní předpisy neupravují dostatečně některé aspekty práce orgánů činných v trestním řízení. Některé instituty není možné spolehlivě aplikovat. Práce OČTŘ je zatížena nadbytečnou administrativou.		
Strategický cíl	A) Zvýšit efektivitu procesů v trestním řízení a zpřesnit definici problematických instrumentů		
Specifický cíl	A1) Přijetí nové úpravy trestního řízení a navazující legislativy	A2) Zpřesnění legislativní úpravy institutu agenta	A3) Vyhodnocení možnosti aplikace dohody o vině a trestu
Očekávané přínosy	Snížení administrativní náročnosti trestního řízení	Zvýšení právní jistoty při užití tohoto institutu, usnadnění jeho nasazení v oprávněných případech	Zkrácení délky soudního řízení

Problematická oblast	B) Spolupráce a sdílení informací v rámci ČR			
Popis problému	Spolupráce mezi jednotlivými státními orgány v oblasti vymáhání práva není dostatečná – nedochází ke spolupráci při řešení jednotlivých případů, nejsou sdíleny informace či pro toto sdílení chybí právní základ. V některých případech je spolupráce příliš pomalá. Orgány činné v trestním řízení nemají možnost v dostupných informacích adekvátně vyhledávat.			
Strategický cíl	B) Posílit sdílení informací a spolupráci při řešení případů organizovaného zločinu			
Specifický cíl	B1) Smluvní zakotvení spolupráce mezi subjekty	B2) Vytváření centrálních i regionálních průřezových a ad hoc týmů pro boj s trestnou činností	B3) Vytvoření metody pro vyhledávání napříč informačními systémy	B4) Nastavení systému pro přístup orgánů činných v trestním řízení k informacím
Očekávané přínosy	Stabilnější spolupráce, rychlejší a efektivnější výměna informací	Jednodušší sdílení dostupných informací k jednotlivým případům, rychlejší odhalování a vyšetřování trestné činnosti	Vyšší dostupnost informací pro OČTŘ, možnost vyhledávání ve vymezených informačních systémech	Zvýšení povědomí o dostupnosti informací pro OČTŘ a usnadnění přístupu k nim, sjednocení roztříštěné praxe

Problematická oblast	C) Mezinárodní policejní a justiční spolupráce					
Popis problému	<p>S některými zeměmi je spolupráce v oblasti vymáhání práva téměř nemožná, tyto země neodpovídají na české žádosti, či jsou odpovědi neúplné. Termíny pro odpovědi jsou příliš dlouhé. V některých případech není možné odpovědi efektivně využít kvůli režimu utajení poskytnuté informace. Jazyková vybavenost příslušníků OČTŘ omezuje možnosti přímé spolupráce a vede k prodlužování a prodražování této činnosti.</p>					
Strategický cíl	C) Zvýšit efektivitu mezinárodní spolupráce s vybranými zeměmi a v rámci EU					
Specifický cíl	C1) Rozvoj jazykových znalostí příslušníků OČTŘ	C2) Uzavření smluv o policejní a justiční spolupráci s vybranými zeměmi a jejich aktualizace	C3) Vysílání styčných důstojníků do zájmových zemí	C4) Zřízení a koordinace přehledu kontaktních bodů pro komunikaci v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí v rámci EU	C5) Zefektivnění smluvní úpravy označování předávaných informací mezi ČR a partnerskými zeměmi	C6) Plné využívání všech funkcí Schengenského informačního systému
Očekávané přínosy	Posílení možnosti přímé spolupráce mezi zástupci českých OČTŘ a zahraničními partnery, snížení nákladů na překlady a tlumočení	Kvalitnější spolupráce, stanovení komunikačních kanálů a rychlejší přenos informací, zvýšení motivace těchto zemí s ČR spolupracovat	Kvalitní síť kontaktů v cílových zemích, lepší a rychleji dostupné informace, značné zefektivnění spolupráce	Zlepšení koordinace zapojení a povědomí o existujících sítích kontaktů, zlepšení výměny informací a zabránění duplicitám	Zvýšení dostupnosti informací pro OČTŘ, snížení administrativní zátěže	Zvýšení dostupnosti informací pro OČTŘ, lepší podmínky pro mezinárodní policejní i justiční spolupráci

Problematická oblast	D) Správa zajištěného majetku	
Popis problému	Správa majetku zajištěného OČTŘ je stále poměrně nákladná a administrativně náročná. To samé platí pro zajištěné předměty určené k likvidaci.	
Strategický cíl	D) Zefektivnit náklady správy zajištěného majetku	
Specifický cíl	D1) Převedení větší části procesů souvisejících se správou zajištěného majetku z OČTŘ na MV a případné provedení potřebných legislativních změn	D2) Zefektivnění současného způsobu likvidace předmětů zajištěných v trestním řízení
Očekávané přínosy	Snížení administrativní i finanční zátěže OČTŘ, udržení hodnoty zajištěného majetku	Zkrácení čekacích lhůt na likvidaci zajištěných předmětů, snížení nákladů na jejich přepravu a skladování

Problematická oblast	E) Oblast hospodářské trestné činnosti		
Popis problému	Oblast je personálně poddimenzovaná. Jako problematická je vnímána úprava nakládání s hotovostí i fungování obchodního rejstříku. Státu zde vzniká škoda v desítkách miliard.		
Strategický cíl	E) Posílit schopnost orgánů vymáhajících právo vyšetřovat hospodářskou kriminalitu		
Specifický cíl	E1) Snížení zatížení specialistů na hospodářskou kriminalitu	E2) Úprava pravidel pro nakládání s hotovostí	E3) Analýza fungování obchodního rejstříku a navazujících sankcí
Očekávané přínosy	Vyšší počet případů, ve kterých se uskuteční finanční šetření, vyšší hodnota zajištěných výnosů z trestné činnosti	Vyšší objem zajištěných hotovostních výnosů z trestné činnosti	Omezení možnosti zneužívání právnických osob pro páchaní trestné činnosti

Problematická oblast	F) Trestná činnost proti životnímu prostředí		
Popis problému	Počet šetřených případů je poměrně nízký a jejich výsledek často neuspokojivý. Neexistuje konsenzus ohledně budoucího postupu v této oblasti.		
Strategický cíl	F) Přijetí konsenzuálního postupu v oblasti kriminality proti životnímu prostředí		
Specifický cíl	F1) Příprava koncepčního dokumentu pro odhalování trestné činnosti v oblasti ŽP		
Očekávané přínosy	Existence sdílené dlouhodobé vize pro tuto problematiku, rozvoj spolupráce dotčených orgánů, vyšší počet odhalených a odstíhaných případů		
Problematická oblast	G) Změna struktury činnosti organizovaného zločinu		
Popis problému	OČTŘ nedisponují dostatečnými znalostmi ve skutkově složitých případech a struktura jejich činnosti neodpovídá změnám v oblasti organizovaného zločinu. Pachatelé využívají nové nástroje (anonymní úschovné schránky, anonymní bankovní karty, virtuální měny, darknet), které nejsou dostatečně regulovány a k jejich odhalování je třeba nákladné technické vybavení.		
Strategický cíl	G) Adaptace OČTŘ na nové metody organizovaného zločinu		
Specifický cíl	G1) Posilování odborných týmů u orgánů činných v trestním řízení	G2) Audit požadavků na servisní útvary orgánů činných v trestním řízení	G3) Důsledná regulace nově dostupných nástrojů a reakce OČTŘ na jejich nástup
Očekávané přínosy	Vyšší expertní úroveň, nižší náklady na znalecké posudky, zrychlení vyšetřování skutkově složitě trestné činnosti	Kvalitnější servis pro vyšetřování trestné činnosti, adekvátní reakce na nové trendy a nástroje, efektivnější využití lidských a finančních prostředků	Snížení možnosti zneužití těchto nástrojů pachatelů trestné činnosti, lepší dostupnost informací pro OČTŘ, adekvátní vybavení OČTŘ

5. GLOBÁLNÍ CÍL KONCEPCE

Cílem Koncepce je dosažení stavu, kdy organizovaný zločin je efektivně odhalován a vyšetřován. Státní orgány mají dostatečné materiální, informační i personální zabezpečení pro efektivní potírání všech forem organizovaného zločinu, včetně mezinárodního. Oprávnění orgánů činných v trestním řízení zakotvená v legislativě jsou dostatečná a zároveň vyvážená z hlediska vztahu mezi zásahem do lidských práv a veřejným zájmem na potírání organizovaného zločinu. Zisky organizovaného zločinu jsou efektivně zajišťovány a odčerpávány.

Tato Koncepce usiluje o co nejefektivnější využití prostředků státních orgánů pro boj proti organizovanému zločinu a také vytvoření nezbytných legislativních podmínek pro přístup státních orgánů ke všem zdrojům informací, které mohou v boji proti organizovanému zločinu být užitečné. Příslušníci státních orgánů musí mít adekvátní materiální i technické vybavení pro tuto činnost a musí být také dostatečně motivačně odměňováni, neboť samotné kvalitní zákony zločince nepochytají. Důraz je také kladen na spolupráci jednotlivých orgánů (například formou osvědčené metody Kobra) nejen na základě neformálních kontaktů, ale také na smluvním nebo jinak standardizovaném základě. Dalším významným pilířem je mezinárodní spolupráce v boji proti organizovanému zločinu a uzavírání mezinárodních policejních a justičních smluv. Organizovaný zločin velmi efektivně využívá moderních technologií a státní orgány ani v této oblasti nesmí zůstat pozadu. Důležitým tématem je tedy také rozvoj informačních systémů a jejich využití u orgánů činných v trestním řízení. Zločin se nesmí vyplácet a u organizovaného zločinu to platí dvojnásob. Významným prvkem této Koncepce je také zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti a s nimi spojená správa zajištěného majetku. Pokud zločinci nebudou mít možnost s nelegálně získaným majetkem nakládat, sníží se jejich motivace k dalšímu páchání nelegálních aktivit. Průřezovým cílem postupujícím napříč jednotlivými opatřeními je realizace inovačních procesů a rozvoj nových technologií a postupů v oblasti boje proti organizovanému zločinu a jejich financování prostřednictvím programů bezpečnostního výzkumu, vývoje a inovací.

6. STRATEGICKÉ A SPECIFICKÉ CÍLE KONCEPCE

V další části textu jsou uvedeny souhrnné strategické cíle (označené jednotlivými písmeny) a pod ně podřazené specifické cíle (označené kombinací písmene a čísla). Konkrétnější plnění jednotlivých cílů bude realizováno formou opatření uvedených v navazujících akčních plánech. Vymezené strategické cíle navazují na identifikované problematické oblasti a jsou označeny stejným písmenem.

A) Zvýšit efektivitu procesů v trestním řízení a zpřesnit definici problematických instrumentů

Tento strategický cíl má vést k vytvoření podmínek pro orgány činné v trestním řízení, které sníží jejich zatížení administrativou a umožní jim věnovat se samotnému odhalování a vyšetřování trestné činnosti. Dále má omezit duplicitní úkony v trestním řízení a zvýšit právní jistotu při použití

operativně pátracích prostředků. Poslední oblastí je rozšíření možnosti aplikace institutů, které se při vyšetřování trestné činnosti osvědčily a náprava dílčích vnímaných nedostatků.

K tomu vedou tyto specifické cíle:

A1) Přijetí nové úpravy trestního řízení a navazující legislativy

Nově přijatá úprava by měla omezit přílišný formalismus a snížit administrativní zátěž orgánů činných v trestním řízení při vyšetřování organizovaného zločinu.

A2) Zpřesnění legislativní úpravy institutu agenta

Cílem této změny je zvýšení právní jistoty při užití tohoto institutu a jednoznačné vymezení podmínek nasazení agenta.

A3) Vyhodnocení aplikace dohody o vině a trestu

Tento institut má velký potenciál pro rozkrývání komplikovaných případů a urychlení procesu trestního stíhání. Změna by měla umožnit jeho aplikaci i na zvlášť závažné zločiny, neboť činnost organizované zločinecké skupiny je většinou takto klasifikována.

B) Posílit sdílení informací a spolupráci při řešení případů organizovaného zločinu

Cílem je zkvalitnit spolupráci příslušných orgánů pro dosažení maximální synergie v boji proti organizovanému zločinu. Spolupráce by měla být založena na smluvním principu, který jednoznačně definuje práva a povinnosti jednotlivých aktérů, a měla by vést k vytváření průřezových a ad hoc týmů pro jednotlivé problematiky podobně jako u Daňové kobry. Pro potřeby státních orgánů je třeba upravit přístup k vyhledávání údajů v základních registrech a tyto orgány musí mít jasný přehled o dostupných údajích a možnostech jejich získání.

K tomu vedou tyto specifické cíle:

B1) Smluvní zakotvení spolupráce mezi subjekty

Přestože spolupráce mezi jednotlivými subjekty může probíhat i pouze na bázi vzájemné důvěry, smluvní ošetření této spolupráce nastavuje procesní kroky při výměně informací a poskytování součinnosti a předchází tak případným sporům. Smluvní spolupráce je také dlouhodobě stabilnější, než pouhé osobní vazby, a vede ke zvýšení objemu sdílené komunikace.

B2) Vytváření centrálních i regionálních průřezových a ad hoc týmů pro boj s trestnou činností

Daňová kobra je jedním z výstupů minulých strategických dokumentů pro boj s organizovaným zločinem a je také příkladem efektivní spolupráce v boji proti trestné činnosti. Přesto je třeba dále posilovat její regionální strukturu. Obdobné týmy je vhodné zřizovat i v dalších problematikách. Tato

forma spolupráce nevyžaduje změnu legislativy, ani finanční náklady a je tedy nejefektivnější formou odpovědi na nově se objevující formy organizovaného zločinu.

B3) Vytvoření metody pro vyhledávání napříč informačními systémy

Systém či případně softwarový nástroj zajistí vyšší dostupnost informací pro příslušné státní orgány a zefektivní možnost vyhledávání ve vymezených informačních systémech. Dojde tak k lepšímu využití již dostupných dat pro potřeby vyšetřování trestné činnosti.

B4) Nastavení systému pro přístup orgánů činných v trestním řízení k informacím

Policii ČR, ale i dalším orgánům činným v trestním řízení, chybí jednoznačně definovaný katalog dostupných informací, které je možné pro vyšetřování trestné činnosti využít, případně je přístup k těmto informacím omezen pouze na příliš úzký okruh osob, nebo zatížen složitou administrativou. Cílem je ověřit, jaké informace jsou v konkrétních situacích dostupné a vytvořit manuál pro získávání těchto informací.

C) Zvýšit efektivitu mezinárodní spolupráce s vybranými zeměmi a v rámci EU

V rámci tohoto strategického cíle jde o zlepšení dostupnosti informací získávaných cestou mezinárodní policejní a justiční spolupráce při vyšetřování přeshraničních případů organizovaného zločinu. Aby toho bylo dosaženo, je třeba rozšířit smluvní základnu pro tuto spolupráci a zvýšit jazykové vybavení zapojených aktérů. Je nutné podporovat efektivní nástroje spolupráce, jako je vysílání styčných důstojníků do problematických zemí a spolupráce v rámci sítí kontaktních bodů v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí na úrovni EU. Dále bude podporována informovanost o přínosech společných vyšetřovacích týmů pro zajišťování důkazů pro trestní řízení z ciziny.

K tomu vedou tyto specifické cíle:

C1) Rozvoj jazykových znalostí příslušníků orgánů činných v trestním řízení

Znalost cizích jazyků (alespoň jazyka anglického) je nezbytným předpokladem pro efektivní mezinárodní spolupráci. Spolupráce přes tlumočníky a překladatele je nejen výrazně časově a finančně náročnější, ale také méně efektivní a neposiluje vzájemnou důvěru. Orgány činné v trestním řízení proto musí dbát o adekvátní jazykové vzdělávání příslušníků a také toto kritérium pokud možno zohlednit při náboru.

C2) Uzavření smluv o policejní a justiční spolupráci s vybranými zeměmi a jejich aktualizace

Obdobně jako u vnitrostátní spolupráce je dlouhodobě efektivnější mít mezinárodní spolupráci smluvně podloženu. V případě některých států ani jiný způsob spolupráce není možný. Jednotlivé smlouvy musí odpovídat aktuálním potřebám vyšetřování organizovaného zločinu.

C3) Vysílání styčných důstojníků do zájmových zemí

Vzhledem k vysoké efektivitě tohoto nástroje mezinárodní spolupráce a velmi kladně hodnocené práci českých styčných důstojníků v zahraničí (např. Moskva, Bělehrad, Bukurešť a další) je pro další rozvoj nezbytné další rozšiřování sítě styčných důstojníků do dalších potřebných destinací mezinárodní spolupráce.

C4) Zřizování a koordinace přehledu kontaktních bodů pro komunikaci v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí v rámci EU

Výměna informací a nejlepší praxe cestou sítí kontaktních bodů a dalších podobných iniciativ v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí na úrovni EU je vhodným nástrojem pro spolupráci s dalšími členskými státy. ČR by se měla nejen aktivně zapojovat, ale zejména koordinovat své zastoupení do takových sítí a vést aktuální přehled zapojení svých orgánů.

C5) Zefektivnění smluvní úpravy označování předávaných informací mezi ČR a partnerskými zeměmi

Je třeba zefektivnit smluvní úpravy označování předávaných informací tak, aby v praxi nedocházelo k omezení jejich využitelnosti mezi ČR a dalšími státy.

C6) Plné využívání všech funkcí Schengenského informačního systému

Je třeba zajistit dostatečné technické a personální podmínky pro plné využívání všech funkcí Schengenského informačního systému II, včetně aplikace SIS II AFIS, který umožňuje lustrvat osoby podle otisků prstů.

D) Zefektivnit náklady správy zajištěného majetku

Tento cíl směřuje ke snížení nákladnosti a administrativní náročnosti správy majetku zajištěného v rámci trestního řízení a udržení hodnoty zajištěného majetku. Dlouhodobým cílem je odbřemenit orgány činné v trestním řízení od činností, které nesouvisejí přímo s potíráním zločinu. Případná likvidace tohoto majetku musí probíhat rychle a efektivně.

K tomu vedou tyto specifické cíle:

D1) Převedení větší části procesů souvisejících se správou zajištěného majetku z orgánů činných v trestním řízení na správce majetku a případné provedení potřebných legislativních změn

Správa majetku součástí Ministerstva vnitra Cenza (Centrum zajištěných aktiv) se ukazuje jako efektivnější než správa orgány činnými v trestním řízení. Cílem je další rozšíření správy v rámci Cenza. Pro efektivní správu je nutné vyhodnotit interní pravidla pro nakládání se zajištěným majetkem a adekvátně je upravit, zavést elektronické nástroje usnadňující správu majetku a prosadit nové metody prodeje prostřednictvím moderních elektronických nástrojů. Zároveň je třeba soustavně sbírat z výkonu informace a s dostatečným časovým odstupem od poslední úspěšné novely příslušných právních předpisů vyhodnocovat, zda by měly vést k dalším legislativním změnám.

D2) Zefektivnění současného způsobu likvidace předmětů zajištěných v trestním řízení

Zkrátit čekací lhůty na likvidaci zajištěných předmětů (zejména drog), zajistit dostatek pracovišť a osob oprávněných tyto předměty znehodnocovat či likvidovat. Optimalizovat systém zajištěných předmětů tak, aby zbytečně nedocházelo k převodu majetku mezi krajskými ředitelstvími policie a Policejním prezidiem ČR, kdy narůstají již tak vysoké náklady spojené s likvidací.

E) Posílit schopnost orgánů vymáhajících právo vyšetřovat hospodářskou kriminalitu

Tento cíl povede k lepšímu personálnímu zabezpečení oblasti hospodářské kriminality. Sledováno je i důkladné provádění finančního šetření ve všech potřebných případech, které bude umožněno navýšením počtu specialistů na finanční šetření a snížením množství jiné agendy, které se tito specialisté věnují. Výsledkem bude vyšší souhrn zajištěných výnosů z trestné činnosti. Upravena budou pravidla intrakomunitárního převodu hotovosti a oprávnění k jeho kontrole. Analyzováno bude fungování obchodního rejstříku a na něj navázané sankce.

K tomu vedou tyto specifické cíle:

E1) Snížení zatížení specialistů na hospodářskou kriminalitu

Pro důkladné šetření případů hospodářské kriminality je třeba snížit zatížení zpracovatelů spisy. Toho je možné dosáhnout kombinací několika opatření – navýšením jejich počtu, posílením administrativní kapacity orgánů činných v trestním řízení či jasným určením místní příslušnosti u daňových trestných činů. Tato opatření umožní důsledněji provádět finanční šetření a tím předcházet dalším škodám a eliminovat zisky kriminálních skupin. Jako žádoucí se jeví také zapojení dalších expertů se vzděláním v oblasti daňového práva a ekonomické analýzy.

E2) Úprava pravidel pro nakládání s hotovostí

Hotovost je dle dostupných informací stále nejčastějším prostředkem pro legalizaci výnosů z trestné činnosti. Zároveň jsou současná pravidla upravující převoz hotovosti poměrně benevolentní a umožňují její snadné zneužití. V mnoha situacích jsou zjišťovány podezřele vysoké částky převážené hotově bez legálního opodstatnění, které ale není možné zajistit.

E3) Analýza fungování obchodního rejstříku a navazujících sankcí

V oblasti hospodářské kriminality jsou často využívány pro páchání trestné činnosti právnické osoby, které neplní svoje povinnosti vůči obchodnímu rejstříku a jsou nekontaktní. Bude předložena legislativní úprava rozšiřující možnosti vymáhání plnění této povinnosti.

F) Přijetí konsenzuálního postupu v oblasti kriminality proti životnímu prostředí

Tento cíl by měl napravit deficit v dané oblasti, kdy chybí sdílená vize, jak dále postupovat a zapojené státní orgány nevnímají naléhavost tohoto tématu se stejnou intenzitou. Jedná se o jednu z posledních dílčích problematik organizovaného zločinu, která nemá samostatný strategický dokument.

Je navrhován pouze jeden specifický cíl:

F1) Příprava koncepčního dokumentu pro odhalování trestné činnosti v oblasti životního prostředí

Absence závazného strategického plánu znemožňuje další cílený postup proti kriminalitě páchané na životním prostředí. Jeho přijetí tuto situaci zlepší.

G) Adaptace orgánů činných v trestním řízení na nové metody organizovaného zločinu

Realizace tohoto cíle je přímo vynucena změnami, které v prostředí organizovaného zločinu probíhají. Trestná činnost je sofistikovanější a využívá služby profesionálů v souvisejících oblastech. Struktura činnosti orgánů činných v trestním řízení musí tyto změny flexibilně reflektovat. Nově využívané nástroje (anonymní úschovné schránky, kryptoměny, anonymní bankovní karty,...) musí být regulovány způsobem, který eliminuje možnosti jejich zneužití. Orgány činné v trestním řízení musí být připraveny na masivnější nárůst případů kybernetické kriminality a kybernetických incidentů a musí mít k pokrytí nových forem trestné činnosti adekvátní finanční prostředky.

K tomu vedou tyto specifické cíle:

G1) Posilování odborných týmů u orgánů činných v trestním řízení

Vzhledem k rostoucí komplexnosti páchané trestné činnosti se jeví jako nezbytné zřizovat nové odborné týmy pro podporu vyšetřování v rámci orgánů činných v trestním řízení. Tyto týmy musí disponovat odborníky z ekonomických oblastí (forenzní účetnictví, daňové poradenství, apod.)

G2) Audit požadavků na servisní útvary orgánů činných v trestním řízení

Změny v trestné činnosti si žádají také změny rozsahu služeb poskytovaných servisními útvary orgánů činných v trestním řízení. Tyto změny musí vycházet z požadavků z praxe a reflektovat předpokládaný budoucí vývoj a musí být nejdříve správně identifikovány.

G3) Důsledná regulace nově dostupných nástrojů a reakce OČTŘ na jejich nástup

Pokud se objeví nový nástroj s vysokým potenciálem zneužití pro zločinnou činnost, je třeba pečlivě uvážit jeho případnou regulaci, která toto riziko odstraní, případně umožní přístup orgánům činným v trestním řízení k informacím potřebným pro vyšetřování. Mezi takto zneužitelné nástroje patří

v tuto chvíli mimo jiné různé platební nástroje včetně virtuálních měn, šifrovací či komunikační prostředky včetně darknetu či anonymní úschovné schránky. Pro odhalování a vyšetřování trestné činnosti páchané pomocí nových nástrojů musí být zajištěno adekvátní financování.

7. IMPLEMENTAČNÍ STRUKTURA KONCEPCE

Za naplňování globálního cíle Koncepce je odpovědné Ministerstvo vnitra, konkrétně odbor bezpečnostní politiky. Za naplňování jednotlivých strategických a specifických cílů budou při realizaci konkrétních opatření uvedených v akčních plánech odpovídat jejich jednotliví gestoři. Ministerstvo vnitra bude odpovědné za přípravu jednotlivých akčních plánů a také za vyhodnocování jak akčních plánů, tak samotné Koncepce po uplynutí doby její účinnosti, tedy na konci roku 2023.

U akčních plánů bude vždy vyhodnocováno naplnění indikátorů jednotlivých opatření a samotná opatření budou hodnocena na škále

splněno – splněno částečně – nesplněno

s patřičným upřesňujícím komentářem. V případě, že opatření nebude zcela splněno, bude zváženo jeho zařazení do následujícího akčního plánu, případně jiné řešení situace. Toto vyhodnocování bude po skončení platnosti akčního plánu na základě poskytnutých podkladů zpracovávat odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra vždy do 31. 3. následujícího roku. Vyhodnocení bude předkládáno Bezpečnostní radě státu.

U samotné Koncepce bude na konci roku 2023 vyhodnoceno naplnění jednotlivých strategických a specifických cílů se zohledněním, zda opatření uvedená v akčních plánech opravdu přispěla k řešení identifikovaných problémů.

Případná aktualizace Koncepce může proběhnout nejdříve v roce 2020, tedy dva roky od zahájení její implementace. Jako vhodné se v tomto případě jeví předložit aktualizaci Koncepce spolu s návrhem některého z příštích akčních plánů. Po uplynutí období platnosti Koncepce, tedy na konci roku 2023 nemusí být vytvářen zcela nový strategický dokument, ale pokud se stávající model osvědčí, může dojít pouze k aktualizaci samotné Koncepce.

8. FINANCOVÁNÍ KONCEPCE

Pro financování jednotlivých opatření vyplývajících z Koncepce a jejich akčních plánů nejsou v tuto chvíli alokovány žádné specifické prostředky. U jednotlivých opatření bude v akčních plánech uveden způsob jejich financování. V obecné rovině je předpokládáno financování opatření pokud možno z mimorozpočtových finančních prostředků (fondy EU, Norské a Švýcarské fondy). Další možností je rozpočet jednotlivých gestorů, neboť mnoho opatření s sebou nenesou žádné náklady mimo samotnou práci zainteresovaných osob. Pokud bude opatření vyžadovat financování nad rámec

běžného rozpočtu gestora, bude toto financování vyžadováno standardní cestou při přípravě státního rozpočtu na následující roky, případně formou uvolnění prostředků z rozpočtových rezerv.

9. RIZIKA OHROŽUJÍCÍ NAPLNĚNÍ CÍLŮ KONCEPCE

Jednotlivá rizika jsou posuzována z hlediska závažnosti svého dopadu – „D“ (1 – velmi nízká, 2 – nízká, 3 – střední, 4 – významná, 5 – velmi významná) a pravděpodobnosti výskytu – „P“ (1 – vzácná, 2 – nepravděpodobná, 3 – mírná, 4 – pravděpodobná, 5 – téměř jistá). Jejich významnost – „V“ je dána součinem těchto hodnot (1 – 8 běžné, 9 – 16 závažné, 17 – 25 kritické riziko).

	Riziko	D	P	V	Popis rizika	Způsob eliminace rizika
1	Neshoda aktérů na způsobu naplnění cíle	4	4	16	Mezi jednotlivými aktéry nepanuje vždy shoda na způsobu naplnění jednotlivých cílů. Tyto neshody mohou vyústit v nedostatečnou podporu a tedy i nerealizaci či pouze částečnou realizaci jednotlivých opatření.	Důsledná komunikace mezi jednotlivými aktéry, hledání kompromisních a alternativních řešení při plnění jednotlivých cílů. Výběr méně konfliktních opatření k realizaci.
2	Nedostatek finančních prostředků	3	4	12	Při nedostatku finančních prostředků může dojít k ohrožení naplnění cílů, jež vyžadují finanční náklady.	Prioritizace jednotlivých opatření dle finanční efektivity, prosazování a zajištění finančních prostředků na implementaci opatření, hledání provozních úspor, rozložení opatření v čase.
3	Nedostatek personálních kapacit a nedodržení harmonogramu plnění	3	4	12	Pokud bude pro některé aktéry stanoveno příliš mnoho opatření, která nebudou vedle své běžné agendy zvládat, může dojít ke zpoždění plnění jednotlivých úkolů, případně i jejich nesplnění.	Racionalizace jednotlivých opatření z hlediska jejich náročnosti provedení, rozložení pracovní zátěže mezi jednotlivé aktéry, prioritizace opatření a jejich rozložení v čase, prosazování personální posílení dle priorit.
4	Liknavý přístup jednotlivých gestorů opatření	4	2	8	Pokud nebude gestor ztotožněn s potřebou opatření realizovat, může z jeho strany dojít k nekvalitní realizaci opatření či jeho nerealizaci.	Vhodně zvolené gestorství, důsledná kontrola a vyhodnocování opatření.

5	Nepřijetí legislativních řešení politickou reprezentací	4	3	12	Některé cíle budou pro své naplnění vyžadovat změnu legislativy, která je závislá na schválení politickou reprezentací. Tato reprezentace nemusí s navrhovanými změnami z různých důvodů souhlasit.	Důsledné zdůvodňování prováděných změn, komunikace s politickou reprezentací. V krajním případě realizace opatření nelegislativní cestou.
---	---	---	---	----	---	---

10. SHRNU TÍ

Tato Koncepce představuje ambiciózní plán, který při svém naplnění výrazně zlepší pozici orgánů činných v trestním řízení při odhalování a vyšetřování struktur a aktivit organizovaného zločinu. Budou odstraněny překážky bránící efektivnímu postihování tohoto fenoménu a také sníženy dopady těchto nelegálních činností jak na veřejné rozpočty, tak na život občanů České republiky.

Tento plán bude naplněn skrze 7 strategických a 22 specifických cílů, které budou realizovány formou opatření uváděných ve dvouletých akčních plánech. Za implementaci celého dokumentu a tedy i za jeho vyhodnocení a případné aktualizace odpovídá odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra. Na plnění jednotlivých opatření se budou samozřejmě podílet i další relevantní státní orgány.

PŘÍLOHA 1 – AKTUÁLNÍ STAV ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU V ČR

OBSAH

1 ÚVOD	26
2 CHARAKTERISTIKA ORGANIZOVANÝCH ZLOČINECKÝCH SKUPIN NA ÚZEMÍ ČR	27
3 AKTIVITY ORGANIZOVANÝCH ZLOČINECKÝCH SKUPIN	30
3.1 ORGANIZOVANÁ AUTOKRIMINALITA	30
3.2 DROGOVÁ TRESTNÁ ČINNOST	31
3.3 PADĚLÁNÍ A POZMĚNĚNÍ PĚTEBNÍCH PROSTŘEDKŮ	32
3.4 NELEGÁLNÍ MIGRACE.....	34
3.5 PADĚLÁNÍ OSOBNÍCH DOKLADŮ	35
3.7 NELEGÁLNÍ OBCHOD SE ZBRANĚMI	37
3.8 DAŇOVÁ KRIMINALITA.....	38
3.9 OBLAST VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK A DOTACÍ (VČETNĚ EU).....	41
3.10 OSTATNÍ HOSPODÁŘSKÁ KRIMINALITA	42
3.11 ORGANIZOVANÁ KYBERKRIMINALITA	43
3.12 KRIMINALITA PROTI ŽIVOTNÍMU PROSTŘEDÍ	44
3.13 STATISTICKÁ DATA O ORGANIZOVANÉM ZLOČINU	45
4 NÁSTROJE ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU	52
4.1 KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE (VČETNĚ INTERNETU A ŠIFROVÁNÍ)	52
4.2 KORUPCE A OVLIVŇOVÁNÍ VÝKONU STÁTNÍ SPRÁVY	54
4.3 LEGALIZACE VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI	55
4.4 BÍLÍ KONĚ, NEKONTAKTNÍ OBCHODNÍ SPOLEČNOSTI A ZNEUŽÍVÁNÍ LEGÁLNÍCH SLUŽEB.....	57
5 SPOLUPRÁCE V RÁMCI ČESKÉ REPUBLIKY	58
6 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE	59
6.1 SPOLUPRÁCE V RÁMCI MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍ (EUROPOL, INTERPOL, EUROJUST AJ.).....	59
6.2 SPOLUPRÁCE SE SOUSEDNÍMI STÁTY (RAKOUSKO, NĚMECKO, POLSKO A SLOVENSKO).....	60
6.3 SPOLUPRÁCE S OSTATNÍMI EVROPSKÝMI STÁTY	60
6.4 SPOLUPRÁCE S MIMOEVROPSKÝMI STÁTY	61
7 BUDOUCÍ TRENDY ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU	62

1 ÚVOD

Tento materiál je nedílnou součástí Koncepce boje proti organizovanému zločinu do roku 2023. Jeho hlavním účelem je podat aktuální informace (ke konci roku 2017) o stavu aktivit organizovaného zločinu na území České republiky. Dokument navazuje na obdobné texty zpracovávané na úrovni Evropské unie (např. SOCTA 2017¹⁴), jeho hlavní odlišnost od těchto textů spočívá v omezení rozsahu na aktivity vyvíjené na území České republiky. Tento poměrně úzký záběr umožňuje detailně rozebrat danou problematiku. Při přípravě textu byly zohledněny poznatky z obdobných materiálů zpracovávaných dlouhodobě odborem bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra.

Materiál vychází z podkladů Policie ČR, Generálního ředitelství cel, Generálního finančního ředitelství, Finančního analytického úřadu, Nejvyššího státního zastupitelství, Ministerstva spravedlnosti, Institutu kriminologie a sociální prevence a zpravodajských služeb. Celý text je členěn do kapitol, které odpovídají hlavním oblastem souvisejícím s aktivitami organizovaného zločinu na území ČR a bojem proti němu.

V současné době se projevuje odlišné vnímání dvou hlavních oblastí organizovaného zločinu – jeho klasická a moderní varianta. Aktivity klasického organizovaného zločinu spočívají v zjevně nelegálních aktivitách – např. obchodu s drogami, zprostředkování nelegální migrace, padělání dokladů a dalších činnostech, které jsou v současné době státem poměrně efektivně postihovány.

Naopak moderní organizovaný zločin spočívá spíše v nežádoucím ovlivňování rozhodnutí veřejných orgánů, vytváření klientelistických a korupčních sítí a ovlivnění normotvorby. Všechny tyto aktivity jsou obtížně prokazatelné, jejich velká část může být považována za legitimní a legální a jejich škodlivý charakter vyplývá pouze z jejich celkového důsledku, kterým je zpravidla neefektivní využití veřejných finančních prostředků. Zpravidla jsou tyto aktivity velmi obtížně prokazatelné a postžitelné a stávající represivní nástroje na ně nestačí. Pro účely tohoto textu považuje za aktivity spadající pod pojem organizovaného zločinu jak jeho klasickou, tak moderní variantu.

Současnou situaci je možné shrnout výčtem hlavních trendů organizovaného zločinu:

- **Dochází k přesunu aktivit k méně nápadným a sofistikovanějším druhům trestné činnosti.**
- **Roste podíl hospodářské kriminality a kybernetické kriminality.**
- **Hlavní etnicky odlišitelné skupiny v ČR jsou vietnamské, ruskojazyčné, balkánské a čínské. Roste mezinárodní spolupráce zločineckých skupin.**
- **Pro svou trestnou činnost využívají pachatelé služeb profesionálních právníků a účetních a zapojují právnícké osoby.**
- **Pro komunikaci zločineckých skupin jsou používány šifrované nástroje a prostředí internetu.**
- **Vnitrostátní spolupráce relevantních orgánů je na dobré úrovni.**
- **Mezinárodní spolupráce se postupně zlepšuje, zejména v rámci institucí jako je Europol, Interpol a Eurojust a díky styčným důstojníkům.**

¹⁴ <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-2017>

2 CHARAKTERISTIKA ORGANIZOVANÝCH ZLOČINECKÝCH SKUPIN NA ÚZEMÍ ČR

Na území České republiky působí tři hlavní typy organizovaných zločineckých skupin. Jedná se o skupiny převážně tuzemské, smíšené a mezinárodní. Zároveň platí, že pokud je to pro organizovanou skupinu výhodné, zapojí mezinárodní prvek (právnícká osoba se sídlem v zahraničí, nebo v zahraničí pobývající jednatelé právníckých osob) i do jinak čistě tuzemské organizace, zejména pro ztížení a komplikování vyšetřování. Na druhou stranu ani mezinárodní skupiny osob převážně jedné národnosti nemohou fungovat bez napojení na občany ČR. U některých druhů trestné činnosti (např. karuselové podvody) je mezinárodní prvek nezbytnou součástí fungování skupiny, bez něhož by její fungování nebylo vůbec možné, neboť na základě fingovaných mezinárodních obchodů dochází k samotné trestné činnosti.

Obecně je možné konstatovat, že složitost struktury jednotlivých zločineckých skupin je dána složitostí jimi páchané činnosti. Proto je například možné, že organizovaná kyberkriminalita je páchána malou skupinou technicky zdatných zločinců, neboť nevyžaduje složité zázemí a rozvětvenou operační strukturu. Naproti tomu daňová trestná činnost spojená s legalizací výnosů z trestné činnosti vyžaduje komplexní hierarchickou strukturu, fungující v několika různých státech a pečlivě koordinovanou.

Organizované skupiny nemají v současné době přesně určené hranice členství. Spíše než uzavřené skupiny, ve kterých se všichni znají a důvěřují si, jsou běžná volná uskupení zločinců, kteří se do trestné činnosti zapojují na základě své odbornosti a jsou k jednotlivým úkolům povolávání organizátory této činnosti. Jednotliví pachatelé tak často neznají nikoho mimo svůj kontakt do skupiny. Na nejnižších a zároveň nejexponovanějších pozicích jsou nasazováni postradatelní bílí koně – často bezdomovci, osoby s narušenou psychikou, závislé na omamných látkách, osoby se zcela smyšlenou identitou, či s trvalým bydlištěm mimo ČR. Naopak osoby v nejvyšším postavení vystupují navenek jako ctihodní občané, kteří nejsou nikterak spojeni s pácháním trestné činnosti. Organizovaná skupina nespolehá na úzce vymezenou skupinu jednotlivců, ale má vždy v záloze připravené náhradníky, které při odhalení původních pachatelů pružně zapojí do své činnosti. Bez odhalení hlavních vůdců skupiny je tedy velmi obtížné činnost skupiny zcela zastavit.

Podobně nahraditelné jsou v současné době právnícké osoby zapojené do trestné činnosti. Vzhledem k faktické neexistenci minimálního základního kapitálu společností s ručením omezeným (stačí jedna koruna) a existenci tzv. ready-made společností je možné podezřelé právnícké osoby okamžitě nahradit novými. Organizované skupiny také kupují a jinak majetkově ovládají dlouhodobě fungující právnícké osoby, které vykonávají běžnou podnikatelskou činnost a nejsou tedy kontrolním orgánům nápadné. Tyto „spolehlivé“ právnícké osoby jsou poté využívány pro páchání trestné činnosti.

Výzkum Institutu pro kriminologii a sociální prevenci založený na vyjádření několika desítek odborníků na organizovaný zločin v ČR stanovuje podíl cizinců na organizované zločinecké aktivitě v ČR na 49 % a podíl žen na 20 %. Podle šetření z roku 2015 mezi čtyři národnosti podílející se nejčastěji na činnosti organizovaných zločineckých skupin patří jednoznačně Vietnamci, Albánci, Ukrajinci a Rusové. Níže jsou uvedeny hlavní odlišné znaky jednotlivých skupin, včetně jejich převažující trestné činnosti. Další specifické druhy organizace skupin jsou uvedeny u jednotlivých druhů trestné činnosti v kapitole 3.

Tuzemské organizované skupiny

Tuzemské organizované skupiny disponují velmi dobrou znalostí prostředí a vysokým korupčním potenciálem. Tyto skupiny do svých aktivit běžně zapojují ekonomicky stabilní a dlouhodobě podnikající osoby. Předmětem jejich činnosti jsou v podstatě všechny druhy zločinných aktivit, přičemž vůdčí úloha tuzemských skupin je nejvýraznější v oblasti kriminality spojené s veřejnými zakázkami a dotacemi. Oproti jiným skupinám mají nejlepší kontakty na expertní služby v oblasti daňového a právního poradenství. Časté je napojení tuzemských skupin na osoby ze státní správy s rozhodovací pravomocí pomocí korupčních průniků. Tyto kontakty jsou zneužívány k naplňování kriminálních zájmů a zakrývání nelegálních aktivit. Pokročilejším stadiem tohoto jednání je přímé dosazování spřízněných osob do orgánů státní správy, případně do orgánů činných v trestním řízení.

Smíšené skupiny

Často se jedná o skupiny, které se zaměřují na realizaci trestné činnosti ve státech s nejméně efektivní legislativou. Při změně podmínek volně přechází do jiného státu a podobně také mění druhy páchané trestné činnosti podle aktuálních podmínek. Čeští občané jsou nutnou součástí těchto skupin kvůli své znalosti právních předpisů a kontaktům. Tyto skupiny zpravidla realizují více druhů trestné činnosti v různých státech paralelně. Typická je jejich aktivita v oblasti nelegální migrace, kdy mohou jako jediné efektivně zprostředkovat převoz nelegálních migrantů přes více států. Mezinárodní prvek je také nutnou podmínkou u určitých druhů daňových podvodů. V rámci České republiky jde převážně o zapojení občanů Polska, Ukrajiny, Slovenska, Rumunska, Bulharska a Ruska vzhledem ke kulturní a jazykové blízkosti.

Specifickým prvkem v rámci organizovaných skupin jsou motorkářské gangy. Tyto gangy jsou navázány na celosvětově působící uskupení (Hells Angels, Outlaws, Bandidos), zároveň ale zakládají lokální odnože (na našem území má dlouhodobě dominantní postavení Hells Angels Motorcycle Club Bohemia, ale působí zde do určité míry všechny výše jmenované). Mezi motorkářskými gangy probíhá tvrdý konkurenční boj o české teritorium. Kromě násilných střetů mezi soupeřícími skupinami patří mezi aktivity motocyklových gangů také drogová trestná činnost, autokriminalita, hospodářská kriminalita (praní špinavých peněz) a obchod s ilegálními zbraněmi. Všechny tyto gangy mají jasnou a pevnou hierarchickou strukturu, neměnná organizační pravidla, jasné a konkrétní klubové označení členů a podporovatelů. Na území ČR se jedná o několik set takto striktně organizovaných motorkářů.

Mezinárodní organizované skupiny

Tyto skupiny jsou níže popsány podle převažující národnosti pachatelů. Nabízí se zde zajímavá otázka, zda má být převažujícím prvkem třídění těchto skupin občanství nebo národnost jejich členů. Jako hlavní etnicky založené skupiny rozlišujeme vietnamské, balkánské, ruskojazyčné a čínské organizované skupiny. Pokud je konkrétně vymezená trestná činnost zmíněná v kapitole 3 páchaná převážně určitou etnicky založenou skupinou, je tato skutečnost uvedena také v příslušné kapitole.

A) Vietnamské organizované skupiny

Pro české prostředí se jedná o nejtýpější etnicky organizovanou skupinu. Vietnamské skupiny jsou dominantní v oblasti drogové kriminality (zejména metamfetamin a marihuana), dále se podílejí také na daňové trestné činnosti, prodeji padělaného zboží a trestné činnosti proti životnímu prostředí. Daňová trestná činnost spočívá zejména v krácení daní a celních poplatků při dovozu podhodnoceného zboží z Čínské lidové republiky. Drogová trestná činnost vietnamských skupin je detailněji popsána v kapitole 3.2.

Vietnamské skupiny se vyznačují plovoucí strukturou, která je podmíněna vysokou obchodní flexibilitou a spoluprací v otázce množství, kvality i ceny. Skupiny vyvíjejí samostatnou produkční a obchodní činnost dle potřeby a ad hoc seskupují finanční prostředky, produkty či lidské zdroje. U nově příchozích či nesolventních Vietnamců dochází k interetnickému vykořisťování. Nebezpečnost vietnamských zločineckých skupin tkví v jejich hodnotové semknutosti, konspirativnosti a nedůvěře k většinové společnosti, která komplikuje případný průnik policejních orgánů do těchto skupin. Situaci komplikuje také jazyková bariéra. Odhalování trestné činnosti těchto skupin představuje dlouhodobý proces, kdy je nutno využít všech prostředků operativní činnosti včetně nasazování policejních agentů. Pravidelně je nutno zpracovávat žádosti o právní pomoc, což prodlužuje a zdražuje trestní řízení.

Aktivita vietnamských skupin je koncentrována v Praze (navázání na aktivity tržnice SAPA, existuje i podezření na zapojení vietnamského zastupitelského úřadu v Praze), Středočeském kraji a v příhraničních oblastech Karlovarského a Ústeckého kraje (zejména v tržnicích). Častá je spolupráce s vietnamskými skupinami v dalších zemích (např. Velká Británie, Německo, Maďarsko, Polsko, Slovensko). Vietnamské skupiny preferují hotovostní platební styk a výnosy z trestné činnosti transferují zpět do Vietnamu.

B) Balkánské organizované skupiny

Tyto zločinecké skupiny jsou tvořeny převážně osobami kosovoalbánské národnosti, přičemž jejich státní občanství prakticky zahrnuje státy zemí bývalé Jugoslávie (Srbsko, Makedonie, Černá Hora, Bosna a Hercegovina, atd.). K jejich vnitřní organizaci lze uvést, že vedoucí pozice zastávají osoby, které mají dlouhodobou kriminální zkušenost a vypracovaly se do nejvyšších pater zločineckých skupin díky svým kriminálním úspěchům. V České republice se takové osoby prakticky přímo neúčastní páchaní jednotlivých trestných činů, nicméně mají rozhodující vliv na to, jakým způsobem bude trestná činnost páchána a jaké osoby budou do této činnosti zapojeny.

Albánsky hovořící zločinecké skupiny jsou soustředěny do velkých měst (Praha, Brno, Ostrava, Olomouc, Plzeň, Ústí nad Labem, Liberec a Teplice). Na našem území se tyto skupiny účastní zejména obchodu s drogami a legalizují tu výnosy z trestné činnosti. Česká republika ale není těžištěm aktivit těchto skupin, neboť jejich mezinárodní operace jsou realizované v jiných členských státech Evropské unie (zpravidla v Německu) a naše území využívají spíše jako bezpečnou základnu pro další operace podobně jako skupiny ruskojazyčné.

C) Ruskojazyčné organizované skupiny

Lze konstatovat, že nejsilnější nadnárodní vazbu mají ruskojazyčné kriminální organizace, tvořené národností ruskou, ukrajinskou, arménskou a gruzínskou. U těchto organizací se hlavní těžiště trestné činnosti mnohdy nachází zcela mimo území ČR, zatímco naše území používají k legalizaci kriminálních zisků v kombinaci s vytvářením bezpečného zázemí pro nejvyšší řídicí články kriminální organizace. Tyto skupiny pro svoji činnost aktivně využívají ruské agrese na Ukrajině a nově se specializují na padělání dokladů a umožnění nelegální migrace občanů Ukrajiny do Evropy. V současné době roste počet násilných a majetkových deliktů páchaných kavkazskými etnickými skupinami na území ČR v souběhu s účastí na organizované zločinecké skupině. V atraktivních destinacích ČR je nadále registrována organizovaná trestná činnost v oblasti krádeží luxusního zboží páchaná kavkazskými skupinami.

D) Čínské organizované skupiny

Tyto zločinecké skupiny plní na území České republiky úkoly spojené s prosazováním ekonomických zájmů Číny na území střední Evropy. Tyto skupiny, ekonomicky velice silné, hierarchicky vysoce postavené, vzdělané, v celé řadě případů s několikerou identitou, jsou velmi flexibilní co do místa a teritoriality působení. Lze konstatovat, že tyto skupiny využívají co nejvhodnější právní podmínky, slabá systémová místa či „vhodné“ prostředí pro realizaci např. dovozů zboží z Asie na území Evropské unie, příp. naopak vývozů zájmového zboží do Asie (např. suroviny pro tradiční čínskou medicínu). Tyto entity působí na území ČR velmi nenápadně, nikdy nevystupují v řízení před úřady či orgány vymáhajícími právo a pro naplnění a dosažení svých cílů využívají vždy zastupování, za využití jiných personálních či materiálně technických zdrojů.

3 AKTIVITY ORGANIZOVANÝCH ZLOČINECKÝCH SKUPIN

V této kapitole se zabýváme hlavními druhy trestné činnosti páchanými organizovanými skupinami. Rozhodně se nejedná o úplný výčet aktivit zločineckých skupin, zároveň jsou některé aktivity záměrně pojaty velmi stručně, neboť k nim již existují patřičné informace v jiných materiálech, na které je zároveň na vhodném místě odkazováno (zejména obchod s lidmi, drogová kriminalita).

Hlavním těžištěm aktivit organizovaného zločinu zůstává drogová trestná činnost, daňová a jiná finanční kriminalita a nově nastupuje organizovaná kyberkriminalita, u které zároveň předpokládáme velmi vysokou latenci. Dlouhodobě klesá trestná činnost organizovaných skupin v oblasti krádeží aut a organizace prostituce. Výčet hlavních aktivit nevychází pouze ze statistických dat (skutky dle § 361 účast na zločinecké skupině a § 107 ve spojení s § 129 skutky spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny trestního zákoníku – dále také TZ), neboť zejména u § 361 je často velmi těžké tuto skutkovou podstavu dostatečně prokázat. Velmi často je tak faktická činnost organizovaných zločineckých skupin vykazována a souzena jako trestná činnost jednotlivců, případně spolupachatelů s podezřením na organizovaný prvek. Opíráme se proto o poznatky českých orgánů činných v trestním řízení ve spojení s údaji dostupnými z materiálů Europolu. Na konci kapitoly je proveden rozbor dostupných statistických dat Policie ČR.

3.1 Organizovaná autokriminalita

Nejproblematičtějšími oblastmi v České republice jak z hlediska nápadu krádeží motorových vozidel, tak i z hlediska působení organizovaných skupin zaměřených na tuto trestnou činnost jsou dlouhodobě hlavní město Praha, Středočeský kraj a celá oblast severních Čech (zejm. Ústecký a Liberecký kraj). Tyto regiony představují zhruba 65 % nápadu v ČR. Organizované zločinecké skupiny páchající autokriminalitu jsou v některých případech přímo součástí mezinárodních uskupení, ve většině případů má činnost těchto skupin mezinárodní přesah.

Přímo v České republice došlo v posledních letech k velmi výraznému poklesu krádeží motorových vozidel. Hlavním trendem jsou krádeže motorových vozidel v zahraničí, především v západoevropských státech, přičemž jejich legalizace následně probíhá na našem území. Zlegalizovaná vozidla jsou poté ve velké míře vyvážena, především do zemí bývalého Sovětského svazu a na Balkán. Součástí organizovaných skupin jsou velmi často cizí státní příslušníci především

z následujících zemí – Slovensko, Polsko, Ukrajina, Pobaltské státy, Bulharsko, Moldavsko, Kosovo, Albánie.

U tohoto druhu kriminality se jednotlivé skupiny nebo jednotlivci často specializují pouze na určité úkony v rámci procesu odcizení a následné legalizace vozidla, které vykonávají zároveň pro více zadavatelů. Osoba provádějící mechanickou legalizaci VIN pracuje zároveň pro více osob, které dodávají vozidla a osoby zajišťující doklady pro evidenci motorových vozidel tuto činnost vykonávají pro více zadavatelů. Podobně zloději dodávají odcizená vozidla více odběratelům. Takovéto skupiny pracují relativně samostatně na principu „buněk“, nejsou zde tak výrazné vztahy nadřízenosti a podřízenosti jako u jiných druhů organizované trestné činnosti.

Objevují se případy krádeží nových či zánovních vozů na zakázku, jedná se téměř výlučně o velmi hodnotná vozidla renomovaných značek. Jako převozníci vozidel jsou často najímáni kurýři ze slabších sociálních vrstev, případně drogově závislí, obvykle se jedná o cizince (občané Slovenska, Polska, Litvy), kteří svoji činnost vykonávají za odměnu v řádu stovek euro. Česká republika slouží také jako tranzitní země pro převoz vozidel z Rakouska a Německa východním směrem. Hodnotné výsledky v této oblasti přináší pravidelná policejní akce Čistka, při které byly kromě padělaných a pozměněných dokladů k vozidlům odhaleny i případy podvodného omlazování dovezených vozidel za účelem zvýšení jejich prodejní hodnoty. Do případů byla zapojena obsluha stanice státní technické kontroly a úředníci příslušných registračních míst.

3.2 Drogová trestná činnost

Drogová trestná činnost je vnímána jako nejčastější projev organizované kriminality na území téměř všech krajských ředitelství Policie ČR. Na této činnosti se výrazným způsobem podílejí etnicky podmíněné organizované skupiny, přičemž vůdčí roli hrají již několik let skupiny vietnamské. Jejich činnost je soustředěna do regionů s výrazným podílem tohoto etnika (Praha, Středočeský, Ústecký, Karlovarský, Plzeňský a Jihomoravský kraj). Produkci, zpočátku orientovanou výlučně na vývoz s dumpingovými cenami, ovládly tyto skupiny komerční nelegální trh s marihuanou a metamfetaminem v severozápadním pohraničí ČR a zčásti i v Jihočeském a Jihomoravském kraji.

Výraznou roli v oblasti organizace obchodu s drogami mají také osoby původem ze zemí Západní Afriky, nejčastěji Nigérie. Podílejí se na organizaci kurýrní přepravy kokainu do Evropy a koncové distribuci kokainu, marihuany a tabletovaných amfetaminů zejména ve velkých aglomeracích, nejčastěji v prostředí noční zábavy. V rámci kriminálních aktivit spolupracují se zločineckými skupinami původem z bývalé Jugoslávie, vietnamskými zločineckými skupinami a občany ČR.

Dalšími významnými a etnicky podmíněnými skupinami aktivními v drogové trestné činnosti jsou uskupení původem ze zemí západního Balkánu, které z území České republiky organizují pašování kokainu z produkčních zemí do Evropy. To je jediná skupina, kde lze pozorovat značnou dávku organizace napříč celou etnickou skupinou. Etničtí Turci a Kurdové (fakticky státní příslušníci zemí EU, zejména Německa a Nizozemí) se podílejí na pašování heroínu po Balkánské trase. Občané Bulharska jsou zapojeni jako organizátoři, ale i jako pašeráci, do nelegální přepravy léčiv s obsahem pseudoefedrinu z Turecka a heroínu po Balkánské trase.

Čeští občané se zapojují do obchodu s omamnými a psychotropními látkami a jedy obvykle v napojení na etnicky podmíněné zločinecké skupiny. Jejich zapojení není konstantní a je podmíněno typem drogy, teritoriem a postavením v dané skupině. V úrovni přepravy drog a finanční hotovosti nejčastěji

figurují jako kurýři či náboráři kurýrů pro jiné zločinecké skupiny. V úrovni organizace dovozu kokainu do Evropy jsou stále poměrně aktivní skupiny občanů ČR dlouhodobě žijící v zemích Střední a Jižní Ameriky. S ohledem na silící poptávku po marihuaně v ČR i okolních zemích pokračuje od roku 2012 trend častějšího zapojování českých organizovaných skupin do průmyslového pěstování marihuany s produkcí určenou převážně na vývoz.

Ve všech případech se zpravidla jedná o flexibilní skupiny 4 až 10 pachatelů, spíše krátkodobého trvání, charakterem připomínajících běžné „obchodní a pracovněprávní vztahy“ (jsou kopírovány vztahy fungující v podnikání). Na druhé straně jsou zde ale jasně patrní a sledovatelní hlavní organizátoři. Na dodávání zboží, přepravu a případnou samotnou výrobu jsou pak najímání potřební pracovníci. Všechna zločinecká uskupení působící na úseku nelegálních drog a prekursorů mají významný přesah do zahraničí a organizovanou trestnou činnost páchají bez ohledu na státní hranice – využívají v maximální míře volného pohybu osob a zboží po území EU, s přesahem do produkčních států nelegálních drog.

Nejvyšší podíl trestných činů představuje drogová kriminalita spojená s metamfetaminem a konopnými látkami. Celkový podíl cizinců v oblasti páchání drogové trestné činnosti představuje cca 10 %, převažují Slováci a Vietnamci. Stav drogové kriminality dlouhodobě odráží vývoj v počtu osob závislých na omamných a psychotropních látkách. Dle aktuálních středních odhadů je v České republice téměř 47 000 problémových uživatelů drog, z toho je přes 34 000 osob závislých na metamfetaminu a cca 11 000 zneužívá opiáty (diacetylmorfin/heroin a substituční preparáty na bázi buprenorfinu, zejm. Subutex).

Předpokládáme setrvalou aktivitu vietnamských skupin s rizikem další progresivity a expanze na zahraniční trhy. V souvislosti s omezením volného prodeje léků s obsahem pseudoefedrinu v Polsku nabývá na významu Balkánská trasa pro nelegální pašování pseudoefedrinu a jiných prekursorů. Centrem pro distribuci léků s obsahem pseudoefedrinu, dovážených z jiných zemí EU i mimo ni (zejm. Turecko, aktuálně i Indie), ovšem zůstává Polsko (tržnice Wulka Kosovska na předměstí Varšavy). Aktuálním trendem je i částečný přesun výroby metamfetaminu na území Polska a dělení výrobního cyklu na několik fází, které probíhají na různých místech a zahrnují přeshraniční přesuny. S výrobou metamfetaminu jsou spojena další rizika poškození zdraví únikem nebezpečných plynů a obecné ohrožení rizikem vzniku požáru. Další ekologické škody vznikají v důsledku vlévání odpadních chemikálií v řádech tun do kanalizací a trativodů.

Pro zájemce o detailní popis problematiky odkazujeme na pravidelně zveřejňované výroční zprávy Národní protidrogové centrály SKPV¹⁵, výroční zprávy Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogovou závislost¹⁶, případně zprávy Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA)¹⁷ či Mezinárodního výboru pro kontrolu drog (INCB)¹⁸.

3.3 Padělání a pozměnění platebních prostředků

Problematiku padělání platebních prostředků lze rozdělit na trestnou činnost páchanou v souvislosti s paděláním a pozměněním peněz (tuzemských a zahraničních) a neoprávněným opatřením, paděláním

¹⁵ <http://www.policie.cz/soubor/vyrocní-zprava-za-rok-2016.aspx>

¹⁶ https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/32232/741/VZ_2015_drogova_situace_v_CR_v02.pdf

¹⁷ <http://www.emcdda.europa.eu/edr2016>

¹⁸ <https://www.incb.org/incb/en/publications/annual-reports/annual-report.html>

a pozměněním ostatních platebních prostředků (zejména platební karty, šeky, cenné papíry, akcie, směnky, aj.).

V oblasti padělání měny je od roku 2011 patrný trvalý vzestup počtu padělků bankovek měny euro a skokové navýšení padělků amerických dolarů (což souvisí s úspěšnými záchyty ze strany Policie ČR). U padělků českých korun docházelo od roku 2011 do roku 2013 k poklesu zadržovaných padělků, od roku 2014 se počet lehce zvyšuje. Počty zachycených padělaných mincí a pozměněných bankovek jsou minimální.

Většina padělků bankovek tuzemské měny byla zhotovena pomocí domácích nebo kancelářských tiskáren a kopírek. Tyto padělky proto mají ve většině případů nižší kvalitu a pachatelé této trestné činnosti nejsou zpravidla organizováni. Vzhledem k větší dostupnosti kvalitnějších tiskáren a kopírek je možné i zde očekávat mírné vylepšování kvality tisku. U padělků dolarových a eurových bankovek převažuje padělání profesionálními tiskovými technikami, vyšší kvalita padělků a profesionální úroveň jejich padělatelů. Padělání této měny není zpravidla prováděno na území ČR, i když byly zaznamenány i pokusy o výrobu padělků v poloprofesionálních tiskárnách na našem území.

Organizovaná trestná činnost na našem území spočívá v distribuci a přímém uvádění padělků bankovek EURO do oběhu, kdy organizované skupiny cizinců dočasně pobývají na území České republiky nebo toto území užívají pro svůj transit, za účelem udání částečného objemu opatřených padělků. Trendem současnosti je dále nákup samotných padělků, případně komponent pro jejich výrobu (zejména hologramů), přes internet za pomoci anonymizérů sítě TOR a to jak přes asijské nákupní servery, tak i přes servery darknetu (viz kapitola 4.1). Padělky či komponenty pro jejich výrobu je možné získat i přes obvyklé nákupní servery (eBay) a jsou často placeny přes peněžní společnosti (např. Western Union) či za pomoci virtuálních měn. Odběratelům jsou zasílány přes různé přepravní společnosti na smyšlené adresy či do tzv. balíčkomatů. Tento trend bude pravděpodobně pokračovat i v dalších letech. Je úzce spojen s anonymitou internetu, zvyšujícím se objemem nákupů přes internet, dostupností anonymních platebních prostředků i změnami v doručovacích metodách přepravních společností. Od roku 2011 do roku 2017 bylo v Evropě odhaleno několik tiskařských padělatelských dílen. Byly odhaleny padělatelské dílny na území Bulharska, Rumunska, Itálie, Lotyšska a dále i dílny z Jižní Ameriky (Peru, Kolumbie, Ekvádor).

Padělání platebních karet je pácháno zejména cizími státními příslušníky – Bulhary a Rumuny. Dále jsou registrováni pachatelé z řad Ukrajinců, Moldavanů a v několika málo případech i Čechů a Poláků (ve spolupráci s bulharskými či rumunskými státními příslušníky). Nelze jednoznačně konstatovat, že by tyto osoby byly součástí mezinárodních uskupení, jelikož praxe ukazuje, že tato trestná činnost je převážně organizována bulharskými či rumunskými osobami, které další členy skupiny (rovněž Bulhary a Rumuny) odesílají páchat tuto trestnou činnost do ostatních států Evropy. Transakce prováděné padělanými platebními kartami jsou soustředěny do zemí mimo EU, kde není prováděna transakce před čip karty a PIN, ale pouze za využití informací z magnetického proužku karty.

Strukturu těchto organizovaných skupin lze z praxe charakterizovat tak, že organizátoři převážně působí v rodné zemi (Bulharsku, Rumunsku), kde verbují tzv. muly k provedení samotného skimmingu; mula má za úkol za úplatu provést skimming, poté data předat buď osobně, či je odeslat elektronicky organizátorovi nebo další určené osobě. V jiných zemích jsou padělky karet vyrobeny a následně jimi jsou provedeny neoprávněné transakce. Policie ČR registruje používání čím dál tím více sofistikovanějších zařízení, kdy nainstalované skimmovací zařízení je těžko odhalitelné. V závěru roku

2015 byl zaznamenán případ, kdy na našem území byly zadrženy osoby ukrajinské národnosti, které k výrobě skimmingového zařízení používaly 3D tiskárnu.

V oblasti padělání platebních karet lze očekávat, že tato činnost bude nadále páchána zejména organizovanými skupinami z Bulharska a Rumunska a hrozí i příchod pachatelů z východní Evropy (Rusko, Ukrajina), kde je tato trestná činnost na vzestupu. Tato trestná činnost bude páchána na našem území do okamžiku, než banky přijmou příslušná opatření, která postupně zřejmě povedou k omezení skimmingu. Jedním z takovýchto opatření se jeví tzv. geoblocking, kdy se jedná o technologii, kterou banky, či některé kartové asociace, mohou blokovat platební karty do určitých destinací (např. USA, Kuba, Filipíny, Malajsie, aj.), kde tamější bankomaty nepodporují čipovou technologii.

Co se týká počtu registrovaných úspěšných a neúspěšných skimmingových útoků spáchaných na území České republiky, lze konstatovat, že jejich počet se v posledních letech pohyboval přibližně na stejné úrovni, avšak v roce 2017 prudce klesl počet úspěšných skimmingových útoků. Počet neúspěšných skimmingových útoků zůstal přibližně na stejné úrovni. V oblasti trestné činnosti týkající se padělání, pozměnění šeků lze konstatovat, že jejich počet se pohybuje v řádech desítek ročně a je přibližně na stejné úrovni.

Policejní orgány v posledních dvou letech registrují na území České republiky, tak jako na území celé Evropské unie, útoky na bankomaty, a to za použití tzv. black boxu. Pachatelé této trestné činnosti nejprve překonají vnější zabezpečení bankomatu za účelem napojení se na jeho řídicí jednotku a následně prostřednictvím speciálního softwaru dokáží ovládat tuto řídicí jednotku bankomatu takovým způsobem, že tento přinutí postupně vydat celou jeho finanční hotovost (jackpotting). Pachatelé jsou většinou osoby ruské národnosti, které organizovaně páchají tuto trestnou činnost a pohybují se napříč Evropou.

3.4 Nelegální migrace

V současné situaci na úseku nelegální migrace není struktura organizovaných skupin pevně daná a mění se podle situace v domovských státech migrantů, opatření jednotlivých zemí na trasách migrace a poptávky po dokladech konkrétního státu. Zároveň nedochází k přesnému a neměnnému rozdělení činností mezi členy skupiny nebo mezi jednotlivé kooperující organizované skupiny jako takové.

Organizované zločinecké skupiny využívají ke své nelegální činnosti stále častěji sofistikovanější způsoby páchání, které se vyznačují vysokou mírou konspirace ať již v rámci kódované komunikace, používáním moderních komunikačních technologií (např. sociální sítě, moderní aplikace typu Viber, WhatsApp, Skype) i ve způsobu vlastních převozů, kdy jsou motorová vozidla profesionálně upravena pro převozy migrantů. Pachatelé trestné činnosti zavádějí stále účinnější opatření k možné kontrole vozidla na trasách migrace a vozidla s migranty tak doprovázejí jiná tzv. „čistící“ vozidla, která hlavnímu vozidlu dávají informace o situaci na trase. Obdobné poznatky hlásí i spolupracující zahraniční policejní orgány.

V domovských zemích nelegálních migrantů působí organizované zločinecké skupiny, které organizují nábor migrantů, zajišťují převaděčské skupiny a trasy a v řadě případů obstarávají i padělané či pozměněné cestovní doklady a doklady totožnosti. Tyto skupiny operují na trasách nelegální migrace, zejména v zemích na Balkánské trase a dále pak v cílových destinacích, tedy v zemích západní Evropy a severovýchodních zemích. Některé organizované skupiny spolu napříč jednotlivými státy kooperují, jiné

zajišťují např. jen cestu přes moře, nebo jen doklady. I na území České republiky operují organizované skupiny, které s těmi zahraničními spolupracují formou zajišťování cesty přes území ČR, zajišťování vozidel a řidičů nebo obstaráváním padělaných dokladů.

Nelze jednoznačně uvést nejčastější státní příslušnost pachatelů převaděčství, neboť tato se mění dle aktuální situace v jednotlivých zemích na trasách migrace, jakož i v zemích původu nelegálních migrantů. Uvedenou trestnou činnost páchají zejména státní příslušníci Albánie, Afghánistánu, Ukrajiny a Vietnamu. Státní příslušnost pachatelů této organizované trestné činnosti je v řadě případů totožná se státní příslušností nelegálních migrantů, a to jak v zemi původu, tak i v cílových destinacích, kde již existují komunity těchto migrantů.

V průběhu roku 2015 (zejména v srpnu a září) došlo k nárůstu počtu cizinců, kteří tranzitovali přes území ČR do ostatních zemí EU nelegálně. Jejich cílovou zemí bylo zejména Německo nebo Skandinávie. Většinu z těchto osob tvořili občané Sýrie, Afghánistánu, Pákistánu a Iráku. Nelegální migranti do ČR vstupují nejčastěji na jihu Moravy a opouští ji v Ústeckém kraji, v těchto oblastech bylo také nejvyšší množství jejich záchytů. Česká republika není pro migranty atraktivní cílovou zemí. Po uzavření balkánské cesty přes Maďarsko (od října 2015) došlo k poklesu počtu zachycených migrantů, neboť tyto osoby cestovaly přes Chorvatsko, Slovinsko a Rakousko přímo do Německa. V návaznosti na nárůst počtu zachycených osob bylo v roce 2015 vyhlášeno několik policejních bezpečnostních akcí zaměřených na odhalování nelegální migrace cizích státních příslušníků, nelegálního zaměstnávání cizinců, odhalování padělaných a pozměněných cestovních dokladů, kontrolu plnění podmínek pobytu cizinců a na kontrolu dodržování povinností ubytovatele. V letech 2016 a 2017 se počet nelegálně tranzitujících osob přes území České republiky vrátil na běžnou úroveň a v blízké budoucnosti není očekáván jeho nárůst (s výjimkou občasných záchytů větších skupin tranzitujících osob v nákladních nebo dodávkových vozidlech). V České republice ve většině případů migranti o azyl nežádají (patrně s poukazem na pokyny převaděčů nežádat v tranzitních státech EU o azyl).

V oblasti nelegální migrace a převaděčství lze v současné době velmi těžko predikovat budoucí trendy ve způsobu páchaní této trestné činnosti, a to zejména vzhledem k migračním trasám, u nichž je předpoklad, že se budou měnit v závislosti na aktuální situaci v rámci opatření jednotlivých zemí na trasách migrace, jakož i v zemích původu nelegálních migrantů ve vztahu např. k politické situaci, vojenským konfliktům atd. Na tato opatření velmi rychle reagují zločinecké organizované skupiny v mezinárodním rozsahu a přizpůsobují svou trestnou činnost aktuální poptávce nelegálních migrantů po cestě do evropských států. Nicméně je zřejmé, že tato činnost bude i nadále pokračovat, což potvrzují jak záchyty nelegálních migrantů na území ČR, tak i situace v zahraničí.

3.5 Padělání osobních dokladů

Tato oblast aktivit organizovaného zločinu se v současné době dynamicky vyvíjí zejména v souvislosti se současnou situací na Ukrajině a tzv. migrační krizí. V rámci působnosti Policie ČR byl v posledních letech zaznamenán migrační trend jednoznačně související s válečným konfliktem na východní Ukrajině. Získané poznatky naznačují, že kriminálním organizacím se podařilo realizovat masivní průnik do ukrajinské státní správy, který má za následek vydávání pravých ukrajinských cestovních dokladů s pozměněnými či zcela smyšlenými osobními údaji. Tyto doklady často získávají zejména osoby ukrajinského (případně ruského) původu s kriminálně závadovou minulostí, které se díky těmto dokladům jeví jako zcela bezúhonné a nelze je jednoduše spojit s jejich mateřskou kriminální

strukturou. Vlastní vydávání těchto ukrajinských cestovních dokladů realizují specializované ukrajinské kriminální struktury, které tuto službu následně poskytují všem zájemcům – tedy i ruskojazyčným kriminálním organizacím působícím na území ČR.

Významná je také činnost arabských zločineckých skupin, které jsou v této oblasti aktivní v celé (zejména jižní) Evropě a spolupracují také s ruskojazyčnými skupinami a s osobami ze zemí severní Afriky a Blízkého východu. Tyto spolupracující osoby mají většinou povolený pobyt (nebo azyl) na území ČR nebo okolních zemí schengenského prostoru. Uvedené skupiny zajišťují kradené cestovní a osobní doklady, které následně padělají na zakázku pro běžence ze zemí jako je Afghánistán, Indie, Irán, Irák, Sýrie, Alžírsko, Súdán a další. Tyto doklady jsou také zasílány do zemí s početnými komunitami Arabů (Řecko, Itálie), kde jsou nabízeny přímo běžencům jako součást kompletních převaděčských služeb (ubytování, přeprava, padělané doklady). Velice často jsou doklady padělané pro osoby z řad migrantů nabízeny společně s letenkami do evropských zemí, vystavenými již na jména z padělaných dokladů. Organizované skupiny zajišťují také padělané vízové štítky, které mají legalizovat pobyt příjemců těchto nelegálních služeb v Evropě. Doklady jsou zneužívány také pro podvodné žádosti o azyl, žádosti o vyplácení různých sociálních dávek, podvody v bankách apod. Velkým souvisejícím nebezpečím může být zatajení pravé totožnosti osob žijících a pohybujících se v Evropě, které mohou spolupracovat s extremistickými a teroristickými organizovanými skupinami.

Kromě českých dokladů jsou zneužívány doklady zemí EU – Rumunska, Itálie, Litvy a Bulharska. Nejčastěji byly užity celkové padělky dokladů a poté doklady, kdy došlo k zásahu do ID stránky (výměna celé stránky, výměna fotografie, přepis údajů atd.). Padělaným dokladem totožnosti se prokazovali zejména státní příslušníci Ukrajiny, Somálska, Syřané a Albánci. Padělané doklady jsou využívány také při zakládání právnických osob pro páchání trestné činnosti, při přesunech hotovosti v rámci legalizace výnosů z trestné činnosti a zakládání bankovních účtů bílými koni.

3.6 Obchod s lidmi

V oblasti obchodu s lidmi je situace poměrně stabilní. Počet stíhaných i obžalovaných osob pro trestný čin obchodování s lidmi (§ 168 TZ) zůstává nadále velice nízký. Předmětná trestná činnost nepochybně vykazuje velmi vysokou míru latence, umocňovanou též problematikým (zranitelným) postavením obětí, které nejsou vždy ochotny (z důvodu obecně známých – jazyková bariéra, neznámé prostředí, sociální provázanost, strach ze msty na nich samotných nebo rodinných příslušníků) spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení, přičemž je tato spolupráce problematická zejména v pozdějších fázích trestního řízení.

Nově se v současné době objevuje téma podvodných sňatků. Na území Velké Británie a Irska docházelo k organizování a zadávání poptávky osob třetích zemí po získání osob za účelem vykořisťování a napomáhání k nelegální migraci. Cílem bylo získání legálního pobytu na území Velké Británie (členské země EU) formou zařizování podvodných sňatků mezi občany členských států EU a občany jiných států. Na tomto jednání se podíleli rovněž státní příslušníci ČR žijící v těchto státech. Zprostředkovali „poptávku“ dalším osobám na území ČR, následně docházelo k aktivnímu vyhledávání potenciálních obětí, které splňovaly konkrétní požadavky ve smyslu věku, pohlaví, rodinných poměrů, apod. Mezi zájemce o získání podvodných sňatků patřili zejména státní příslušníci Bangladéše a Pákistánu. Pachatelé zpravidla ženám za sjednaný sňatek neplatí, nutí je setrvávat v uzavřené komunitě a případně po nich vyžadují zplození dětí. Reportovány jsou také případy, kdy byly ženy v dané komunitě následně nuceny k prostituci.

Českou republiku lze považovat z hlediska obchodu s lidmi především za zemi cílovou a transitní, stále však také za zemi zdrojovou. Vyhodnocením případů zjištěných v posledních letech byl opět potvrzen odklon od násilných projevů, sloužících jako prostředek k dosažení požadavků pachatelů nebo poslušnosti obětí. Pachatelé opět využívali k dosažení svých cílů převážně lsti, zneužití závislosti obětí nebo její uvedení v omyl.

Příčinou trestného činu obchodování s lidmi je ve většině případů špatná ekonomická situace rodin a jednotlivců a vysoká míra nezaměstnanosti u konkrétních skupin obyvatel. Lidé, kteří se rozhodnou odejít od rodin, mnohdy opouštějí své děti a odchází s vidinou výdělku, který budou posílat domů. Neznají cizí jazyk, podepisují smlouvy, kterým nerozumí, nebo žádné smlouvy nemají. Poté jsou ubytováni v nepřiměřených podmínkách, nedostávají dohodnutou mzdu, pracují i více jak 16 hodin denně, jsou v takovém stavu, že neopustí svého „zaměstnavatele“, ani když jim není technicky omezen volný pohyb. Často také splácejí (fiktivní) narůstající dluhy vůči pachateli.

Více informací o současné situaci v oblasti obchodu s lidmi je možné získat z pravidelně publikovaných zpráv Ministerstva vnitra, v nedávné době byla publikována zpráva za rok 2016.¹⁹

3.7 Nelegální obchod se zbraněmi

Vzhledem ke specifickému charakteru této trestné činnosti je nelegální obchod se zbraněmi stále realizován úzkým okruhem osob, které mají možnost tyto komodity získat buď přímo z prostředí, ve kterém se pohybují, nebo využívají osoby, které se v takovémto prostředí pohybují a mají k těmto komoditám přístup. Osoby, které s těmito komoditami obchodují, jsou často seznámeny s operativně pátracími a technickými prostředky Policie ČR na úseku odhalování této trestné činnosti, čemuž nasvědčuje nedůvěra a zvýšená opatrnost pachatelů a z ní vyplývající komplikované pronikání do kriminálního prostředí těchto většinou se znajících a spolupracujících osob.

Na trhu s nelegálními zbraněmi se stále vyskytuje významný fenomén, kterým je přestavba původních automatických zbraní na expanzní, jež si ponechávají svou původní koncepci automatické zbraně, a je možné je technicky jednodušším způsobem opět uvést do plně střelbyschopného stavu. Tyto zbraně pocházejí zejména ze Slovenské republiky, kde probíhá jejich přestavba u soukromých firem. Ačkoli Slovensko již podřídilo tyto zbraně registrační povinnosti, na trhu se jednak nadále vyskytují takto upravené expanzní zbraně z dřívějších období a jednak ani stávající slovenská právní úprava se nejeví být příliš robustní. Problematické je také předělávání zbraní na zbraně perkusní (takovýchto zbraní se do ČR ovšem zřejmě nedováží významnější množství) nebo na zbraně určené pro střelbu náboji typu Flobert. Jejich prodej je uskutečňován prostřednictvím internetových obchodů a k transportu je často využíváno zásilkových služeb a bílých koní jako odběratelů na území ČR, kde jsou zbraně reaktivovány do původní podoby. Již okamžikem překročení státní hranice se taková zbraň stává v České republice nelegální. V nedávné době byla na Slovensku přijata přísnější úprava registrace těchto zbraní, která by tuto situaci měla částečně řešit, přesto se jeví jako nezbytné, aby na tyto problémy reagovala též tuzemská právní úprava, zejména pokud jde o zákon o zbraních a případně též skutkovou podstatu nedovoleného ozbrojování dle trestního zákoníku.

Jsou zaznamenány aktivity zbrojařských firem týkající se prodeje zbraní, munice a vojenské techniky (kolové i pásové) a náhradních dílů k této technice, získaných ze skladových zásob české armády, kdy takto získaný vojenský materiál je obchodován do zemí bývalého Východního bloku, arabského světa

¹⁹ <http://www.mvcr.cz/soubor/osl-zprava-2016-pdf.aspx>

nebo Afriky (embargovaných zemí). Vojenská technika je pak používána v řadě válečných konfliktů. Zbrojařské firmy jsou ochotné obcházet platné zákony ČR, aby se vyhnuly kontrolním mechanismům a dosáhly tak smluvních závazků s embargovanými státy. U legálních kontraktů dochází k navýšení objemu zboží o nelegální část, která bývá v třetích zemích distribuována nepovoleným uživatelům.

Nově zjištěným trendem na úseku nelegálního obchodu s vojenským materiálem jsou obchody s moderními technologiemi používanými ve vojenství. Jako příklad můžeme uvést obchody s přístroji pro noční vidění a zesilovači obrazu vyšší jak 1. generace, obchody s balistickými ochranami, a to jak techniky, tak i vojáka, vývoj a použití nanotechnologií, vývoj a použití bezpilotních prostředků a jejich řídicích systémů. Dále byly zaznamenány snahy o získání know-how a technologií vyvinutých a používaných ve společnostech s majetkovou účastí státu a jejich nelegální a nekontrolovaný prodej soukromým subjektům v České republice nebo třetím zemím.

V oblasti nelegálního nakládání s nebezpečnými CBRN materiály a materiály dvojího užití odpovídá vývoj v této problematice situaci z minulých let. Bezpečnostní rizika pocházejí z několika oblastí, v rámci ČR zejména v nedodržování zákonů a technologických postupů při manipulaci, skladování a likvidaci nebezpečných CBRN materiálů (např. zdrojů ionizujícího záření, vysoce toxických látek, nebezpečného biologického materiálu apod.), kde se vytváří prostor pro jejich odcizení a případné zneužití. Zde se jedná zejména o staré průmyslové zátěže, firmy v likvidaci nebo konkurzu, obchody se šrotem, zastaralé technologie ve výrobě chemických látek, výzkumná biologická a farmaceutická pracoviště apod., kde se nebezpečné CBRN materiály využívají.

Vzhledem k současné mezinárodní situaci (příliv nelegálních uprchlíků, boj proti Islámskému státu, válečné konflikty...) lze předpokládat, že bude narůstat trend nelegálního obchodování se zbraněmi, i tím, že vzrůstá poptávka po zbraních i mezi běžným obyvatelstvem. V souvislosti s válečnými konflikty prakticky po celém světě lze usuzovat, že poroste i snaha zbrojařských firem uplatnit se právě na těchto trzích a na trzích v embargovaných zemích tím, že budou obcházet stávající zákony a ostatní opatření.

3.8 Daňová kriminalita

Daňová trestná činnost se stává každým rokem sofistikovanější aktivitou, která se obtížně prokazuje. Je páchána skupinami osob vykazujícími různé úrovně organizovanosti. Tyto osoby jsou znalé jak ekonomických transakcí, tak i povinností, které správce daně vyžaduje k prokazování pravdivosti zdanitelných plnění. K zakrytí páchané trestné činnosti pachatelé vyhotovují kvalitní účetní doklady a finanční transakce jsou prováděny přes několik bankovních účtů, které jsou často v zahraničí. Často dochází k přesunu sídel obchodních korporací do Prahy, kde je minimální pravděpodobnost zahájení daňové kontroly správcem daně pro velký počet sídlících korporací.

Organizované zločinecké skupiny jsou převážně spojeny s krácením spotřebních daní a existencí účelových řetězců firem a fiktivními přefakturacemi zboží za účelem neoprávněného odpočtu DPH. Jedná se o organizované skupiny vzniklé ad hoc pro páchání daňových trestných činů formou tzv. karuselových podvodů za účasti tzv. bílých koní (missing traderů – chybějících obchodníků). Ze samotného principu této trestné činnosti pak plyne zapojení zahraničních subjektů (fyzických i právnických osob) do páchání této trestné činnosti. Konkrétně v prověřovaných a vyšetřovaných skupinách sice figurují převážně občané ČR, nezanedbatelné zastoupení však mají zejména Slováci, Ukrajinci, Poláci, Maďaři a občané z balkánských a arabských zemí. Tyto organizované skupiny byly

registrovány především v oblasti ropných produktů, železných a neželezných kovů a šrotu, ale také jiného zboží. Arabská komunita se věnovala v minulosti nadhodnoceným vývozům do třetích zemí (vylákání odpočtu DPH), aktuálně se mají někteří pachatelé věnovat intrakomunitárním karuselovým podvodům.

Organizátoři vytvářejí sofistikované řetězce společností, aby co nejvíce zakryli tok zboží přes zahraničí a pokud možno znemožnili vysledování jeho skutečného pohybu. Za tímto účelem vznikají mnohdy komplikované a v průběhu času se rychle měnící řetězce firem, přes které je zboží fiktivně přefakturováno. Do vlastního toku zboží jsou zapojováni dopravci z dalších zemí (např. pro jízdy v ČR nebo SR výhradně dopravci z Polska nebo Ukrajiny), k finančním tokům se pak užívají bankovní účty v zahraničí, aby správce daně měl co nejvíce komplikované zjišťování skutečných finančních transakcí. Novým aspektem je snaha již nežádat vrácení DPH od příslušných správců daně přímo, ale hledat společnosti s velkými obraty, které si budou snižovat těmito obchody daňové základy a nebudou žádat vratky DPH. V rámci akvizičních a karuselových podvodů je obchodována de facto jakákoli komodita, u níž je obtížně identifikovatelný zdroj a aktuální vlastník, se kterou se dobře manipuluje tak, aby bylo možné realizovat přemístění daných komodit k jednotlivým článkům, a to za účelem prokazování faktického uskutečnění dodání zboží. V oblasti služeb nejčastěji figurují služby charakteru reklamních činností, např. zpracování návrhů a vývoj reklamy, konzultační a poradenská činnost s tím související, zajištění vysílání či distribuce reklamy, poskytnutí prostor pro umístění reklamy, služby reklamních agentur, související zprostředkovatelské služby, atd. Zjednodušeně lze tyto aktivity označit jako podvody na straně vstupů, kdy dodavatel státu nezaplatí daň a na straně druhé si příjemce uplatňuje nárok na odpočet daně.

V případě spotřební daně jako primárního předmětu útoku byla zaznamenána změna spočívající v přechodu zájmu organizovaných skupin z alkoholických nápojů na tabák a cigarety (např. Moravskoslezský kraj), zjevně jako důsledek tzv. Metanolové aféry z roku 2012. V následujícím období byl totiž zaznamenán odklon od černého trhu s lihovinami směrem k jiným zdrojovým oblastem a s tím spojený útlum nelegální výroby a distribuce nezdaněného alkoholu. Svoji roli na útlumu nabídky nelegálního trhu s lihovinami sehrála také změna chování spotřebitelů, kteří ve větší míře než v předchozím období preferují lihoviny z ověřených zdrojů a výrobky známých a zavedených výrobců. Pomáhá také zvýšený dohled státních orgánů při nakládání s lihovinami a v neposlední řadě i dopad legislativních opatření, která nabyla účinnosti v prosinci roku 2013, tj. zákon č. 307/2013 Sb., o povinném značení lihu, a vyhláška Ministerstva financí č. 334/2013 Sb., k provedení některých ustanovení tohoto zákona, zejména pak stanovení přísnějších či nových povinností při výrobě a distribuci lihu a značení lihu novými kontrolními páskami.

V případě tabákových výrobků je trendem posledních let pašování cigaret od ukrajinských a polských organizovaných skupin a jejich následná distribuce na území ČR. Jako nový trend lze označit nákup legálních cigaret a jejich rozprodej na tržištích desítkami bílých koní, kteří zkrátí DPH a dále jsou nekontaktní. Tyto „legální“ cigarety jsou pak na tržištích prodávány dokonce pod oficiální prodejní cenou a zároveň se tak vyhnou kontrolnímu odhalení prodeje nelegálních cigaret – z pohledu kontroly je vše v pořádku. Dochází pak k točení prodejců a jejich následnému mizení na jednotlivých místech v rámci tržišť.

Přes nedávnou úpravu legislativy lze i nadále předpokládat přetrvávání možných rizik v oblasti nakládání s tzv. zvláštními minerálními oleji, tedy komoditami svými fyzikálně-chemickými vlastnostmi blízkými motorové naftě, které ovšem nejsou deklaratorně určeny pro účely generující

daňovou povinnost na spotřební dani. ČR totiž v současné době disponuje jednou z nejrozsáhlejších sítí čerpacích stanic pohonných hmot v EU, přičemž téměř polovinu (45,2 %) z těchto více než sedmi tisíc distribučních míst tvoří čerpací stanice neveřejné (36,1 %) nebo s vymezeným přístupem (9,1 %), které díky svému charakteru mohou poskytovat dostatečné technologické zázemí právě k nelegální distribuci výše zmíněných komodit nebo k jejich případnému přimíchávání do zde prodávaných klasických pohonných hmot. Byť proti tomu v současné době působí především nízké ceny ropy a ropných produktů na světovém trhu, které aktuálně podporují v tuzemsku spotřebu PHM a umožňují dosahování zisku v dané oblasti za využití standardních ekonomických nástrojů, předpokládaný růst cen může tento trend v budoucnu zvrátit a opět v tuzemsku vygenerovat zájem o levnější, nezdaněné pohonné hmoty. V této souvislosti tedy lze předpokládat, že do ČR budou i nadále nelegálně importovány předmětné zvláštní minerální oleje.

Za potencionálně vysoké riziko v příštím období lze považovat specifické oblasti zahájení přechodu od konvenčních biopaliv (první generace) na pokročilá biopaliva (druhé generace), která přinášejí výrazné snížení skleníkových plynů. Tato evropská legislativa zavádí 7% strop na konvenční biopaliva, který se připočítá k cílům směrnice o obnovitelné energii pro konečnou spotřebu energie v dopravě v roce 2020. Směrnice Evropského parlamentu totiž pro dodavatele pohonných hmot stanovuje, že do konce roku 2020 musí snížit emise CO₂ na jednotku energie pohonných hmot v dopravě o 6 % ve srovnání s hodnotami z roku 2010. Česká republika národní úpravou stanovila úsporu dvě procenta do konce roku 2014 a čtyři procenta do konce roku 2017, avšak pouze za situace, že na trhu v ČR v roce 2017 budou v dostatečném množství biopaliva vyšších generací, což však není v žádném případě dosažitelné. Právě tato disproporce evokuje výrazné riziko z pohledu podvodů majících následný fiskální dopad z pohledu národního zákona na ochranu ovzduší.

Opakovaně (a v podstatě kontinuálně) byly ve sledovaném období zachycovány aktivity směřující k neplacení celních poplatků, daní z přidané hodnoty a daní ze zisku právnických osob. Uvedený typ kriminality byl zaznamenán zejména u vietnamského etnika a také u čínských, ukrajinských či ruských kriminálních organizací. Vietnamské kriminální organizace a velmi latentně i čínské skupiny nadále v masovém měřítku páchají daňovou kriminalitu založenou na podhodnocení importovaného zboží převážně vyrobeného v Čínské lidové republice, kdy jsou celní poplatky a DPH vyměřeny z extrémně podhodnoceného cenového základu. Uvedená trestná činnost je páchána za pomoci padělání faktur a nákladových listů importovaného zboží a nebyla by možná bez masivního korupčního průniku do čínské celní správy. K nárůstu ceny zboží (v podstatě na konečnou úroveň) potom dojde zařazením daňově nekontaktní firmy, která příslušnou DPH ani daň ze zisku právnických osob nikdy neodvede. Následné obchodování mezi reálnými daňovými subjekty již zahrnuje pouze účetně nepatrné navýšování ceny a z toho plynoucí nepatrný odvod DPH a vzhledem k nákladům vykázanou ztrátu, které zajišťuje platbu nulové daně ze zisku. V roce 2016 byl zaznamenán pokles dovozu tohoto druhu zboží v kontejnerových zásilkách, kdy pravděpodobným důvodem je přesun činnosti do jiných členských států jako důsledek aktivní činnosti orgánů Celní správy ČR.

V případě ruskojazyčných kriminálních organizací bylo zaznamenáno vytváření importních řetězců – často na zboží často nakupovaného v jiném státě EU (typicky dovoz ojetých automobilů či drahé elektroniky), kdy do řetězce je na začátku vložena firma, která neodvede DPH z ceny zboží na vstupu do ČR. Následné přeprořádání zboží probíhá již formálně legálně, ale s pouze nepatrným navýšováním ceny a tím i minimálním odvodem DPH a daně ze zisku. V řetězci je takto za sebou zařazeno několik firem. Důvodem existence tohoto řetězce je nejen snaha získat právní jistotu při prodeji (koupě v dobré víře od firmy, která si svoje závazky vůči státu plní), ale zároveň i vytváření

fírem majících tzv. pozitivní daňovou historii, které jsou po určitém čase použity jako první firma v řetězci, která daň neodvede. Dalším rysem použitého modu operandi je použití bílých koní.

Novým trendem posledních cca 3 let je to, že se na území ČR objevují organizované skupiny z Polska, které kupují české společnosti s virtuálními sídly a tyto zapojují do mezinárodních řetězců obchodujících převážně s PHM, ale i jiným zbožím s obratem až v miliardách Kč, přičemž vlastní trestná činnost i škoda probíhá v Polsku. To je způsobeno tím, že se na polském „trhu“ etablovaly české společnosti nabízející hotové firmy ve virtuálních kancelářích včetně zajištění vedení účetnictví a to vše s velmi rychlými dodávkami lhůtami, zajištěnou diskretností a komunikací v polštině.

Daňová kriminalita je spojena s obrovskými škodními částkami, dnes už jsou případy se škodou v řádu stovek milionů korun naprosto běžné. Bylo zaznamenáno zapojení advokátů i daňových poradců do páčání trestné činnosti a korupční či klientelistické vazby na příslušníky finanční i celní správy. Pro potírání tohoto druhu kriminality je zásadní efektivní spolupráce relevantních státních orgánů (zejména Celní správa ČR, Finanční správa ČR a Policie ČR) a také kvalitní mezinárodní spolupráce. Příkladem dobré praxe může být zřízení Daňové kobry v roce 2014 a její postupné rozšiřování do všech krajů ČR.

3.9 Oblast veřejných zakázek a dotací (včetně EU)

V oblasti veřejných zakázek je zjišťováno zapojení zločineckých skupin do mechanismu organizace, průběhu a vyhodnocování veřejných soutěží. U některých veřejných zakázek byl systém nastaven tak, že se do výběrového řízení mohl přihlásit pouze omezený okruh společností (např. pouze ty s příslušnou akreditací, referencemi nebo dříve realizovanými zakázkami). Tyto společnosti pak byly schopny stanovit pro ně výhodnou cenu, za kterou zakázku zrealizují a provedou ji pak za pomoci subdodávek dalších subjektů zapojených do těchto řetězců. Zmíněné společnosti se pravidelně točí ve výběrových řízeních tak, aby jedna a ta samá společnost stále nevyhrávala, přičemž bývají vzájemně propojeny, a předem je domluveno, kterou zakázku konkrétní společnost vyhraje a kdo bude „jen dělat křoví“. Do tohoto mechanismu přidělování veřejných zakázek pak dále vstupují specializované subjekty, které bývají uspořádáním výběrových řízení pověřeny a ty spolu s dalšími tzv. poradenskými firmami a osobami pohybujícími se v pozadí na základě osobních vazeb a vztahů manipulují s průběhem i výsledky výběrových řízení. Kontrolní mechanismy bývají nastaveny tak, aby vytvářely dojem, že případnou zodpovědnost za nedostatečnou kontrolu (v případě zjištění či policejního vyšetřování) nesou ke kontrolním účelům speciálně najaté soukromé subjekty, ačkoli fakticky nelze příslušné úředníky zadavatele ze zodpovědnosti vyvázat.

Další modus operandi spočívá v získání osoby ve státní správě s vlivem na rozhodování při zadávání veřejných zakázek, nebo jiné správy státního majetku a přes tuto osobu jsou získávány neveřejné informace a ovlivňovány řídicí a rozhodovací procesy, obvykle ve spojení s korupčními praktikami. U veřejných zakázek jsou finanční prostředky vyváděny také za fiktivní služby a předražené zakázky. Obecně platí, že zločinecké skupiny ovlivňují přímo či nepřímo rozsah zakázek a víceprací, jakož i složení výběrových komisí, potažmo složení uchazečů o tyto zakázky, kdy po účelovém podhodnocení ceny a následném odstoupení z čelní pozice, se k zakázce dostávají „vybrané firmy“. Samostatnou kapitolou jsou pak fakturované a nerealizované části zakázek, které je zpětně obtížné dokumentovat (terénní úpravy, množství a kvalita armatur v betonových konstrukcích atd.). Pachateli jsou takřka výhradně občané ČR, nicméně nelze vyloučit jejich napojení na zahraniční investory, stavební firmy apod.

Lze zcela důvodně předpokládat, že zejména oblast dotací spolufinancovaných z prostředků EU bude předmětem zájmů těchto skupin i do budoucna, zejména pokud je zřejmé, že v období 2013–2020 bude v ČR v rámci operačních programů z evropských fondů přerozdělováno více jak 600 miliard Kč. Kromě již zmiňované oblasti stavebnictví je velmi rizikovým sektorem oblast elektronizace veřejné správy (e-government). Problematickým bodem odhalování a objasňování tohoto druhu trestné činnosti je především značná obtížnost průniku do prostředí organizovaných skupin pachatelů. Tyto skupiny jsou tvořeny obvykle osobami dlouhodobě vystupujícími v daném obchodním prostředí, jejichž činnosti jsou provázány již delší dobu existujícími osobními a obchodními vztahy. V dané oblasti do značné míry absentuje motivace a efektivní ochrana případných oznamovatelů trestné činnosti (whistleblowerů). Právě prvotní informace a poznatky od osob z prostředí obchodních společností účastnících se veřejných zakázek jsou zcela zásadní pro následné efektivní odhalení a dokumentaci probíhající trestné činnosti.

S ohledem na postupné rozšiřování dotačních titulů a množství přerozdělování finančních prostředků z portfolia EU se očekává nárůst trestné činnosti v oblasti veřejných zakázek. Z tohoto důvodu je nutné, aby se na administraci jednotlivých projektů podílely výlučně orgány zadavatele, případně samosprávného celku či státu, neboť tyto je možné podrobit důslednější kontrole v každé fázi projektu.

3.10 Ostatní hospodářská kriminalita

Mezi ostatní hospodářskou trestnou činností zločineckých skupin můžeme zahrnout například úpadkové (insolvenční) delikty, delikty proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou, trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu a různé podvody.

Pokud jde o trestné činy typu zneužití informace a postavení v obchodním styku (obecně tunelování společností jejich managementem), jedná se o případy závažných kauz s velkým finančním dopadem, nicméně ve většině případů natolik právně ošetřených, že trestní řízení většinou končí odložením věci, neboť trestná činnost jednotlivých aktérů nebývá jednoznačně prokázána a kauzy končí jako obchodní spory. K tunelování dochází uzavíráním nevýhodných smluv na různé právní služby resp. služby obecně, kdy příjemci neodpovídajících plateb bývají personálně propojeni s manažery tunelovaných společností. Tyto případy jsou charakteristické vysokou kvalitou zpracování příslušných smluv po stránce právní, kdy jsou využívány a zneužívány mezery v civilním a obchodním právu.

Pro případy podvodných věřitelských insolvenčních návrhů byly zaznamenány typické okolnosti, které se ve větší či menší míře vyskytovaly současně: 1) Insolvenční navrhovatel podával insolvenční návrh u zjevně místně nepříslušného soudu; 2) Insolvenční navrhovatel využíval procesní úpravu k obstrukcím insolvenčního řízení; 3) Insolvenční navrhovatel řádně nedokládal svoji aktivní věcnou legitimaci, jeho pohledávka byla nevykonatelná a zpravidla se typově opírala o smlouvu o dílo, zápůjčku či směnku. Bylo zjištěno, že v účelově nastavených firmách, které podávají insolvenční návrhy, se stále častěji vyskytují v pozici tzv. bílých koní cizinci (Polsko, Maďarsko), kteří po provedených šetřeních a právních pomocích jsou nedohledatelní (bezdomovci). Přitom návrhy jsou po odborné stránce velmi dobře zpracovány, takže nejde na první pohled odhalit, že se jedná o účelový šikanózní návrh, což přispívá tomu, že pachatelé mají dobrý právní servis poskytovaný k těmto účelům.

Ze strany převážně ruskojazyčných kriminálních uskupení byla zaznamenána systematická schémata úvěrových podvodů, jejichž podstatou je vylákání úvěrů na nákupy nemovitostí. Kriminální organizace získá „bílého koně“, který s její pomocí (padělané či pozměněné doklady) doloží bance svoji solventnost a pomocí úvěru koupí nemovitost. Následně ovšem kupující „bílý kůň“ uzná dluh vůči některému z organizátorů podvodu, což umožní vyvolat exekuční řízení, během kterého je možno nemovitost prodat silně pod cenou. Exekuční řízení je obvykle vedeno způsobem, který umožní organizátorům celé transakce nemovitost pod cenou koupit a následně opět se ziskem prodat. Dluh zůstává na „bílém koni“.

V oblasti trestné činnosti spočívající v porušování práv duševního vlastnictví byla zaznamenána změna, kdy dříve prováděné pašování textilního zboží porušujícího nejčastěji práva k ochranným známkám nahradila nelegální manufakturní výroba padělaných výrobků. Na dovezené textilní výrobky (bez označení, ovšem současně při dovozu podhodnocené) je umísťována ochranná známka dle poptávky, zejména ze strany německých zákazníků. Okrajově jsou v rámci skupin (vietnamské skupiny) zapojovány osoby české národnosti – zejména pro převoz hotového zboží. Dále byl zjištěn případ v komoditě drogistických výrobků, kdy různými formami organizovanosti byly na území ČR padělané prací gely a prášky s využitím společností v postavení bílých koní nebo společností nekontaktních. Aktuální poznatky pak ukazují na možnost rozšíření nelegální činnosti do oblasti přeprav velkého množství padělaného zboží v rámci EU bez přiznání a odvedení daní. Největší slabinou v této oblasti je skutečnost, že v rámci EU absentuje aplikace umožňující propojení poznatků z jednotlivých členských států.

3.11 Organizovaná kyberkriminalita

Ze zkušeností zahraničních partnerů a Europolu vyplývá, že organizované skupiny v oblasti kybernetické kriminality mají odlišnou strukturu a princip fungování, než jak je tomu u jiných, nekybernetických odvětví organizovaného zločinu. Jednotliví pachatelé, tvořící personální substrát takovéto skupiny, se často nikdy osobně nepotkají a ani neznají svá pravá jména. Není zde klasická hierarchická pyramida, organizační struktura je plošší a volnější a spíše připomíná uspořádání řešitelského týmu, jehož jednotliví účastníci participují dle své odbornosti na konkrétní oblasti kriminální činnosti. V případě organizovaných skupin působících v Evropě je zapojení pachatelů z ČR prakticky jisté. Patrné je to např. při phishingových kampaních, které jsou již plně lokalizovány do českého jazyka a českého internetového prostředí, a stávají se tak výrazně nebezpečnějšími pro běžného uživatele, neboť není možné je jednoduše odhalit kvůli gramatickým chybám.

V minulých letech můžeme konstatovat nárůst detekovaných podvodů (phishingové útoky, podvodné internetové inzerce, apod.), kdy finanční prostředky jsou následně převáděny na české bankovní účty zakládáné (velmi pravděpodobně organizovanými) skupinami cizinců, a to zejména rumunské, lotyšské či ukrajinské státní příslušnosti, odkud jsou následně finanční prostředky vybírány v hotovosti či zasílány do zahraničí.

V roce 2014 byl zaznamenán nový fenomén spočívající ve vykrádání účtů prostřednictvím internetového bankovníctví. V těchto případech poškození neopatrně stáhli do moderních telefonů aplikace, které v sobě obsahovaly viry, a pachatel se tímto způsobem dostal k jejich heslům a jejich účty vykradl. Tato trestná činnost je organizována především z republik bývalého Sovětského svazu, přičemž na území České republiky se nacházejí osoby, které za určité výhody založí účet, na který jsou peníze z účtu poškozeného přeposlány a následně jsou vybrány v hotovosti nebo jsou ihned peníze

přeposlány mimo Českou republiku. Je komplikované postihnout osoby, které účty zakládají ve prospěch zločineckých skupin.

V této oblasti se objevují nové druhy trestné činnosti, které byly detailně zdokumentovány v posledních letech. Jedná se například o Facebook phishing – ovládnutí účtu uživatele na sociální síti Facebook a následné prosby o finanční příspěvky adresované přátelům tohoto uživatele, které končí ovládnutím internetového bankovníctví pomocí podvodných internetových stránek a různé způsoby ovládnutí internetového bankovníctví pomocí podvržených aplikací pro mobilní telefony. Samostatnou kapitolou jsou podvodné e-shopy, které za nápadně výhodných podmínek nabízejí žádané zboží (např. spotřební elektroniku) a vyžadují platbu předem. Po provedení platby není zboží odesláno, e-shop je nekontaktní a posléze zaniká a objevuje se pod novým názvem. Časté je zlákáni nic netušících osob ke spolupráci, při které tyto osoby pomáhají pachateli založením podnikatelského účtu a následně poskytnutím přístupových údajů k němu, případně se i podílí na „provozu“ samotného e-shopu. Samotný pachatel tak může zůstat v anonymitě a komunikuje s ostatními pouze prostřednictvím dalších osob. Tyto osoby jsou dále využívány pro legalizaci výnosů z trestné činnosti, například formou „obchodování“ s virtuálními měnami, které spočívá pouze v přeposílání finančních prostředků na účty pachatele.

Objevují se také útoky škodlivého software, který blokuje práci počítače, nebo přímo šifruje uložená data s následnou výzvou k platbě výkupného za jejich odblokování (tento druh software je nazýván ransomware). Zde je častý prvek využití různých platebních systémů na internetu a virtuálních měn k uskutečnění dané transakce. Je třeba poznamenat, že i pokud oběť určenou částku zaplatí, k odblokování dat a obnovení funkčnosti počítače vůbec nemusí dojít.

Obecně lze konstatovat, že různé druhy škodlivého software včetně návodu k jeho použití jsou nabízeny na Darknet tržištích (tržištích ve skryté části internetu dostupné přes program TOR). Jako bílí koně realizující převody hotovosti jsou lákáni nic netušící uživatelé internetu na výhodné nabídky práce z domova (nabídka cílí mimo jiné na studenty a matky na mateřské či rodičovské dovolené).

3.12 Kriminalita proti životnímu prostředí

V posledních letech se v České republice výrazně zvyšuje zapojení občanů vietnamské národnosti a členů vietnamské komunity do obchodu s ohroženými druhy živočichů (wildlife crime). V roce 2014 tvořili občané vietnamské národnosti či původu skoro třetinu z celkového počtu osob, jež byly zadrženy při nelegálním dovozu, vývozu nebo obchodu s druhy chráněnými úmluvou CITES. Vietnamští občané se zaměřují především na vysoce výnosné a ceněné komodity jako je slonovina, nosorožčí rohy a tygří kosti. Jedná se o druhy přímo ohrožené vyhubením, u nichž je na místě zvýšená kontrola a důsledné vymáhání zákonů. Celosvětově je těmto druhům věnována stále větší pozornost.

Předmětné komodity jsou ceněny daleko více v asijských zemích než v Evropě, což motivuje pachatele ke snaze o nelegální vývoz tohoto zboží z EU do Asie. Na letišti Václava Havla došlo k opakovaným záchytům slonoviny, tygřích koster i nosorožčích rohů – vše bylo nelegálně vyváženo na linkách z Prahy do Vietnamu. Na letišti proběhly 3 větší záchyty slonoviny (jednalo se o desítky kilogramů v hodnotě desítek milionů korun), nicméně dle informací z vyšetřování celkový objem nelegálně vyvezené slonoviny z ČR do Vietnamu pravděpodobně činí až 1 tunu slonoviny ročně, většina tedy odhalení uniká. Dovozy organizovali cizí státní příslušníci, kteří získali na základě nepravdivých údajů vývozní povolení CITES v Jihoafrické republice pro dovoz nosorožčích rohů jako

„trofejí“ do EU. Pro výpravy najímali také občany ČR jako lovce a zařizovali jim potřebná povolení a komunikaci s místními úřady.

Z dalších šetřených případů vyplývá, že osoby z prostředí vietnamské komunity obchodují se slonovinou i v rámci Evropské unie, rovněž kupují od soukromých chovatelů tygry, jejichž těla jsou vařena za účelem získání kostí a vývaru z tkání. Tyto suroviny jsou v podobě tzv. „tygřího masoxu“ vyváženy nelegálně do Vietnamu. ČR je v současné době považována za jednu ze 4 zemí na světě, jež mají největší problém s nelegálním obchodem s nosorožčími rohy (spolu s Jihoafrickou republikou, Mosambikem a Vietnamem). Dle dosavadních zkušeností lze předpokládat využití kurýrů i přepravy nákladů.

3.13 Statistická data o organizovaném zločinu

Statistické informace o organizovaném zločinu nikdy nemohou obsáhnout všechny případy jeho výskytu. Důvodů pro toto omezení je několik. Zejména u § 361 trestního zákoníku (účast na organizované zločinecké skupině) je často velmi těžké tuto skutkovou podstavu dostatečně prokázat. Obdobně ne vždy je dostatek solidních důkazů pro kvalifikaci určitého trestného činu jako spáchaného v organizované skupině dle § 107 ve spojení s § 129, přestože uvedenou trestnou činnost v podstatě není možné páchat bez prvků organizace (například daňové karuselové podvody). Velmi často je tak faktická činnost organizovaných zločineckých skupin vykazována a souzena jako trestná činnost jednotlivců, případně spolupachatelů s podezřením na organizovaný prvek. Dále neexistuje propojení statistik Policie ČR a Ministerstva spravedlnosti, takže není možné adekvátně vyhodnotit jiná data, než pouze nápad organizované trestné činnosti nebo pouze počet soudně uzavřených případů. Není možné statisticky sledovat, jak dopadly Policií ČR šetřené případy u soudu, a není možné analyzovat vývoj případů v průběhu celého trestního řízení. Nedostatečné propojení statistik považujeme za závažný problém, který znemožňuje detailní analýzu působení organizovaného zločinu v České republice. Tento problém je řešen opatřením obsaženým v Auditě národní bezpečnosti, které cílí na propojení těchto statistik.

Pro statistické vyhodnocení aktivit organizovaného zločinu využíváme data Policie ČR (konkrétně z ESKK – Evidenčně statistického systému kriminality), konkrétně nápad trestné činnosti dle § 361 TZ a zároveň všech skutků, spáchaných v organizované skupině (§ 152 odstavec 2 písmeno a); § 156 odstavec 2 písmeno a), celkem jde o 80 skutkových podstat). Tato kombinace dle našeho názoru nejlépe reprezentuje statistikou zachytitelný rozsah těchto aktivit. Je třeba podotknout, že tato data ukazují pouze nápad skutků u Policie ČR, tedy skutky Policií ČR zaevidované jako skutky dle výše zmíněných paragrafů. Zda byla následně kvalifikace těchto skutků změněna státními zástupci nebo soudem není možné prokázat. Považujeme za důležité zmínit, že přesnost těchto dat zejména u počtu evidovaných skutků závisí významně na konkrétní klasifikaci právního jednání, zejména na rozlišení mezi dílčími útoky jednoho skutku a jednotlivými skutky. Organizovaná skupina páchající podvody, která spáchá 40 těchto podvodů, může mít ve statistice 1 záznam skutku se 40 dílčími útoky, nebo 40 záznamů jednotlivých skutků. Případný rozdíl může výrazně ovlivnit celkové statistické výsledky. S ohledem na zásadní změnu trestního práva od roku 2010 (1. ledna 2010 nabyl účinnosti současný trestní zákoník) budou prezentována pouze data od roku 2010, protože starší data se zakládají na jiné právní úpravě a nejsou tedy porovnatelná.

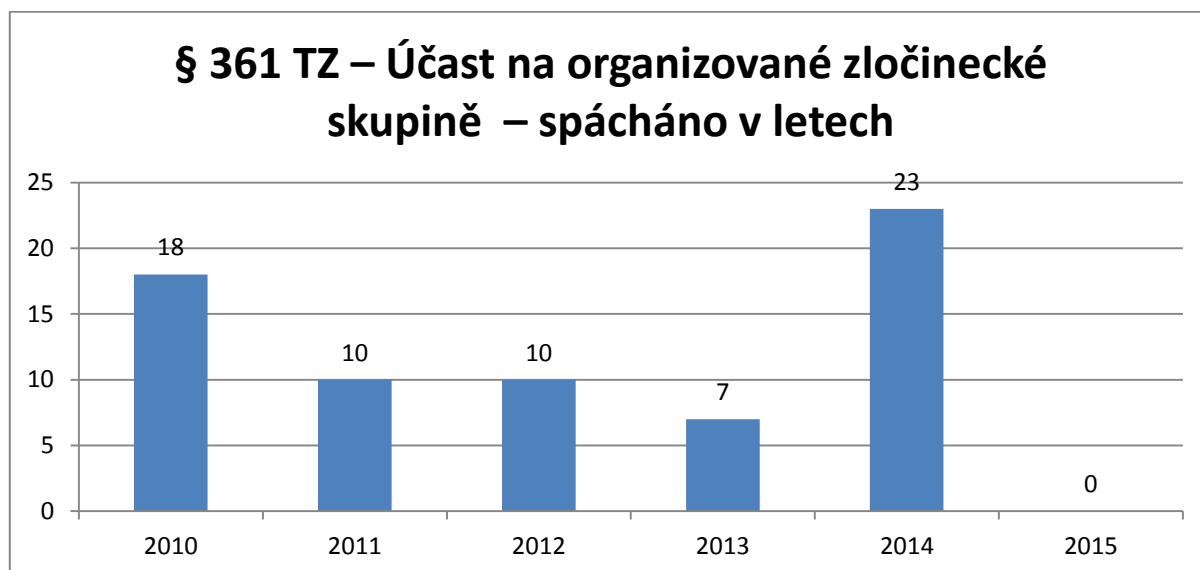
Z policejní statistiky získáváme ke konkrétním skutkům více časových údajů, které mohou jejich interpretaci zásadně ovlivnit. Jedním z těchto zásadních údajů je rok spáchání skutku. Tento údaj asi

nejlépe charakterizuje rozsah odhalených aktivit organizovaného zločinu v konkrétním roce, má ale zásadní nedostatek. Aktuální data není možné získat, neboť velké množství těchto skutků je Policií ČR odhaleno, vyšetřeno či zaregistrováno s určitým zpožděním. Organizované skupiny se snaží svoji činnost co nejvíce utajit, a proto není výjimkou, když je trestná činnost zjištěna po několika letech a její vyšetřování také několik let probíhá. Čím je trestná činnost složitější, tím déle trvá její prošetření a složitost trestné činnosti u organizovaných skupin je z podstaty věci velmi vysoká. Může tedy dojít k rozdílu mezi datem spáchání skutku a datem jeho zaregistrování do EESK v řádu několika let. Tento časový posun má zásadní vliv na úplnost údajů z posledních let, neboť určitá část trestné činnosti spáchané v posledních letech bude do systému ESKK zaregistrována až v budoucnosti. Druhým podstatným údajem je datum zaregistrování skutku v ESKK. Skutek je v ESKK zaregistrován po dokončení jeho vyšetřování a vložení do systému ESKK. Proto v uváděných grafech a tabulkách rozlišujeme i barevně, zda jde o skutky spáchané v konkrétním roce, nebo zaregistrované do ESKK v konkrétním roce. Rozdíl v těchto údajích je možné ukázat na případu trestné činnosti účasti na organizované zločinecké skupině v letech 2010–2015.

Vzhledem ke změně systému vykazování statistických dat od 1. 2. 2016 bohužel není možné srovnávat novější statistické údaje z let 2016 a 2017 se staršími údaji z předchozích let. Proto jsou data uváděná v rámci tohoto textu omezena rokem 2015.

Účast na organizované zločinecké skupině – § 361 TZ

Graf 1 – Počet skutků účasti na zločinecké skupině dle § 361 TZ spáchaných v jednotlivých letech

Graf 2 – Počet skutků účasti na zločinecké skupině dle § 361 TZ **zaregistrovaných** v jednotlivých letech

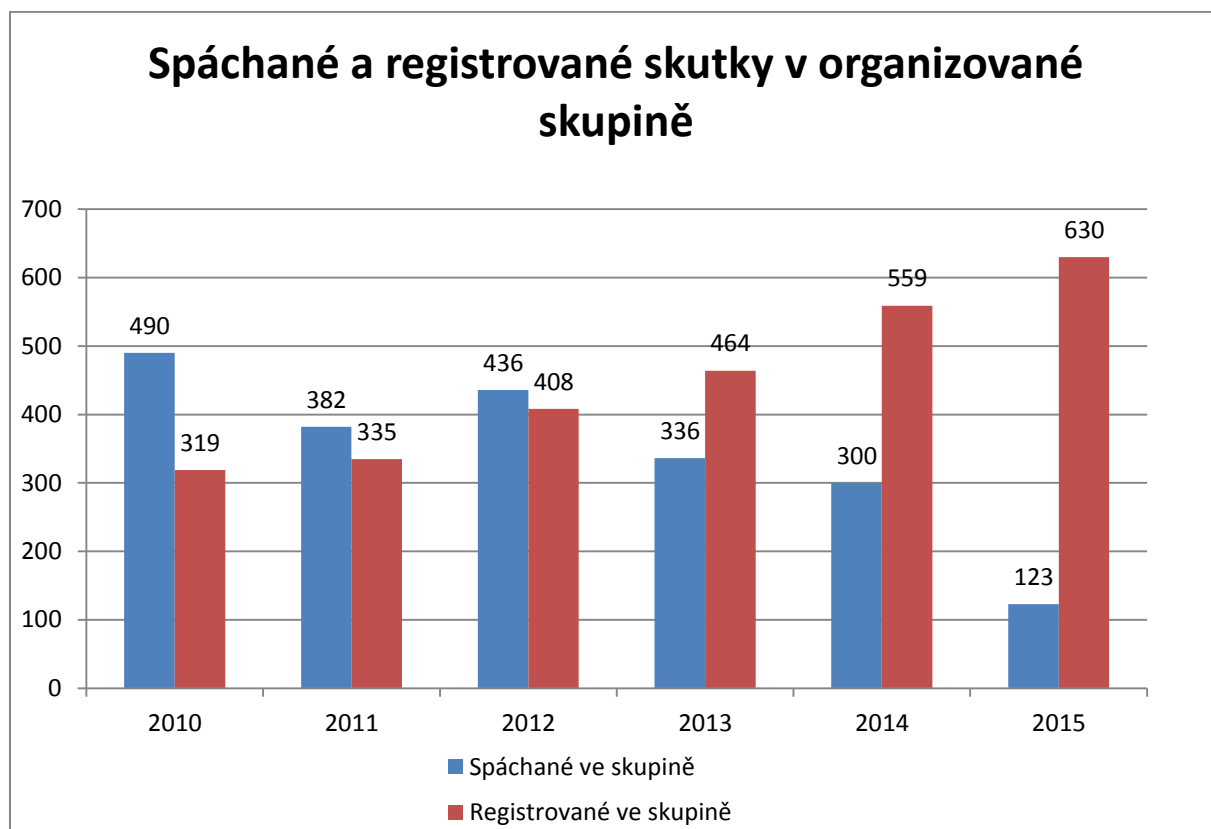
Oba grafy ukazují různé aspekty této trestné činnosti a jejího statistického vykazování. Počet spáchaných trestných činů dle § 361 (modrý graf) má od roku 2010 spíše klesající tendenci s výraznou výjimkou roku 2014, kdy dochází ke skokovému zvýšení nápadu. Může se zdát, že v roce 2015 nebyl spáchán žádný takovýto trestný čin, nicméně pravdou je spíše to, že žádný trestný čin nebyl spáchán a zaregistrován Policií ČR po ukončení vyšetřování. Vyšetřování této trestné činnosti je extrémně složité a očekáváme, že s určitým časovým odstupem budou skutky spáchané dle § 361 v roce 2015 do statistiky zaneseny. Podobně je možné očekávat nárůst počtu zaregistrovaných skutků spáchaných v letech 2014, 2013 a částečně i 2012 a 2011.

Červený graf ukazuje v posledních letech nárůst vyšetřené trestné činnosti s rekordním rokem 2014. Vzhledem k významnému rozdílu mezi celkovými počty skutků zobrazenými v jednotlivých grafech (modrý graf celkem 68 skutků, červený 112 skutků) můžeme dovodit, že rozdíl spočívající v 44 skutcích ukazuje trestnou činnost spáchanou před rokem 2010, ale zaregistrovanou v období 2010–2015. Určitá část skutků zachycených v červeném grafu může ještě vycházet ze staré právní úpravy trestního zákona č. 140/1961 Sb. Zatímco modrý graf ukazuje spíše činnost zločineckých skupin (kolik skutků se stalo), červený graf odráží aktivitu Policie ČR (kolik vyšetřování bylo ukončeno). Z tohoto pohledu je možné konstatovat vyšší aktivitu a úspěšnost činnosti Policie ČR v oblasti trestné činnosti podle § 361 TZ (případně úspěšnější dořešování staršího nápadu). Obecně mohou změny v počtu spáchaných a registrovaných skutků vysvětlovat tři hlavní faktory –větší rozsah zločineckých aktivit, lepší práce Policie ČR při jejich odhalování a vyšší motivace oznamovatelů trestnou činností hlásit. Všechny tyto faktory spolu souvisejí a jejich dílčí vliv na pohyb hodnot není možné přesně kvantifikovat. Tím pádem ani není možné vyvozovat z těchto čísel konkrétní hodnotící závěry.

Pokud budeme posuzovat efektivitu postupu Policie ČR podle objasněnosti trestné činnosti (za objasněné bereme ty skutky, u nichž byl dle databáze ESK přímo zjištěn pachatel), tak u § 361 TZ dosahuje ve sledovaném období 2010–2015 solidních 75 procent.

Trestné činy spáchané v organizované skupině

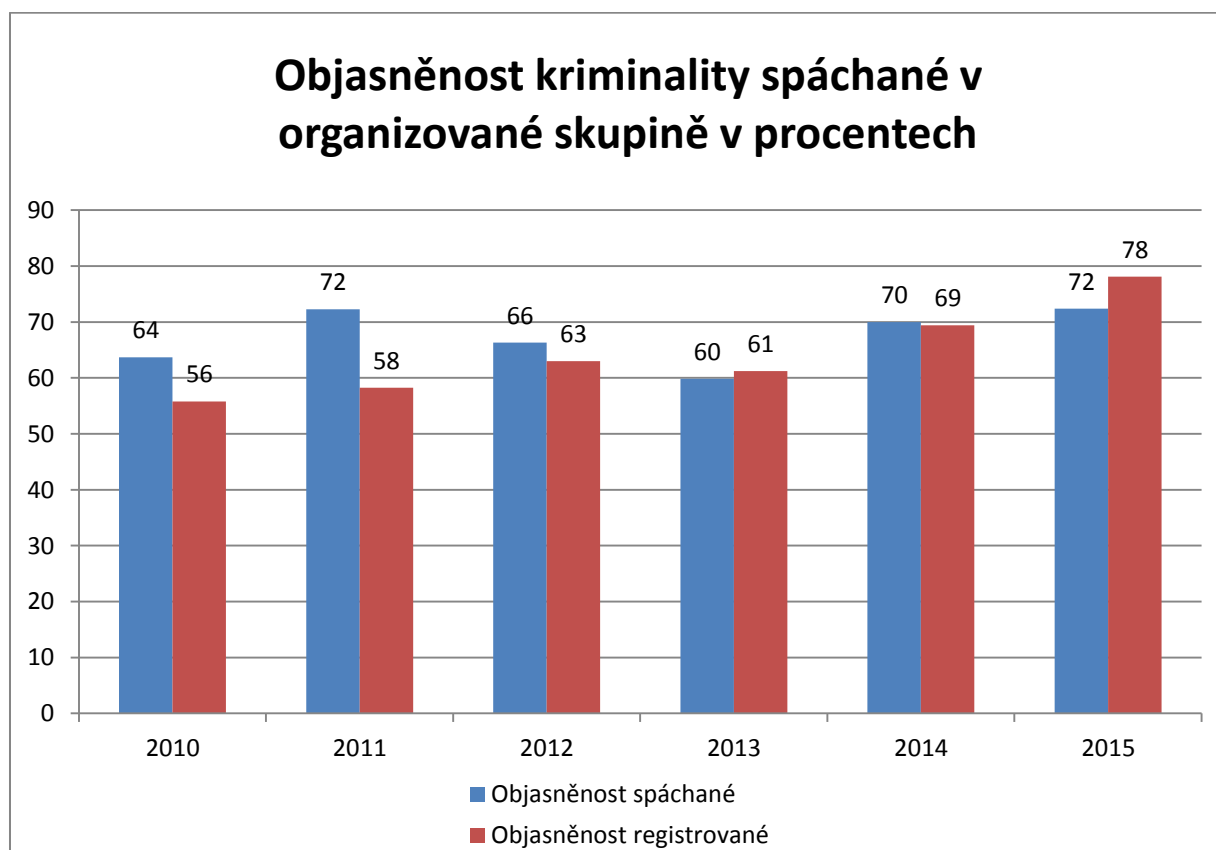
Graf 3 – Spáchané a registrované skutky v organizované skupině v letech 2010–2015

Výše zobrazený graf používá stejné barevné schéma jako předchozí grafy. Nyní jsou zobrazeny všechny skutky spáchané (modrá barva) a zaregistrované (červená barva) v organizované skupině v jednotlivých letech (jedná se data z celkem 80 paragrafů trestního zákoníku). U modrých sloupců platí opět předpoklad, že další skutky objevené v roce 2015, 2014, 2013 a částečně v předchozích letech budou zaregistrovány až v budoucnosti. Vzhledem k určitému podílu chybějících dat v modrých sloupcích je velmi obtížně z dat vyvozovat jednoznačné závěry. Vzhledem ke klesající tendenci modré datové řady a předpokladu jejího budoucího doplnění je možné mluvit o setrvalém stavu organizované kriminality v posledních letech. Roli také hraje účinnost trestního zákoníku od 1. ledna 2010 a postupný náběh skutků podle nové právní úpravy – respektive budování konsenzu na jejich posuzování zpracovateli spisů u Policie ČR a vlivu soudních výkladových stanovisek.

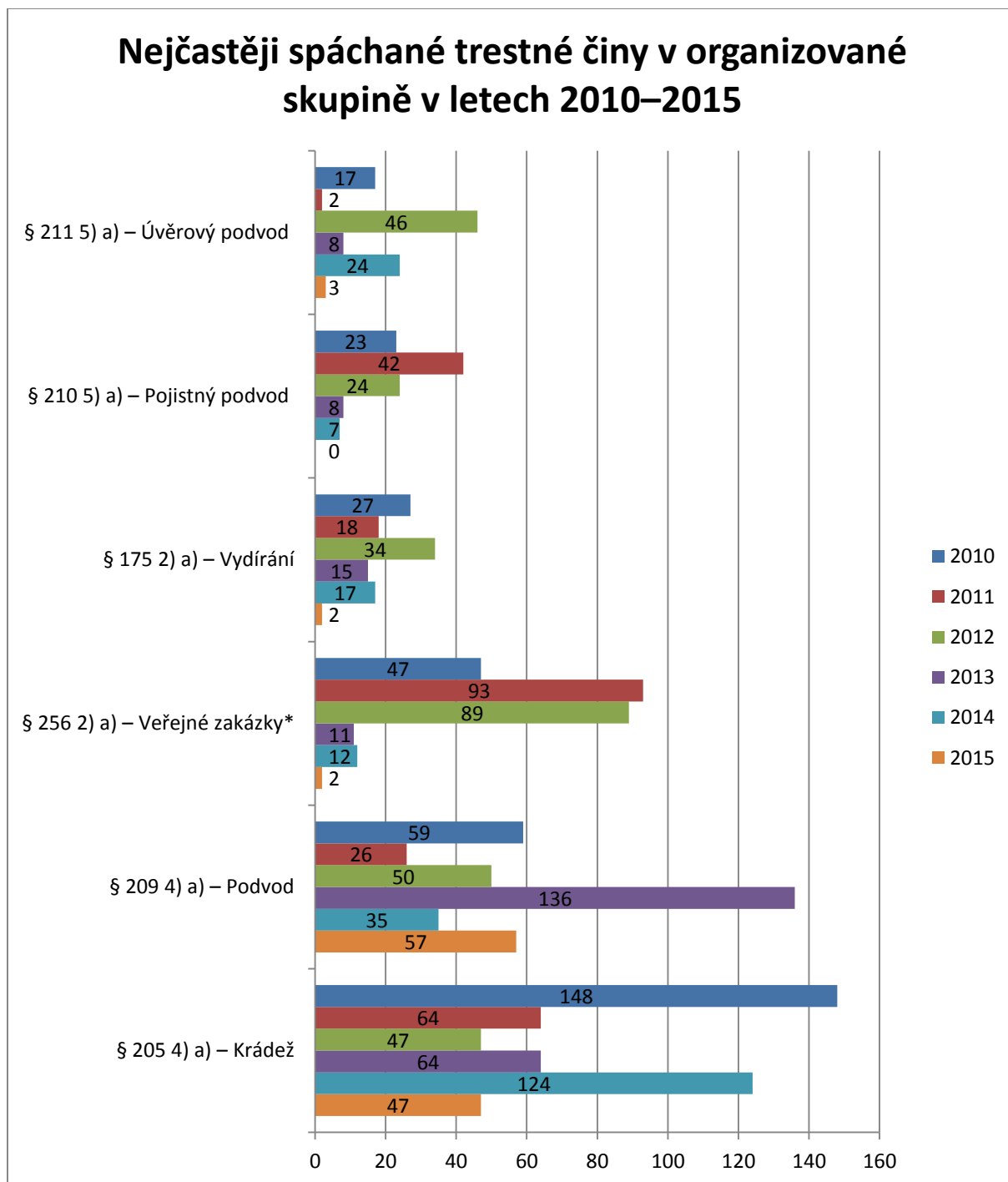
Velice zajímavý obrázek ukazují červené sloupce grafu, neboť z nich jednoznačně vyplývá setrvalý nárůst registrovaných a tím pádem i vyšetřených skutků v jednotlivých letech. Opět je těžké bez znalosti dalších dat a případných změn v práci Policie ČR usuzovat na širší závěry, nicméně je možné konstatovat, že organizované kriminalitě je věnována intenzivnější pozornost, která zjevně vede k vyššímu počtu dokončených vyšetřování. Celkový rozdíl (spáchané skutky celkem 2067, registrované celkem 2715) v počtu skutků činící 648 ukazuje na významný podíl řešení nápadu z doby předcházející roku 2010.

Graf 4 – Objasněnost kriminality v organizované skupině v letech 2010–2015

Objasněnost kriminality ve sledovaném období celkově dosahuje 66 procent, nicméně dochází k jejímu podstatnému nárůstu k hodnotám přes 70 procent v posledních letech, což ukazuje na úspěšnější práci Policie ČR. Vyšší objasněnost může být způsobena celkovým poklesem kriminality od roku 2013 a většinu prostoru k řešení složitějších případů, jako jsou případy páchané v organizované skupině. Zároveň se na ní mohou také podílet nové trendy v policejní práci, jako je intenzivnější spolupráce se správci daně a vyšší důraz na provádění finančního šetření.

Graf 5 – Nejčastější trestné činy páchané v organizované skupině 2010–2015

*Zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě

Údaje v tomto grafu vycházejí z počtu skutků spáchaných v jednotlivých letech (nejedná se tedy o všechny registrované skutky). Do kategorií let 2015, 2014, 2013 a částečně i starších budou postupně doregistrovány nové skutky obdobně jako v předchozích červených grafech. Mezi zdaleka nejčastěji páchané skutky v organizované skupině patří krádež, podvod, zjednání výhody při zadávání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě, vydírání, pojistný podvod a úvěrový podvod. Převažuje tedy hospodářská trestná činnost. Mezi další často páchané skutky patří drogové trestné činy (§ 283 TZ), loupež a nebezpečné vyhrožování. Z grafu je patrný výrazný pokles počtu skutků souvisejících s veřejnými zakázkami v posledních letech. Tento pokles je tak významný, že ani při doregistrování

chybějících skutků není možné očekávat dosažení úrovně roku 2012. Výrazně nižší je také počet pojistných a úvěrových podvodů páchaných v organizované skupině. U ostatních trestných činů počty výrazně kolísají a nelze z nich tedy vyvozovat jednoznačné závěry. Pro doplnění přehledu uvádíme tabulku všech trestných činů spáchaných v organizované skupině v letech 2010–2015.

Tabulka 1 – Všechny skutky spáchané v letech 2010–2015 v organizované skupině

Paragraf	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Celkový součet
§ 205 4) a) – Krádež	148	64	47	64	124	47	494
§ 209 4) a) – Podvod	59	26	50	136	35	57	363
§ 256 2) a) – Zjednáni výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě	47	93	89	11	12	2	254
§ 175 2) a) – Vydírání	27	18	34	15	17	2	113
§ 210 5) a) – Pojistný podvod	23	42	24	8	7	0	104
§ 211 5) a) – Úvěrový podvod	17	2	46	8	24	3	100
§ 283 2) a 4) c – Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy	21	13	15	13	9	1	72
§ 361 – Účast na organizované zločinecké skupině	18	10	10	7	23	0	68
§ 173 2) a) – Loupež	18	9	7	10	10	3	57
§ 353 2) a) – Nebezpečné vyhrožování	12	7	8	8	11	3	49
§ 189 2) b) – Kuplířství	5	10	20	5	1	0	41
§ 358 2) b) – Výtržnictví	10	12	7	3	7	1	40
§ 206 4) a) – Zpronevěra	6	6	11	15	0	1	39
§ 214 3) a) – Podílnictví	4		19	12	3	0	38
§ 341 2) b) – Napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky	27	3	4	0	2	0	36
§ 260 4) a) – Poškození finančních zájmů Evropské unie	6	20	9	0	0	0	35
§ 212 5) a) – Dotační podvod	4	22	2	0	0	0	28
§ 279 4) a) – Nedovolené ozbrojování	3	10	8	0	5	1	27
§ 216 3) a) 4) a) – Legalizace výnosů z trestné činnosti	1	0	9	8	1	0	19
§ 171 3) a) – Omezování os. svobody	10	0	0	5	1	0	16
§ 403 2) b) – Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka	3	3	5	1	0	0	12
§ 248 3) a) – Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže	1	4	3	2	0	0	10
§ 265 2) a) – Provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence	3	1	2	0	2	0	8
§ 156 2) a) – Ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty	6	0	0	0	1	0	7

Paragraf	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Celkový součet
§ 168 3) a) 4) c) – Obchodování s lidmi	2	3	0	2	0	0	7
§ 170 2) a) – Zbavení osobní svobody	0	2	0	1	2	1	6
§ 230 4) a) – Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací	3	0	2	0	0	1	6
§ 288 2) a) 4) c) – Výroba a jiné nakládání s látkami s hormonálním účinkem	3	0	0	2	0	0	5
§ 271 2) a) – Padělání a napodobení díla výtvarného umění	0	0	2	0	1	0	3
§ 174 2) a) – Braní rukojmí	2	0	0	0	0	0	2
§ 180 3) a) – Neoprávněné nakládání s osobními údaji	1	0	1	0	0	0	2
§ 218 2) b) – Lichva	0	2	0	0	0	0	2
§ 286 2) a) – Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu	0	0	2	0	0	0	2
§ 233 3) a) 4) a) – Padělání a pozměnění peněz	0	0	0	0	1	0	1
§ 311 3) a) – Teroristický útok	0	0	0	0	1	0	1
Celkový součet	490	382	436	336	300	123	2067

4 NÁSTROJE ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU

V této části textu se zabýváme průřezovými nástroji organizovaného zločinu, které jsou nejčastěji využívány pro páchaní trestné činnosti a v souvislosti s ní. Obecně platí, že zločinecké skupiny se snaží svoji činnost realizovat podobně jako podnikání, zároveň intenzivně pracují na jejím zahlazení a také cítí potřebu volně disponovat případnými finančními zisky – legalizovat výnosy z trestné činnosti. Zločinecké skupiny velmi aktivně využívají moderní technologické a komunikační nástroje, aktivně pronikají do státní správy a na nejvíce zranitelné pozice nasazují nahraditelné bílé koně a nekontaktní obchodní korporace.

4.1 Komunikační technologie (včetně internetu a šifrování)

Důležitým nástrojem organizovaného zločinu je využívání komunikačních technologií. Komunikace je vedena primárně přes mobilní telefony, ale jejich použití je postupně omezováno. Z webových komunikačních nástrojů je využívána především sociální síť Facebook, program Skype. Poměrně rozšířené jsou i šifrované mobilní aplikace Viber nebo WhatsApp, které jsou zpravidla obtížně odposlouchávatelné. Použití těchto technologií je stále častější a lze očekávat, že postupně vytlačí běžnou telefonní komunikaci mezi členy kriminálních organizací. Jediný způsob překonání těchto technologií je invazivní přístup orgánů činných v trestním řízení. Riziko své dekonspirace skupiny

minimalizují častou výměnou SIM karet, mobilních přístrojů, komunikací přes mobilní telefon v náznacích. Podstatné informace řeší na osobních schůzkách. Bohaté kriminální organizace jsou schopny získat technické prostředky určené pro boj s kriminalitou (systémy pro zachycení hovoru mobilního telefonu apod.) a používat je jednak k páčání trestné činnosti a jednak k aktivní obraně před policejním rozpracováním. Zde se ukazuje jako stále důležitější mezinárodní řešení (na úrovni EU – USA) přístupu k hovorům a zprávám různých poskytovatelů mobilních komunikačních aplikací, které jsou v současné době kvůli sídlu poskytovatele mimo ČR pro orgány činné v trestním řízení v podstatě nedostupné. Ztotožňování uživatelů telekomunikačních zařízení dlouhodobě komplikuje rozšířené používání anonymních SIM karet v ČR.

Někteří organizátoři trestné činnosti si pořizují šifrované telefony značky ENIGMA pro komunikaci všech osob podílejících se na trestné činnosti. Po zjištění, že věc je prověřována policejním orgánem, dochází okamžitě k likvidaci těchto telefonů, počítačů a veškerého důkazního materiálu, který by mohl být s pachateli jakýmkoliv způsobem spojován. Organizátoři poté přechází na nové přístroje. Není výjimkou vytvoření e-mailové adresy, kdy je příslušným osobám sděleno heslo ke vstupu do e-mailu a komunikace probíhá tak, že nedochází k odeslání zpráv (například psaním konceptů mailových zpráv). Tyto koncepty jsou po přečtení smazány, a proto není poskytovatelem zaznamenán žádný provoz elektronické pošty (nicméně pokud má policejní orgán do e-mailu přístup tak tyto koncepty může sledovat). Je nutno podotknout, že pachatelé znají velmi dobře činnost a možnosti Policie ČR. Velké množství spolupracovníků trestné činnosti jsou osoby s kriminální minulostí. Tyto osoby jsou již „poučeny z minulostí“ a proto věnují velké úsilí tomu, aby nebyly opětovně dopadeny.

Další problematickou oblastí je šifrování datových úložišť, jako jsou pevné disky počítačů a přenosná média. S rozvojem moderních operačních systémů, které toto šifrování nabízejí standardně, jako je Linux, Android nebo zařízení společnosti Apple, se policejní orgány s šifrováním dat setkávají poměrně často, a to zejména u pachatelů sofistikovanější trestné činnosti páchané prostřednictvím informačních technologií. Některé kriminální organizace také využívají služeb bývalých příslušníků zpravodajské a bezpečnostní komunity k nastavení vysokých bezpečnostních standardů uvnitř zločinecké organizace. Při komunikaci členů kriminální organizace, která se týká páčání trestné činnosti tak dochází k používání zpravodajských zastíracích technik, které mohou do značné míry eliminovat činnost orgánů činných v trestním řízení.

Darknet tržiště

Darknet je část internetu, kterou běžní uživatelé nevidí a není možné se na ni dostat bez použití tzv. anonymizačního programu (například TOR²⁰). K přístupu na konkrétní stránku je třeba znát její přesnou adresu (například abcdefghij234567.onion), která se zejména u exponovaných stránek často mění. V této části internetu jsou velmi omezené možnosti vyhledávání. Stránky relevantní pro zločinecké skupiny fungují většinou na principu uzavřených diskuzních fór, na které je možný přístup pouze přes doporučení jiných uživatelů. V této části internetu fungují tržiště nabízející nejrůznější legální i nelegální služby (příkladem může být The Silk Road, která zanikla po zásahu FBI v roce 2014). Velmi často jsou nabízeny nejrůznější druhy drog, padělané bankovky, škodlivý software a další nástroje nebo produkty trestné činnosti.

²⁰ TOR je zkratka z anglického názvu The Onion Router. Tento program přeposílá části internetového provozu přes zařízení dalších uživatelů a tím komplikuje sledování internetového provozu. Program je dostupný zdarma.

<https://www.torproject.org/>

V oblasti organizované kybernetické kriminality jednoznačně dominuje prostředí Darknetu jako platforma pro vlastní nelegální obchody, přenos know-how, informací i vlastní organizaci zločineckých skupin. Řešení této problematiky s ohledem na její mezinárodní charakter rozhodně nemůže stát na vnitrostátních rozhodnutích. V dané věci je zapotřebí úzké mezinárodní spolupráce jak v oblasti technické, tak i v oblasti legislativní. V případě sítě darknet běžné IT nástroje a standardní operativní zkušenosti orgánů činných v trestním řízení nestačí. Klíčovým nástrojem je pronikání do prostředí prostřednictvím aktivity na diskuzních fórech za použití propracovaných virtuálních identit (české policejní orgány v tomto zaostávají, chybí prostředky, jazykové kompetence a vyškolené personální kapacity). Problém je mezinárodní, kdy velkým problémem je nejednotnost právních úprav a praxe. V blízké budoucnosti se předpokládá nárůst kriminální aktivity v tomto prostředí a přesun části komunikace zločineckých skupin do sítí zprostředkovaných programy typu TOR.

4.2 Korupce a ovlivňování výkonu státní správy

Korupční činnost je jedním z klíčových nástrojů zločineckých organizací působících v České republice. Průniky do orgánů státní a veřejné správy, Policie ČR i justice jsou používány všemi významnými monitorovanými kriminálními organizacemi. Kriminální organizace získávají na základě korupčního průniku různá povolení (ke stavbě, k podnikání, k pobytu), neveřejné informace ohledně budoucích veřejných podpor podnikání a také veřejné zakázky. Cílem korupčních průniků do orgánů činných v trestním řízení a do justice je získání informací z tohoto řízení a ovlivnění jeho výsledku. Získané poznatky ukazují, že v ČR dochází ke korupčním průnikům do soudní moci formou závislosti soudců na osobách mimo justici, které jim v minulosti např. jako koncipientům umožnily získat advokátní licenci a v rámci jejich „koncipientství“ je opakovaně nechaly jednat silně neeticky. Typicky může jít o zpracování postupu výběrového řízení, který je sice ještě zákonný (obvykle na hraně práva), ale zcela viditelně neetický. Uvedené situaci lze do jisté míry předcházet pouze maximální transparentností při jmenování soudců.

Byly zaznamenány konkrétní případy ovládnutí příslušného orgánu kriminální organizací – srůstání kriminální organizace se státní či veřejnou mocí (převážně šlo o kriminální organizace tvořené českými občany). Typickým příkladem může být ovládnutí orgánu místní samosprávy kriminální organizací prostřednictvím účelově vytvořeného politického uskupení. Takovýto průnik má obvykle za následek masivní vyvádění finančních prostředků z lokálního rozpočtu formou předražených a nepotřebných veřejných zakázek. Úředníci se v takovém ovládnutém orgánu místní samosprávy na trestné činnosti podílejí (minimálně svojí nečinností) a jsou podle míry svého podílu odměňováni vyšší platou/odměn (pokud podíl na trestné činnosti odmítnou, jsou obvykle na základě zástupné záminky propuštěni z práce). Hlavním problémem tohoto modu operandi je obtížná prokazatelnost organizované trestné činnosti, kdy zpravidla lze trestně stíhat jednotlivé osoby za porušení nějaké povinnosti, ale prokázání organizovanosti bývá extrémně obtížné až nemožné. Chybí zde funkční kontrolní mechanismy v orgánech samosprávy.

Poskytování úplatků probíhá zpravidla prostřednictvím dalších subjektů, které jsou dobře prověřené a osvědčené a nemají s trestnou činností nic společného. Úplatky jsou poskytovány formou širokého spektra výhod a požitků, často nefinančních přes personálně a majetkově spřízněné firmy. Jedná se o vysoce latentní trestnou činnost, jejíž odhalování limituje obava oznamovatele z možného postihu. Nedostatečně je zatím řešena ochrana oznamovatelů korupce (whistleblowerů). Dle Akčního plánu

boje s korupcí na rok 2017²¹ měl být předložen legislativní návrh tuto problematiku řešící. Zároveň byl předložen poslanecký návrh zákona (sněmovní tisk 799), ke kterému vláda zaujala neutrální stanovisko a který není v souladu s připravovaným vládním řešením.

Infiltrace organizovaného zločinu do struktur veřejné správy a orgánů činných v trestním řízení má zásadní negativní dopad na funkčnost a efektivitu veřejné správy. Trvalým problémem je jmenování osob (úředníků) ovlivňujících výkon veřejné správy a rozdělování finančních prostředků na základě užšího výběru předem vytipovaných jednotlivců, kteří jsou zároveň loajální ke kriminálním strukturám. I po vytlačení organizátorů kriminální činnosti z orgánu státní správy či veřejné samosprávy přetrvává jejich vliv na řadové zaměstnance. Tento vliv se projevuje i v kladení překážek vyšetřování ze strany řadových zaměstnanců, z nichž někteří jsou k podílu na trestné činnosti nuceni pod pohrůžkou ztráty zaměstnání, případně se na této trestné činnosti vůbec nepodílejí.

Někteří spolupracovníci a členové kriminálních organizací vytlačení z exponovaných funkcí jsou zaměstnáváni na méně viditelných místech s vlivem na státní či veřejnou správu (například veřejně vlastněné právnické osoby), odkud mohou nadále realizovat aktivity související s nelegálním vyváděním finančních prostředků z veřejných rozpočtů. Pokračuje přitom stav, kdy vlivová osoba kriminální organizace umístěná do funkce ve státní správě či veřejné samosprávě je odměňována formou platu, který je díky zastávané pozici již sám o sobě značně nadprůměrný. Na méně významných pozicích v samosprávě či veřejně vlastněných právnických osobách bývá plat často doplněn různými poradenskými smlouvami, odměnami apod. Z hlediska transparentnosti výběrových řízení jsou problematické schůzky členů výběrových komisí s uchazeči mimo rámec tohoto řízení, které mohou být motivovány snahou o ovlivnění jeho průběhu. Výkon veřejné správy je také ovlivňován lobbistickými tlaky, které jsou patrné zejména v legislativní oblasti.

4.3 Legalizace výnosů z trestné činnosti

Aktivity organizovaných zločineckých struktur generují vysoké zisky, které se logicky jejich příslušníci snaží opětovně využít ve svůj prospěch a pokud možno je zlegalizovat investicí do jiných statků (obchodních společností a nemovitostí). Významným problémem v této oblasti je vytváření vysoce sofistikovaných struktur obchodních společností s cílem legalizovat v nich prostředky pocházející z trestné činnosti. Jedná se o trestnou činnost s velkou úrovní právní erudovanosti. Skupiny obchodních společností jsou zakládány podle českého práva, ale také zahraničních právních úprav a sídlí v mnoha státech, zejména pak v tzv. offshore destinacích. Společným jmenovatelem těchto zahraničních destinací je skutečnost, že je zde vysoká míra ochrany soukromí, případně tyto destinace vůbec nespolupracují se zahraničními orgány činnými v trestním řízení. V určitých případech mohou tyto struktury předstírat skutečnou podnikatelskou činnost vytvářením obchodních smluv, oběhem faktur apod. Předmět těchto obchodních vztahů je však zcela fiktivní, nicméně často se jedná o těžko prokazatelná plnění (reklamní služby, poradenství). Cílem těchto struktur je uskutečnit velké množství mezibankovních převodů, které znemožní tok peněz sledovat a zároveň umožní vrátit tyto prostředky osobě, která je do systému vložila a nově s nimi bude disponovat jako s legitimním příjmem. Výnosem z této trestné činnosti pro její realizátory jsou poplatky za vyprání peněz. Pachateli této trestné činnosti jsou nezřídka advokátní kanceláře.

²¹ <http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-dokumenty-vlady/na-leta-2015-2017/Akcni-plan-boje-s-korupci-na-rok-2017.pdf>

Legalizace výnosů z trestné činnosti je zaznamenávána u všech významných monitorovaných zločineckých organizací. V případě vietnamského etnika je jádrem legalizace kriminální zisků tajné vyvedení nelegálních zisků (v hotovosti) z území ČR formou speciálního kriminálního schématu (služba posílání peněz), následné uložení těchto prostředků do zahraniční banky (zpravidla ovládnuté kriminální organizací) a následný převod peněz do Vietnamu, nebo přes několik dalších účtů zpět do ČR jako zahraniční investice. Významné nadnárodní ruskojazyčné kriminální organizace zase obvykle nepáchají na území ČR trestnou činnost vůbec, nebo pouze v menším rozsahu a na našem území masivně investují do legální ekonomiky finanční prostředky získané trestnou činností v zahraničí (zpravidla v domovské zemi).

V oblasti legalizace výnosů z trestné činnosti je struktura zločineckých skupin tvořena zpravidla hlavním organizátorem, dále pak jemu podřízeným středním článkem, který má na starosti řízení bílých koní, sjednávání zakázek a organizaci oběhu peněz. Na nejnižším článku zůstávají nastrčené osoby v pozici bílý kůň, které jsou ale stále častěji nahrazovány offshore strukturou účelově vytvořených obchodních společností. Do organizační struktury dále patří účetní či daňový specialista nebo účetní firma a spolupracující advokát nebo celá advokátní kancelář (podle rozsahu trestné činnosti). Bylo zaznamenáno, že zločinecké skupiny předem počítají s možností odhalení již od samotného počátku a organizátoři a osoby s významnějším postavením v těchto strukturách nevlastní žádné významnější majetky přímo, ale majetky jsou rozepsány na rodinné příslušníky, případně advokáty. Není výjimkou, že při stíhání právnických osob taková společnost nevlastní žádné majetky a veškeré prostory, výrobní prostředky a vybavení a zařízení jen užívá na smluvním základě od třetích subjektů.

Velmi účinným opatřením v této oblasti je důsledné provádění finančního šetření s následnými zajišťovacími instituty trestního práva procesního. Pozitivní efekt se očekává od zřízení centrální evidence bankovních účtů v gesci České národní banky, která je v provozu od 1. 1. 2018.

Virtuální měny

Od roku 2014 je zaznamenáno využívání virtuální měny Bitcoin pachateli trestné činnosti jako prostředku sloužícímu k legalizaci výnosů z trestné činnosti. Tato virtuální měna je pachateli poměrně sofistikovaně používána za účelem znemožnění odhalení jejich identity a případného dohledání a odčerpání výnosů z trestné činnosti. Pachatelé k tomu využívají typickou vlastnost virtuální měny, tj. její pseudoanonymitu (provádění transakcí pomocí adres a velmi ztíženou možnost stanovit vlastnictví Bitcoinů uložených na adrese ve vztahu ke konkrétní osobě). Uvedenému ztížení identifikace majitelů Bitcoinů napomáhá taktéž i znalost a orientace uživatelů této komodity, kteří se často pohybují v prostředí darknetu, ke kterému přistupují prostřednictvím programu TOR znemožňujícím identifikaci IP adres používaných pachateli.

Virtuální měny jsou také využívány pachateli drogové kriminality při obchodování v síti darknet a pachateli kybernetické kriminality. V jednom případě se sama měna Bitcoin stala předmětem krádeže ze strany tvůrce darknetového tržiště, který následně celé tržiště zrušil a odcizil Bitcoinů uložené na účtech na tomto tržišti. V blízké budoucnosti je očekáváno širší využití virtuálních měn pro páchaní trestné činnosti v souvislosti s rostoucím povědomím o nich ve zločineckých organizacích.

4.4 Bílí koně, nekontaktní obchodní společnosti a zneužívání legálních služeb

Nekontaktní firmy, ať už se sídly na existujících či zcela fiktivních adresách, nebo v office housech, bývají zcela běžnou součástí účelových obchodních řetězců páchajících trestnou činností. V případech rozsáhlejších řetězců s významnějším mezinárodním přesahem jsou pak běžně užívány takové firmy sídlící po celém světě, často v exotických destinacích v tamních office housech. Naopak v ČR využívají těchto služeb pachatelé ze zahraničí. Byl například zaznamenán případ využití totožnosti osoby s litevským občanstvím k založení slovenské společnosti fiktivně odebírající zboží z ČR, přičemž šlo o identitu skutečné osoby, která však již před založením společnosti zemřela. Doba právního trvání takovýchto korporací, často pořizovaných za účelem daňových podvodů včetně karuselových, mnohdy nepřesáhne několik dnů. Situaci dále komplikuje nedůsledná kontrola informační povinnosti a zveřejňování účetních závěrek ve Sbírce listin Veřejného rejstříku, naopak zlepšení současného stavu je očekáváno od zavedení tzv. registru skutečných vlastníků.

Do čela nekontaktních korporací jsou najímáni tzv. bílí koně. Je to nejjednodušší a nejefektivnější cesta, jak skrýt skutečného vlastníka firmy. Tato osoba ve všech dokumentech vystupuje jako oficiální jednatel či majitel společnosti. Vhodnými kandidáty jsou problematické osoby z řad lidí v tíživé situaci. Nejčastěji jde o bezdomovce, osoby s narušenou psychikou nebo drogově závislé osoby.

Další oblast využívání bílých koní je přesun peněžní hotovosti při internetových podvodech. Na základě inzerátů anebo po osobním jednání s jedinci ze sociálně slabších vrstev získávají členové organizovaných skupin užitečné pomocníky. Tito pomocníci pro organizátory zakládají bankovní účty, na které jsou přeposílány peníze odcizené z napadených účtů internetového bankovníctví, nebo z jiných podvodných aktivit. Bílí koně peníze buďto přeposílají dál službami typu Western Union, nebo je vybírají v hotovosti za asistence dalších členů organizovaných skupin.

Při zakládání falešných bankovních účtů jsou používány také ukradené identity, což je v současnosti umožňováno nedůsledným postupem některých malých bankovních ústavů, kdy účet je zakládán online a od zakladatele účtu se požaduje pouze předložení dokladu totožnosti zaměstnanci přepravní společnosti, který doručí k podpisu písemné smlouvy a dodá platební karty. Zaměstnanci přepravních společností ne vždy kontrolují pravost předložených dokladů, nebo se i spokojí s pouhou fotokopií občanského průkazu.

V dřívějších letech byl zaznamenán vysoký počet případů využívání služeb pro hotovostní peněžní převody (Western Union, Moneygram a další) k praní peněz, posledních několik let se již s touto trestnou činností v takovém měřítku nesetkáváme. Je otázkou, zda je to dáno tím, že se páchání této trestné činnosti přesunulo do jiných destinací, využívají se k tomu sofistikovanější finanční operace nebo nelze vyloučit, že se část těchto plateb přesunula k virtuálním měnám.

Se zasílatelskými společnostmi, zejména těmi většími jsou z praxe poměrně dobré zkušenosti, kdy tyto společnosti nastavují bezpečnostní opatření (např. Western Union – poučení pro odesílatele a upozornění na rizikové platby na formuláři) a spolupracují jako povinné osoby s Finančně analytickým úřadem. V období od roku 2015 bylo zaznamenáno několik případů, kdy tyto společnosti při pochybnostech o legálnosti zasílaných prostředků avizovaly tento problém Finančně analytickému úřadu, prostředky blokovaly a následně vydávaly Policii ČR.

Pro ztížení až zamezení postupu policejních orgánů jsou různé provozovny a kanceláře označovány jako advokátní kanceláře, sídla firem jsou na adresy advokátních kanceláří umisťovány či některé advokátní kanceláře tyto služby svým klientům přímo nabízejí. Negativní zkušenosti jsou také s některými tlumočníky, kteří spolupracovali s pachateli trestné činnosti a ovlivňovali tak výsledky výslechů. Jsou zaznamenávány případy, kdy se členové kriminální organizace opakovaně sblíží s exekutorem (většinou nikoli přímo s majitelem exekuční kanceláře, ale se zaměstnancem exekučním vykonavatelem) a s jeho pomocí manipulují exekuci takovým způsobem, aby vybraný majetek získala jimi určená (nastrčená) osoba za co nejnižší cenu (dražby na neobvyklých místech apod.).

5 SPOLUPRÁCE V RÁMCI ČESKÉ REPUBLIKY

Obecně je spolupráce mezi orgány činnými v trestním řízení vnímána jako velmi kvalitní a prospěšná. Všechny oslovené subjekty (Státní zastupitelství, Policie ČR, Celní správa ČR, Finanční správa ČR) hodnotí pozitivně vzájemnou spolupráci. V mnoha oblastech došlo v posledních letech k výraznému zlepšení v důsledku společně prováděných šetření (zejména v případech Daňové kobry). Velmi přínosná je v této oblasti přímá osobní komunikace mezi jednotlivými pracovníky, která je často efektivnější než formální postupy a vede k lepším výsledkům. Kladně je hodnocena též spolupráce se styčnými důstojníky Policie ČR v zahraničí. Vzájemná spolupráce a koordinace při realizaci případů přináší významný efekt pro státní rozpočet v podobě vyššího množství zajištěných výnosů z trestné činnosti a také snížení škody vzniklé státu pokračující trestnou činností. Dochází také k vzájemné výměně odborných informací formou lektorování v kurzech dalšího vzdělávání i vzájemná výměna volných kapacit při pořádání vzdělávacích aktivit ve spolupráci s partnery.

Obecně je poměrně kladně hodnocena i spolupráce se soukromým sektorem (finančními institucemi, poskytovateli telekomunikačních služeb). V některých případech je soukromým subjektům vytýkána dlouhá doba nutná pro získání odpovědi na žádost policejního orgánu, tento problém se týká zejména velkých bank, kdy je usuzováno na přetíženost jednotlivých pracovníků vzhledem k množství policejních dotazů způsobených neexistencí centrálního registru účtů. Problematictější je situace v oblasti poskytovatelů internetových služeb, zejména z důvodu jejich nejasné povinnosti ke spolupráci dané nedokonalou legislativou. Naopak jako příkladná je hodnocena spolupráce se sdružením poskytovatelů internetu CZ.NIC v oblasti kybernetické kriminality probíhající formou školení a výměny informací k stávajícím kybernetickým hrozbám. V souvislosti s trestnou činností týkající se cigaret, minerálních olejů, alkoholu a duševního vlastnictví probíhá významná spolupráce se soukromým sektorem. Některé společnosti jsou schopny poskytnout takové informace, bez kterých by trestná činnost nebyla vůbec zjištěna. Činí tak logicky ve vlastním zájmu, neboť jim kvůli pašování a padělání těchto produktů klesají tržby. Dobře je také hodnocena spolupráce se zpravodajskými službami a kontrolními orgány.

Nezanedbatelným prvkem pro spolupráci orgánů vymáhajících právo je úzká a na bázi důvěry a tzv. „onboarding“ navázaná spolupráce s jinými s orgány státní správy, s legitimním podnikatelským sektorem či jeho zástupci a rovněž s neziskovými organizacemi.

6 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

S ohledem na stále častější mezinárodní prvek u aktivit organizovaného zločinu narůstá i požadavek na efektivní výměnu informací se zahraničními partnery. Obecně je možné konstatovat, že velmi dobře probíhá spolupráce v rámci mezinárodních organizací (Europol, Interpol, Eurojust) a se sousedními státy (s drobnou výjimkou Polska). V celní a daňové oblasti jsou velmi efektivní bilaterální a multilaterální kontroly. Komplikovanější je spolupráce se vzdálenými zeměmi, ve kterých není styčný důstojník Policie ČR a závažným problémem jsou zejména firmy sídlící v daňových rájích (Britské panenské ostrovy, Panama a další). Z hlediska policejních orgánů je v některých případech negativním rysem mezinárodní policejní spolupráce její zdlouhavost a administrativní náročnost, která závisí na náležitostech konkrétních případů a požadavcích zahraničních partnerů. Zdlouhavé procesy jsou překážkou efektivního vyšetřování zejména kybernetické kriminality, v této oblasti existuje také problém s často nekompletními odpověďmi dožadovaných orgánů.

Zefektivnění mezinárodní justiční spolupráce v rámci EU přináší směrnice o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech (2014/41/EU), která se s výjimkami (např. společné vyšetřovací týmy) vztahuje na všechny vyšetřovací úkony zaměřené na shromažďování důkazů a z podstatné části nahradila smlouvy týkající se mezinárodní justiční spolupráce v trestním řízení v Evropské unii s účinností od 22. května 2017.

Podporu pro Policii ČR a další státní složky zajišťuje odbor mezinárodní policejní spolupráce Policejního prezidia ČR, který je schopen zajistit velice rychlou výměnu informací zvolením toho nejvhodnějšího kanálu. Vůči zahraničním partnerům, agenturám a organizacím vystupuje ve více rolích (např. jako Národní jednotka Europolu, Národní ústředna Interpolu, Národní centrála SIRENE, jednotné kontaktní místo – SPOC atd.). V rámci Policie ČR pak existují další pracoviště zaměřená na výměnu informací, například tzv. Společná centra policejní a celní spolupráce (PCCC) se sousedními státy (dvě pracoviště s Německem a Polskem a jedno pracoviště s Rakouskem a Slovenskem).

6.1 Spolupráce v rámci mezinárodních organizací (Europol, Interpol, Eurojust aj.)

V rámci řešených případů bylo zaznamenáno zlepšení spolupráce s Europolem, na čemž má výrazný podíl činnost českých styčných důstojníků v Europolu. Zejména je oceňována možnost navazování přímých styků se zahraničními kolegy přes Europol. Probíhá také spolupráce s kybernetickým centrem Europol – EC3, zejména pak v rámci Focal Pointu Twins, a to na úrovni předávání poznatků v oblasti dětské pornografie na internetu. V případě potřeby je možno využít služeb forenzní laboratoře EC3 pro analýzu malware.

V rámci mezinárodní justiční spolupráce je vedena úzká spolupráce s Eurojustem, a to zejména při zřizování společných vyšetřovacích týmů (JIT), které se při odhalování, prověřování a vyšetřování trestné činnosti jeví jako vysoce efektivní, zejména v rychlejší výměně operativních informací. Výsledkem této činnosti je opakované úspěšné odhalování pachatelů trestné činnosti v mezinárodním měřítku. Flexibilní a praktické nastavení struktur Eurojustu velmi usnadňuje justiční spolupráci mezi zeměmi s odlišnou legislativou, zároveň má Eurojust určité možnosti zřizování společných vyšetřovacích týmů finančně podpořit.

Spolupráce s Interpolem je méně častá, ale lze ji hodnotit pozitivně. Ve vztahu k Interpolu má pracoviště Policie ČR přístup pro vkládání a vytěžování databáze ICSE, která se soustředí na oblast dětské pornografie.

Ve vztahu ke spolupráci mezi jednotlivými mezinárodními institucemi zabývajícími se poskytováním součinnosti při mezinárodní spolupráci v trestních věcech (tedy Eurojustu na straně justiční spolupráce a Europolu a Interpolu na straně policejní spolupráce), lze konstatovat, že tato spolupráce je na velmi vysoké a odborné úrovni. České národní zastoupení v Eurojustu je téměř denně v kontaktu s českým národním zastoupením v Europolu. Obě zmíněné instituce velmi intenzivně spolupracují, vedeny jednotnou snahou o dosažení úspěchů v boji s organizovaným zločinem, zejména o jeho brzké odhalení.

Velmi důležitá jednání na úseku problematiky nelegální migrace probíhají v rámci expertních zasedání zemí Visegrádské skupiny (V4) a také zasedání zemí Salcburského fóra. Cílem těchto jednání je zlepšení mezinárodní policejní spolupráce a zejména co nejefektivnější a nejrychlejší výměna zejména operativních opatření, kdy výsledkem je rychlejší odezva na aktuální trendy v oblasti nelegální migrace, změny migračních tras a zajištění informací a významných skutečností pro účely vedených trestních řízení.

6.2 Spolupráce se sousedními státy (Rakousko, Německo, Polsko a Slovensko)

Spolupráce s policejními složkami sousedních států je obvykle bezproblémová, určité rezervy jsou ve spolupráci s Polskem. Nejjednodušší spolupráce logicky probíhá se Slovenskem, neboť nehrozí jazyková bariéra a zároveň je v obou státech podobná legislativa a uspořádání státních orgánů. Se Slovenskem probíhá také spolupráce při pořádání vzdělávacích akcí. Spolupráce s Německem i Rakouskem je na velmi vysoké úrovni. Nejčastěji probíhá v oblasti drogové kriminality, autokriminality a majetkové kriminality. Pozitivně je hodnoceno také fungování společných kontaktních míst i společný výkon služby. Při spolupráci s Polskem způsobuje komplikace rozdílná a překrývající se příslušnost několika tamějších orgánů k šetření různých případů (celní správa, pohraniční stráž, centrální úřad vyšetřování aj.). Nicméně méně příznivé hodnocení spolupráce s Polskem je také částečně způsobeno velmi vysokým standardem spolupráce s ostatními sousedními státy. Dle aktuálních informací se spolupráce s polskou stranou postupně mírně zlepšuje.

6.3 Spolupráce s ostatními evropskými státy

Pokud jde o spolupráci s jinými evropskými státy, tyto je třeba rozdělit na státy Evropské unie a státy Rady Evropy, které nejsou členy Evropské unie. Užší spolupráce je samozřejmě s členskými státy Evropské unie, kde kromě právního základu v oblasti mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních daného právními předpisy EU (např. evropský zatýkací rozkaz) jsou velkým přínosem přímý právní styk, možnost projednání jednotlivých případů v rámci Eurojustu, společné vyšetřovací týmy, setkávání kontaktních bodů sítí specialistů, atd.

Spolupráce s ostatními evropskými státy je řešena ad hoc v jednotlivých případech a hodnocení lze jen těžko paušalizovat. Úroveň spolupráce s jednotlivými státy je různá vzhledem ke struktuře jejich orgánů a jejich kompetencím nebo k podobě právního řádu.

Po zrušení pozic některých styčných důstojníků odpovědných za ČR došlo ke zhoršení policejní spolupráce ve vztahu k Nizozemsku, Itálii a Spojenému království, horší úroveň spolupráce je také obecně se státy jižní Evropy (Španělsko). Na západním Balkáně nadále představují problém vztahy ke Kosovu, kde přetrvává významný vliv organizovaného zločinu na státní struktury, a k Bosně a Hercegovině, kde chybí pevná centrální moc. Dřívější uspokojivá spolupráce s Ukrajinou díky válečnému konfliktu v zemi a vnitropolitickým změnám stagnuje. V poslední době se velmi zlepšila spolupráce s Rumunskem a Bulharskem, zejména prostřednictvím styčného důstojníka v Bukurešti.

6.4 Spolupráce s mimoevropskými státy

Úroveň efektivity a kvality mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech s mimoevropskými státy je třeba posuzovat v kontextu reálných podmínek a kapacity příslušných orgánů v dotčených třetích státech. V posledních letech se však postupně daří navázat efektivní spolupráci i ve státech, s nimiž do nedávné minulosti nebyly žádné zkušenosti. Jako standardní obtíže při navazování spolupráce lze uvést důsledné požadavky orgánů mimoevropských zemí na formální komunikaci diplomatickou cestou, vyšší ověřování (superlegalizaci) zasílaných materiálů apod. Tyto obtíže jsou dány zejména v případech, kdy mezi Českou republikou a cizím státem není uzavřena předmětná dvoustranná mezinárodní smlouva, takže jedinou možností je spolupráce na bezesmluvním základě poskytnutím záruky vzájemnosti. V těchto případech je často obtížně předvídatelné, jaké podmínky a průběh vyřizování požadované spolupráce lze ze strany dožádaného cizího státu předpokládat. Výše uvedené překážky bránící efektivní mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech se daří překonávat navazováním pracovních kontaktů s partnery ve třetích státech a zejména sjednáváním nových dvoustranných smluv s mimoevropskými státy. Rozšiřování smluvní základny pro oblast mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních může zásadním způsobem přispívat k boji proti organizovanému zločinu.

Vždy záleží na tom, zda je zahraniční protějšek danou trestnou činností nebo organizovanou skupinou také poškozen. Pokud ne, je vůle ke spolupráci logicky menší. Na úrovni operativní spolupráce jsou používány zpravidla osobní kontakty, takže výměna informací je pružná a rychlá. Justiční spolupráce může být problematičtější. Dále se jeví jako velmi výhodná spolupráce přes styčné důstojníky, kteří působí v zahraničí při zastupitelských úřadech. V neposlední řadě je přínosná spolupráce cestou zahraničních styčných důstojníků, kteří jsou akreditováni zde v ČR. Ve srovnání s jinými členskými státy EU je síť našich styčných důstojníků poměrně malá.

V oblasti dohledávání výnosů z trestné činnosti je vedena spolupráce cestou tzv. Úřadů pro vyhledávání majetku (Asset Recovery Office) anebo kontaktních bodů sítě CARIN. Spolupráce za využití těchto mezinárodních sítí je, vzhledem k dlouholetému působení a častým koordinačním setkáním, na vysoké úrovni a nastavená spolupráce funguje bez zjevných problémů. Sítě jsou velice často využívány, jak ze strany zahraničních partnerů, tak hlavně ze strany jednotlivých složek Policie ČR a tato spolupráce je velice kladně hodnocena.

V oblasti obchodu s drogami dlouhodobě existuje velice dobrá spolupráce s USA. Odehrává se výhradně přes kancelář americké agentury DEA ve Vídni. Nicméně v oblasti kybernetické a hospodářské kriminality je spolupráce s USA hodnocena spíše negativně – žádosti o informace jsou vyřizovány velmi pomalu, nebo zůstávají zcela bez odpovědi. Pokud se jedná o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, je spolupráce s USA na velice vysoké úrovni. Do České republiky byl vydán po dvouletém úsilí Ministerstva spravedlnosti také občan USA. Mezi latinskoamerickými

zeměmi existují některé, s nimiž se policejní spolupráce dlouhodobě daří (např. Peru) a takové, kde spolupráce je spíše sporadická z různých důvodů (Kolumbie, Venezuela) a konečně státy, kde spolupráce je díky vysoké korupci a vlivu organizovaného zločinu na státní správu obtížná nebo nemožná (typicky Bolívie). V oblasti justiční spolupráce v posledních letech významně roste taktéž spolupráce se zeměmi Střední a Jižní Ameriky, zejména s Brazílií, Venezuelou a Argentinou. V současné době je nově navazována také spolupráce Paraguají, Mexikem či Panamou.

Ze zemí asijského regionu je třeba zmínit Vietnam, se kterým má Česká republika bohaté zkušenosti se vzájemnou spoluprací ve věcech trestních, a to zejména v oblasti právní pomoci v užším smyslu na podkladě existující dvoustranné smlouvy. V oblasti policejní spolupráce lze očekávat zlepšení, neboť návrh na sjednání smlouvy o mezinárodní policejní spolupráci byl v roce 2017 podepsán, stejně jako bilaterální smlouva s Vietnamem o předávání odsouzených osob.²² Poměrně složitá je také situace ve vztahu k Číně. V dubnu 2016 nejvyšší státní zástupce České republiky s generálním prokurátorem Čínské lidové republiky podepsal memorandum, v němž se strany zavazují k výměně zkušeností a poznatků v boji s globálním zločinem. Nicméně uzavření smlouvy o policejní spolupráci se zatím nedaří a spolupráce čínské strany zejména v oblasti daňových a celních podvodů je velmi slabá. Počet zodpovězených dožádání v celní oblasti je ve značném nepoměru k celkovému počtu dožádání zaslaných do ČLR, situace se ale zlepšuje po navázání osobních kontaktů s útvarem pátrání čínské celní správy v roce 2015. V roce 2017 proběhlo jednání na vysoké úrovni mezi představiteli ČR a Číny, které signalizuje možný brzký pokrok v této oblasti. Další udržování a rozvíjení přímých kontaktů mezi Celní správou České republiky a čínskými partnery je možné považovat za elementární podmínku pro vyšetření případů podvodů týkajících se obchodní výměny zboží mezi Čínou a ČR.

V Africe neexistuje prakticky se žádnou zemí významná spolupráce v oblasti boje s mezinárodním organizovaným zločinem. Zájmové země (arabské státy Magrebu, Nigérie) však vykazují značný vliv organizovaného zločinu na vládní struktury nebo mají své vlastní specifické politické problémy, a proto není v této oblasti v dohledné době očekáváno výrazné zlepšení.

7 BUDOUCÍ TRENDY ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU

Očekávány jsou určité změny v důsledku vývoje platné legislativy. Zavedení kontrolního hlášení usnadňuje odhalování určitých druhů daňové kriminality a skupiny tuto trestnou činnost páchající budou muset změnit své modí operandi. Podobně zavedení centrální evidence účtů a opatření mířící na prokazování původu majetku zkomplikují legalizaci výnosů z trestné činnosti, která bude nově páchána jinými metodami. Na každý pokrok v odhalování trestné činnosti bude organizovaný zločin reagovat posunem k sofistikovanějším metodám, nebo přesunem k jiné komoditě nebo činnosti – např. každá úprava přenesení daňové povinnosti k určitému zboží bude mít za následek změnu zboží až do doby, dokud nebude přenesená daňová povinnost i na toto zboží.

Další budoucí změny spočívají v stále širším rozvoji informačních a komunikačních technologií, jejich snazší dostupnosti a průniku do všech sfér lidského života (auta, čtečky elektronických knih, nositelná elektronika, internet věcí atd.). V těchto oblastech lze očekávat rozvoj nových aktivit v oblasti kybernetické kriminality, který bude doprovázen přesunem části tradiční kriminality (podvody, sexuální nátlak, vydírání) do virtuálního prostředí. Zároveň je očekáváno širší a profesionálnější

²² Sjednání obou těchto smluv s Vietnamem bylo součástí Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2015–2017.

využití moderních technologií pro páchání organizovaného zločinu v oblasti komunikačních prostředků, šifrování dat a virtuálních měn. Tento technologický posun snižuje tradiční možnosti sledování komunikace zločineckých skupin (odposlouchávání mobilních telefonů), ale na druhou stranu rozšiřuje množství digitálních stop, které za sebou pachatelé mohou zanechávat (IP adresy, uživatelská jména, profily na diskuzních fórech a sociálních sítích, komunikační zařízení). Vyhodnocení rostoucího množství dostupných dat může být bez patřičných nástrojů a znalostí časově náročné a tato změna bude každopádně vyžadovat masivnější nasazení moderní techniky (zejména analytických programů sloužících k vyhodnocování velkého množství textu, dat a hlasových záznamů) v činnosti orgánů činných v trestním řízení. Na technologický vývoj musí adekvátně reagovat také legislativa stanovující pravidla využívání nových technických prostředků a nástrojů.

U všech zločineckých uskupení je očekávána vyšší míra organizovanosti, vytváření spletitějších struktur a zapojení profesionálů z různých podpůrných oblastí (právo, účetnictví, daňové poradenství) ve větším rozsahu než doposud. Předpokládá se také intenzivnější zapojení zahraničních osob (včetně právnických osob) a vyšší míra spolupráce mezi jednotlivými skupinami na principu společného zisku z provozovaných aktivit. Pokračovat bude snaha zločineckých uskupení o pronikání do orgánů státní správy prostřednictvím dosazení svých lidí do příslušných funkcí či získání si na svou stranu stávajících pracovníků, totéž platí o celé soustavě orgánů činných v trestním řízení.

Přesun většího množství osob v rámci současné migrační situace a možné povinné reloky uprchlíků by mohl vést ke vzniku uzavřených komunit, které hrozí být živnou půdou pro zločin, včetně organizovaného zločinu s mezinárodním přesahem. Ve spojení s existencí jazykové, kulturní a etnické bariéry zde potenciálně hrozí výrazné znesnadnění policejní práce v této oblasti. V souvislosti s migrační situací očekáváme nárůst počtu případů padělání cestovních dokladů a vyšší počet případů obchodu s lidmi.

Významný dopad na současnou situaci může mít také rozhodnutí Evropské unie o uvolnění vízového režimu s Ukrajinou, Tureckem, Gruzii a Kosovem. Tyto kroky české bezpečnostní složky sledují s určitým znepokojením, neboť usnadní pohyb zločinců z těchto zemí do schengenského prostoru. Nicméně je možné konstatovat, že tyto kroky mohou také omezit organizovanou kriminalitu spojenou se získáváním evropských víz občany těchto zemí. Naopak pravděpodobně vzroste poptávka po padělaných dokladech těchto států.

PŘÍLOHA 2 – VYHODNOCENÍ KONCEPCE BOJE PROTI ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU NA OBDOBÍ LET 2015 – 2017

ÚVOD

Tento materiál vyhodnocuje plnění jednotlivých úkolů, vyplývajících z Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2015–2017. Celkově bylo z 12 úkolů v Koncepti obsažených splněno 8 (zahrnuty jsou i úkoly, které jsou plněny průběžně), splněny částečně 2 úkoly a nesplněny 2 úkoly. Plnění těchto opatření lze hodnotit pozitivně. Opatření č. 2.3 bylo splněno s více než ročním předstihem, naopak u opatření 1.3 došlo k určitému zpoždění úkolu. U nesplněných úkolů jde o mezinárodní smlouvy, kdy hrála významnou roli nedostatečná spolupráce ze strany zahraničního partnera.

U části úkolů na jejich plnění navazuje další opatření uváděné v nově předloženém akčním plánu, případně se jedná o průběžné úkoly, v jejichž plnění bude pokračováno i nadále bez jejich explicitního uvádění v akčních plánech.

Nad rámec níže uvedených úkolů byla připravena a jsou plněna opatření uvedená v kapitole Organizovaný zločin Auditů národní bezpečnosti a v navazujícím Akčním plánu Auditů národní bezpečnosti.

1. MONITOROVÁNÍ SITUACE NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

1.1 Vypracovat vyhodnocení situace v oblasti organizovaného zločinu na území České republiky

Vyhodnocení situace v oblasti organizovaného zločinu je odborem bezpečnostní politiky zpracováno periodicky v dvou až tříletém horizontu již mnoho let. Poznatky z tohoto textu vyplývající jsou důležitým podnětem pro tvorbu koncepčních dokumentů Ministerstva vnitra v oblasti organizovaného zločinu. Materiál byl zpracován na základě podkladů Policie ČR (Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu SKPV, Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, Národní protidrogové centrály SKPV, jednotlivých krajských ředitelství policie), Generálního ředitelství cel, Generálního finančního ředitelství, Finančního analytického úřadu, Nejvyššího státního zastupitelství, Ministerstva spravedlnosti, Institutu kriminologie a sociální prevence a zpravodajských služeb. Všem těmto partnerům byla jeho finální verze po schválení ministrem vnitra rozeslána k dalšímu využití. Po aktualizaci tento text tvoří hlavní část Přílohy 1 ke Koncepti boje proti organizovanému zločinu do roku 2023 a bude tedy nově dostupný i odborné veřejnosti.

Návrh dalšího postupu:

Další vyhodnocení situace, případně aktualizace současného stavu textu proběhne v případě potřeby.

1.2 Vypracovat přehled činností vybraných útvarů Policie České republiky v oblasti vyšetřování organizovaného zločinu

U plnění tohoto úkolu došlo k určitému časovému posunu, daném velkými množství analyzovaných datových položek (cca 1000). V době dokončování přehledu bylo přistoupeno ke sloučení dvou ze tří posuzovaných útvarů (Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu SKPV a Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality SKPV) do Národní centrály proti organizovanému zločinu SKPV. Vzhledem k tomu, že smyslem úkolu bylo získat komparativní přehled o činnosti slučovaných útvarů, již další pokračování v plnění úkolu nebylo opodstatněné.

Výstupy Přehledu činností vybraných útvarů Policie ČR v oblasti vyšetřování organizovaného zločinu (zejména statistická data) byly využity při zpracovávání souhrnného materiálu Audit národní bezpečnosti, a to kapitoly, která se zabývá organizovaným zločinem.

Návrh dalšího postupu:

Vzhledem ke sloučení dvou ze tří porovnávaných útvarů není navrhováno v plnění úkolu pokračovat.

1.3 Vypracovat analýzu o vyšetřování a postihování neoprávněného nakládání s chráněnými druhy rostlin a živočichů s přesahem do nadnárodního organizovaného zločinu

Situace u tohoto úkolu je podobná jako v předchozím případě. Opět došlo k posunu termínu plnění, které bylo zapříčiněno několika faktory. Patří mezi ně například odklad schválení samotné Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2015 – 2017 na listopad roku 2014, který ponechal na zpracování úkolu příliš krátkou lhůtu. Další zdržení nastalo při shromažďování spisového materiálu od několika institucí a následující analýze více než 100 různých případů z oblasti environmentální kriminality. Úkol bude dokončen v roce 2018.

Návrh dalšího postupu:

Již zjištěné poznatky odůvodňují zahrnutí problematiky kriminality páchané na životním prostředí i do nové Koncepce a jejího akčního plánu. Nově bude připraven samostatný strategický dokument, který se touto oblastí bude zabývat.

2. ROZVOJ SYSTÉMOVÝCH OPATŘENÍ PRO BOJ PROTI ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU A POSÍLENÍ VNITROSTÁTNÍ SPOLUPRÁCE

2.1 Vypracovat návrh právní úpravy řešící problematiku rozporu mezi příjmy poplatníka a jeho skutečným majetkem (zákon o prokazování původu majetku)

Ministerstvo financí vypracovalo a předložilo vládě návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s prokazováním původu majetku, který obsahuje novelu zákona o daních z příjmů a trestního zákoníku. Zákon byl publikován ve Sbírce zákonů dne 3. října 2016 pod číslem 321 a nabyl účinnosti dne 1. prosince 2016.

Cílem zákona je upravit stávající mechanismy daňového práva tak, aby bylo možné odhalit nepřiznané nebo zatajené příjmy poplatníků daní z příjmů a následně je zdanit, nikoliv odčerpat nelegálně nabytý majetek či sankcionovat pachatele potenciálně trestné činnosti prostřednictvím daní.

Zákon primárně cílí na příjmy poplatníků daně z příjmů fyzických osob (tedy na fyzické osoby ve smyslu § 2 zákona o daních z příjmů). Z důvodu zabránění vyhýbání se daňovým povinnostem skrze účelové zakládání právnických osob, svěřenských fondů nebo jiných subjektů či non-subjektů a následný transfer majetku fyzických osob do těchto entit však správce daně může postup stanovený zákonem o prokazování původu majetku aplikovat i na poplatníky daně z příjmů právnických osob.

Zákon za účelem zajištění zdanění nepřiznaných a nezdaněných příjmů využívá institut výzvy k prokázání příjmů, prohlášení o majetku a stanovení daně podle pomůcek. Zákon umožňuje správci daně vyzvat poplatníka daně z příjmů k prokázání příjmů, jen pokud zjistí významný nepoměr (zákon stanoví hranici alespoň 5 mil. Kč) mezi příjmy deklarovanými poplatníkem a nárůstem jmění poplatníka, jeho spotřebou nebo jiným vydáním. Správce daně v rámci své úvahy, zda vydat výzvu k prokázání příjmů, nepoměřuje deklarované příjmy poplatníka pouze s majetkem poplatníka, ale s nárůstem jeho jmění. Spojení „nárůst jmění“ zahrnuje jakýkoliv tok jmění, a to jak případ, kdy někdo poskytuje věc jinému (např. dar, výhodná koupě, úplatek), který se projeví kladným dopadem do majetku (tj. do kladné složky jmění), tak zároveň i případy, kdy se snižuje povinnost poplatníka (taktéž možný motiv korupčního jednání), které se projeví záporným dopadem do výše dluhu (tj. kladným dopadem do jmění). Poplatník je pak na základě výzvy k prokázání příjmů povinen prokázat, že majetek byl financován z příjmů, které byly řádně zdaněny nebo zdanění nepodléhají.

V případě, že poplatník důkazní břemeno neunes, je mu daň stanovena podle pomůcek, a to buď podle obecné úpravy pomůcek v daňovém řádu, nebo zpřísněných pomůcek podle nové úpravy. Správce daně přistoupí ke stanovení daně podle pomůcek zvláštním způsobem, pokud po předběžném posouzení dojde k závěru, že výše takto stanovené daně přesáhne 2 mil. Kč. Takto určený základ daně je zdaněn standardní sazbou daně z příjmů ve výši 15 % nebo 19 % v závislosti na

typu poplatníka a poplatník je zároveň povinen uhradit penále ve zvýšené výši 50 % nebo 100 % stanovené daně (oproti standardní 20% výši podle daňového řádu).

V případě, že výzva správce daně nevede k prokázání příjmů a stanovení daně, může správce daně poplatníka vyzvat k podání prohlášení o majetku, pokud podle předběžného závěru hodnota majetku poplatníka, který nemůže správce daně zjistit z jemu dostupných rejstříků či evidencí, přesahuje 10 milionů Kč (pokud skutečný majetek poplatníka tuto hodnotu nepřesahuje, postačí, když poplatník uvede v prohlášení pouze tuto skutečnost). V případě, že poplatník poruší povinnost učinit pravdivé prohlášení o majetku (odmítne prohlášení o majetku podat nebo v něm úmyslně uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje), vystavuje se hrozbě trestního stíhání pro trestný čin porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku. V novele trestního zákoníku byla zvýšena horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody za trestný čin porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku z jednoho roku na tři léta a výslovně doplněn peněžitý trest.

Návrh dalšího postupu:

Úkol byl splněn a není třeba na něj navazovat dalšími opatřeními.

2.2 Vypracovat zprávu o plnění Koncepce rozvoje schopností Policie České republiky vyšetřovat informační kriminalitu a přijmout potřebná opatření k jejímu dalšímu plnění

Na základě úkolu uloženému ministru vnitra Bezpečnostní radou státu byl v roce 2016 původní materiál přepracován a nově nazván Koncepcí rozvoje schopností Policie České republiky vyšetřovat kybernetickou kriminalitu. Tato aktualizovaná verze byla schválena usnesením Bezpečnostní rady státu č. 51 ze dne 8. listopadu 2016 společně s nově definovanými 14 opatřeními, kterými je směřováno k naplnění vizí obsažených v materiálu. Následně byl materiál dne 10. července 2017 vzat na vědomí vládou ČR, a to usnesením č. 502.

Usnesením č. 51 Bezpečnostní rady státu bylo dále ministru vnitra uloženo předkládat na schůzi Bezpečnostní rady státu průběžnou informaci o plnění opatření obsažených v nové Koncepci rozvoje schopností Policie České republiky vyšetřovat kybernetickou kriminalitu vždy k 30. září, počínaje rokem 2017. Závěrečná informace má být předložena do 31. března 2020. Tento úkol byl poprvé splněn v roce 2017, kdy po projednání a schválení Výborem pro vnitřní bezpečnost byl materiál Informace o plnění úkolů vyplývajících z Koncepce rozvoje schopností Policie České republiky vyšetřovat kybernetickou kriminalitu vzat na vědomí usnesením Bezpečnostní rady státu č. 42 ze dne 11. září 2017. Její text obsahuje podrobný popis plnění jednotlivých opatření, z nichž velká část již byla splněna.

Návrh dalšího postupu:

Úkol byl splněn a není třeba na něj navazovat dalšími opatřeními.

2.3 Vytvořit centrální pracoviště Policie České republiky určené ke komplexnímu řešení problematiky neregulérních dokladů

V souvislosti s analýzou problematiky neregulérních dokladů zpracovanou odborem bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra a schválenou usnesením Bezpečnostní rady státu ze dne 23. března 2015 číslo 8 byl schválen vznik Národního centra pro kontrolu dokladů, jehož realizací bylo pověřeno Ředitelství služby cizinecké policie, konkrétně jeho skupina dokladů. Od 1. dubna 2016 následně došlo, v rámci změny schválené systemizace, ke zřízení Národního centra pro kontrolu dokladů. Toto pracoviště má celkem 13 systemizovaných služebních míst a 2 systemizovaná pracovní místa. Národní centrum pro kontrolu dokladů je vnitřně rozděleno na dvě samostatné skupiny – skupinu metodiky a expertiz a skupinu dokumentace dokladů, analýz a zahraničních vztahů.

Národní centrum pro kontrolu dokladů v současné době funguje a plní úkoly jemu stanovené. Drobné úpravy náplně jeho činnosti jsou prováděny průběžně na základě požadavků a potřeb zejména výkonu služby cizinecké policie. Centrum úzce spolupracuje s jinými policejními útvary a s dalšími subjekty státní a veřejné správy.

Návrh dalšího postupu:

Úkol byl splněn a není třeba na něj navazovat dalšími opatřeními.

2.4 Zabezpečit poskytování analytických informací a zdrojů pro analytické systémy, poskytnout součinnost při tvorbě analytického systému Finanční správy a Celní správy a připojení k datovým zdrojům spravovaných Ministerstvem vnitra

Tento úkol je průběžně naplňován, např. uzavíráním nových dodatků k Dohodě o součinnosti mezi Celní správou České republiky a Policií České republiky ze dne 11. února 2014, jejímž účelem je úprava postupu při poskytování vzájemné součinnosti pro plnění úkolů celní správy a policie stanovených právními předpisy (dodatky č. 1 až 3, zejména dodatek č. 3 ze dne 29. září 2016). I na základě této dohody a jejích dodatků tak probíhá průběžně výměna analytických produktů mezi Generálním ředitelstvím cel a Policií ČR a rozšiřování vstupů do informačních zdrojů Ministerstva vnitra. V rámci připomínkového řízení je v současné době řešen návrh dodatku č. 4.

Stanovený úkol je plněn jak na úrovni spisové analytiky, tak v oblasti přístupu k datovým zdrojům. Ve vztahu ke spisové analytice vyústil v definování návrhu standardu pro zpracování a výměnu údajů v analytickém prostředí Analyst Notebook. Probíhají zde školení zaměřená na přípravu a analýzu dat a semináře zaměřené na vzájemné sdílení postupů a znalostí v oblasti rizikové a spisové analýzy, to vše v rámci součinnostní dohody Kobra. Vedle toho se též vedou jednání ohledně přístupu k vybraným datům ze základních registrů, dále probíhají jednání s Policejním prezidiem ČR a Ředitelstvím služby cizinecké policie.

Návrh dalšího postupu:

Ponechat úkol v platnosti, především z důvodu dořešení otázky přístupu k vybraným datům ze základních registrů, otázky předávání informací ze systému datových schránek, dořešení interakcí ohledně předávání dat mezi Policejním prezidiem ČR a službou cizinecké policie. Úkol nebude výslovně uveden v navazujícím akčním plánu, nicméně je obsažen ve strategickém cíli B.

2.5 Udržovat a rozvíjet spolupráci s ostatními orgány státní správy a samosprávy, nevládními organizacemi, akademickými institucemi a soukromými subjekty za účelem výměny informací a zkušeností a efektivnějšího postihu organizovaného zločinu (tzv. administrativní přístup)

Spolupráce s ostatními subjekty včetně nevládní sféry probíhá na pravidelné bázi v rámci pracovních skupin, konzultací k přípravě materiálů i v oblasti vzdělávání. Úkol je tedy plněn průběžně. Níže je uveden výčet některých aktivit, které byly v této oblasti uskutečněny.

Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra uspořádal v červnu 2015 seminář k aktuální situaci v oblasti ruskojazyčného organizovaného zločinu. Na tomto semináři vystoupili zástupci Policie ČR i akademické sféry s příspěvky na témata mezinárodní spolupráce s Ruskou federací, aktuálního stavu ruskojazyčného organizovaného zločinu v ČR a vlivu situace na Ukrajině na organizovaný zločin.

V září 2017 byla Policií ČR v Praze uspořádána mezinárodní konference na téma „Aktuální trendy a možnosti účinného stíhání organizovaných skupin zabývajících se převaděčstvím“. Konference se zabývala zejména aktuální situací na současných migračních trasách a bojem proti organizovaným skupinám převaděčů.

Další z aktivit, která zahrnovala širokou spolupráci velkého množství aktérů včetně akademické sféry, byla příprava Auditů národní bezpečnosti. Na tvorbě jeho textu se kromě více než 100 odborníků ze státních institucí podíleli také odborníci z Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy, Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity a také zahraniční konzultant profesor Dan Schueftan z izraelské univerzity v Haifě.

V oblasti problematiky obchodování s lidmi spolupracuje Policie ČR s nevládními organizacemi, nejčastěji s organizacemi La Strada ČR, Diakonie ČCE, Rozkoš bez rizika a Mezinárodní organizací pro migraci (IOM). Spolupráce je prováděna zejména v případech, kdy identifikovaná oběť je zařazena do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi. S orgány Státního úřadu inspekce práce spolupracuje Policie ČR mimo jiné při získávání poznatků o osobách podezřelých z obchodování s lidmi. Poměrně častá je součinnost při provádění kontrolní činnosti ve vytipovaných místech, kde může docházet k obchodování s lidmi, a to především formou nucené práce nebo jinými formami vykořisťování, zejména na úseku ochrany pracovně právních vztahů a pracovních podmínek, jsou prováděny konzultační porady a prověrky pracovních agentur.

V roce 2016 zahájilo Ředitelství služby cizinecké policie jednání s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy k odhalování trestné činnosti, spojené s jazykovými zkouškami pro cizince při udělování trvalého pobytu. Policie ČR je aktivním členem expertní skupiny při MŠMT a podílí se na vytvoření kontrolních mechanismů v souvislosti s jazykovými zkouškami. Povedlo se docílit kompletní změny v systému a průběhu zkoušek. Ředitelství služby cizinecké policie bylo iniciátorem dílčích změn v legislativním procesu při tvorbě nařízení vlády o průběhu jazykových zkoušek.

Zástupce odboru bezpečnostní politiky je členem pracovní skupiny EU k implementaci administrativního přístupu a aktivně se účastní jejích jednání. Přestože přímá implementace administrativního přístupu do české legislativy není v současné době možná, jeho dílčí prvky již nějakou dobu fungují (například spolupráce v Daňové kobře, či součinnost kontrolních orgánů a orgánů činných v trestním řízení).

Návrh dalšího postupu:

V plnění úkolu bude nadále pokračováno, neboť spolupráce s nestátními aktéry je pro problematiku organizovaného zločinu přínosná. Úkol nebude výslovně uveden v akčním plánu pro roky 2018–2019.

3. POSÍLENÍ MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

3.1 Uskutečnit setkání zástupců vedení ministerstev vnitra České republiky a Čínské lidové republiky za účelem navázání spolupráce v oblasti boje proti trestné činnosti

Dne 9. listopadu 2017 se uskutečnilo jednání mezi delegacemi Ministerstva vnitra ČR a Ministerstva veřejné bezpečnosti Čínské lidové republiky. Jednání proběhlo na úrovni náměstků, kdy na české straně vedl jednání 1. náměstek ministra vnitra pro řízení sekce vnitřní bezpečnosti, za čínskou stranu náměstek ministra veřejné bezpečnosti.

Tématem jednání byly otázky bezpečnosti, především čínských turistů v ČR, dále organizovaný zločin, kybernetická kriminalita a problém terorismu z pohledu ČLR i EU. Čínská strana vyjádřila souhlas se sjednáním policejní smlouvy mezi oběma zeměmi a zahájením expertních jednání v příštím roce v rámci setkání s vedením Ministerstva vnitra. Rovněž došlo k navázání přímých kontaktů mezi zástupcem ředitele odboru mezinárodní spolupráce čínského Ministerstva veřejné bezpečnosti a ředitelem odboru mezinárodní spolupráce a Evropské unie Ministerstva vnitra ČR.

Návrh dalšího postupu:

Úkol byl splněn a není třeba na něj navazovat dalšími opatřeními.

3.2 Uzavřít smlouvu mezi Českou republikou a Čínskou lidovou republikou o spolupráci v boji proti trestné činnosti

Návrh textu smlouvy o policejní spolupráci byl čínské straně předán. Jednalo se o standardní text obvykle předkládaný nesousedním státům. Z hlediska vnitrostátního právního řádu šlo o prezidentskou smlouvu. Čínská strana sdělila, že tento text je příliš ambiciózní a vnitrostátní projednání takto komplexní úpravy by bylo zdlouhavé. Namísto smlouvy navrhla sjednání právně nezávazného mezivládního ujednání, jimž by obě strany vyjádřily svou vůli a záměr ihned spolupracovat v boji proti trestné činnosti v rámci platných vnitrostátních právních předpisů a mezinárodních smluv (např. Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu). Česká strana považuje jakýkoliv společný dokument za posun pozitivním směrem k vytvoření příznivějších podmínek pro vzájemnou spolupráci, proto na čínský návrh přistoupila a strany korespondenční cestou vyjednávají o textu memoranda. Věcným problémem je, že čínská strana navrhla, aby spolupráce v oblasti boje proti nadnárodnímu organizovanému zločinu zahrnovala i spolupráci při vyšetřování této trestné činnosti, včetně sbírání důkazů a předávání podezřelých. Toto však v ČR spadá do působnosti Ministerstva spravedlnosti. Čínská strana přes vysvětlení, že justiční a operativní spolupráce jsou v ČR striktně odděleny, a proto nemohou být zahrnuty v dokumentu týkajícím se policejní spolupráce, na jejich uvedení v memorandu trvala. Je však možné, že toto stanovisko přehodnotí, neboť souhlasila se záměrem Ministerstva spravedlnosti ČR sjednat standardní smlouvu o právní pomoci.

Prozatím poslední návrh textu memoranda byl čínské straně předán v listopadu 2017. Návrh zahrnuje pouze policejní spolupráci. Česká strana však v každém případě sjednání memoranda považuje pouze za základ pro další jednání, jehož cílem je uzavření právně závazné smlouvy o policejní spolupráci.

Posun v této oblasti je očekáván od jednání, které proběhlo 9. listopadu 2017 (viz vyhodnocení úkolu 3.1 výše), na kterém došlo k navázání přímých kontaktů mezi zástupci příslušných českých a čínských orgánů.

Návrh dalšího postupu:

Úkol bude přenesen do navazujícího akčního plánu.

3.3 Uzavřít smlouvu mezi vládou České republiky a Vietnamské socialistické republiky o spolupráci v boji proti trestné činnosti a smlouvu mezi Českou republikou a Vietnamskou socialistickou republikou o předávání odsouzených osob

Sjednávání těchto smluv bylo provázáno, neboť česká strana usilovala, aby smlouva o předávání odsouzených osob obsahovala závazek v podobě, která by umožnila za určitých podmínek předat odsouzenou osobu do státu původu i bez jejího souhlasu. V této podobě se však ustanovení přijmout nepodařilo pro rozpor s vnitrostátní legislativou na vietnamské straně. Smlouva mezi vládou České republiky a vládou Vietnamské republiky o spolupráci v boji proti trestné činnosti i Smlouva mezi Českou republikou a Vietnamskou socialistickou republikou o předávání odsouzených osob, která je v gesci Ministerstva spravedlnosti, byly podepsány v Hanoji dne 7. června 2017. Obě smlouvy

vyžadují ke své platnosti vyslovení souhlasu Parlamentem ČR a ratifikaci prezidentem republiky. Po ustavení Poslanecké sněmovny a jejích orgánů bude předložena k vyslovení souhlasu oběma komorám Parlamentu ČR a následně k ratifikaci prezidentu republiky.

Návrh dalšího postupu:

Úkol byl splněn, bude pokračovat proces ratifikace smlouvy na obou stranách.

3.4 Uzavřít smlouvu mezi Českou republikou a Nigerijskou federativní republikou o spolupráci v boji proti trestné činnosti

Návrh textu smlouvy a pozvání k expertním jednáním do Prahy byl nigerijské straně předán již v roce 2013. Nigerijská strana na tento návrh i přes opakované urgencye nijak nereagovala.

Návrh dalšího postupu:

Vzhledem ke složité současné bezpečnostní situaci v Nigérijské federativní republice a naprosté absenci jakékoliv reakce z její strany je tento úkol dočasně odložen. V případě reakce z nigerijské strany bude v plnění úkolu pokračováno.

PŘÍLOHA 3 – DALŠÍ RELEVANTNÍ MATERIÁLY ZASAHUJÍCÍ DO OBLASTI ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU

ÚVOD

Kromě Koncepce se tímto tématem zabývají i další vládní a rezortní materiály. Jejich orientační seznam je uveden v této příloze a je aktuální ke konci roku 2017. Určitý přehled nabízí také Databáze strategií,²³ nicméně zprávy o situaci a výroční zprávy do ní nejsou ukládány. Pro zvýšení přehlednosti této přílohy jsou materiály řazeny do tří skupin – zprávy o situaci, tematické materiály a ostatní dokumenty, zpravidla pokrývající více témat. Aby byl materiál zahrnut do tohoto přehledu, musí mít úzkou spojitost s problematikou organizovaného zločinu (uváděny nejsou záměrně například materiály zaměřené primárně na terorismus, extremismus či problematiku vězeňství). Uvedeny jsou pouze materiály neutajované, již dokončené a vytvořené českými státními orgány. Pokud jsou veřejně dostupné, tak je součástí informace o nich i odkaz na jejich aktuální znění, případně informace o jejich schválení vládou či jiným příslušným orgánem.

Zprávy o situaci a výroční zprávy

Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2016²⁴

Zpráva shrnuje poznatky Ministerstva vnitra, Policie ČR, rezortů i příslušných institucí působících v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku. Podává informace o stavu a vývoji kriminality na území ČR a o opatřeních k jejímu snížení a také o činnosti státních orgánů zapojených do systému ochrany vnitřní bezpečnosti České republiky. Zpráva je připravována a zveřejňována již více než 20 let. Vláda vzala usnesením č. 395 ze dne 22. května 2017 tento materiál na vědomí.

Zpráva o prvním kole procesu národního hodnocení rizik praní peněz a financování terorismu²⁵

V letech 2015 a 2016 proběhlo v ČR první kolo procesu národního hodnocení praní peněz a financování terorismu. Postupy národního hodnocení rizik se řídí metodikou FATF.²⁶ Nad rámec stanovený metodikou byla nedílnou součástí procesu formulace opatření ke zmírnění identifikovaných a posuzovaných rizik. Zpráva, která shrnuje nejvýznamnější výstupy z tohoto procesu, obsahuje proto rozsáhlý seznam konkrétně formulovaných opatření. Tato opatření jdou napříč všemi zainteresovanými subjekty ze soukromého i státního sektoru a zasahují do celého systému prevence a stíhání praní peněz a financování terorismu. Zpráva o prvním kole národního hodnocení rizik praní peněz a financování terorismu byla schválena usnesením vlády č. 5 ze dne 9. ledna 2017.

²³ <https://www.databaze-strategie.cz/>

²⁴ <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-a-verejneho-poradku-na-uzemi-ceske-republiky-v-roce-2016.aspx>

²⁵ http://www.financnianalytickurad.cz/download/FileUploadComponent-1830718990/1489152816_cs_zpravaverejna.pdf

²⁶ <http://www.fatf-gafi.org>

Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2016²⁷

Tuto zprávu o drogové situaci v České republice již patnáct let vydává Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti. Text se zabývá téměř výhradně nelegálními či pouličními drogami, nikoliv tedy primárně alkoholem a tabákem. Obsahuje kapitoly zaměřené mimo jiné na prevenci, odhad počtu uživatelů drog a zdravotní a sociální souvislosti užívání drog. Zpráva byla předložena vládě ČR pro informaci dne 29. listopadu 2017.

Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2016²⁸

Zpráva o stavu obchodování s lidmi se tradičně zaměřuje na obchodování s lidmi, zejména ve smyslu skutkové podstaty ustanovení § 168 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., tedy obchodování s osobami staršími 18 let a také trestné činnosti páchané na osobách mladších 18 let. Zpráva se, obdobně jako v předchozích letech, věnuje i jevům doprovodným a s obchodováním s lidmi úzce souvisejícím. Zprávu zpracovává Ministerstvo vnitra.

Výroční zprávy

Relevantní informace k oblasti organizovaného zločinu obsahují také výroční zprávy příslušných organizací, které s organizovaným zločinem bojují. Mezi ně patří například **výroční zpráva Finančního analytického úřadu**,²⁹ **Národní protidrogové centrály služby kriminální policie a vyšetřování**,³⁰ **Zpráva o činnosti Nejvyššího státního zastupitelství**³¹ nebo **výroční zpráva Bezpečnostní informační služby**.³²

Tematické materiály

Národní strategie protidrogové politiky na období 2010 až 2018³³

Národní strategie protidrogové politiky byla zpracována na základě závěrů hodnocení úspěšnosti předchozí strategie a reflektuje získané zkušenosti a současný stav vědeckého poznání o fenoménu užívání drog. Definuje základní východiska protidrogové politiky vlády, směry řešení problému užívání drog a principy a přístupy, na kterých protidrogová politika České republiky staví. Podrobnější definování dílčích cílů, nástrojů a aktivit k dosažení strategických cílů a definování priorit protidrogové politiky na nejbližší období je úkolem a obsahem tří navazujících akčních plánů na období platnosti strategie, každého v délce 3 let. Strategie byla přijata usnesením vlády ze dne 10. května 2010 č. 340 a aktualizována v roce 2014 a 2016.

²⁷ <https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocnizpravy/vyrocnizprava-ostavu-ve-vecech-drog-v-ceske-republice-v-roce-2016/>

²⁸ <http://www.mvcr.cz/soubor/osl-zprava-2016-pdf.aspx>

²⁹ <http://www.financnianalytickurad.cz/zpravy-o-cinnosti.html>

³⁰ <http://www.policie.cz/clanek/vyrocnizpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>

³¹ <http://www.nsz.cz/index.php/cs/udaje-o-cinnosti-a-statisticke-udaje/zprava-o-innosti>

³² <https://www.bis.cz/vyrocnizpravy.html>

³³ https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/1592/757/NSPP_revize_II.pdf

Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017³⁴

Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017 navazuje na koncepční dokument s názvem Základní směry boje s korupcí na vládní úrovni. Koncepce má za cíl definovat mantinely vládní politiky boje s korupcí, zejména stanovit účinné nástroje, formulovat základní obsah jednoletých akčních plánů pro boj s korupcí a vymezit jejich institucionální rámec. Vláda ji schválila dne 15. prosince 2014 usnesením č. 1057. Na tuto koncepci navazuje materiál Východiska pro vytvoření protikorupčního strategického dokumentu České republiky pro období po roce 2017,³⁵ který vláda vzala na vědomí 29. listopadu 2017 svým usnesením č. 828.

Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2016–2019³⁶

Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice pro období 2016–2019 představuje v pořadí již 5. strategický dokument určující politiku boje proti obchodování s lidmi na národní úrovni. Opatření v ní obsažená se zaměřují především na boj proti obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování a boj proti obchodování s dětmi, přičemž průřezovou prioritou je také zvláštní důraz na ochranu zvláště zranitelných skupin. Tato strategie byla schválena usnesením vlády ze dne 27. dubna 2016 č. 360.

Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020³⁷

Strategie prevence kriminality v České republice formuje a rozvíjí systém prevence kriminality na celorepublikové i místní úrovni a rozvíjí přístupy a postupy státní správy i samospráv v preventivním přístupu k řešení jednotlivých druhů kriminality (trestné činnosti i přestupků) a kriminálně rizikových jevů, k řešení komplexní bezpečnostní situace v ohrožených lokalitách, k zacházení s oběťmi a pachateli trestné činnosti. Posiluje se spolupráce a vzájemná koordinace partnerů v oblasti prevence kriminality. Na tuto strategii navazuje Akční plán prevence kriminality 2016–2020. Tato strategie byla schválena dne 25. ledna 2016 usnesením č. 66.

Strategie migrační politiky ČR³⁸

Strategie stanovuje sedm zásad, které jsou řazeny prioritně a představují základní tematické okruhy v oblasti migrace – tedy bezpečnost jako průřezový element, integraci cizinců, nelegální migraci a návratovou politiku, mezinárodní ochranu (azyl), vnější dimenzi migrace, legální migraci, volný pohyb osob v rámci Evropské unie a schengenského prostoru a provázanost se společnými politikami Evropské unie. Zásady jsou v textu dále rozpracovány v návaznosti na stanovené cíle, kterých chce vláda v oblasti migrace dosáhnout na národní i evropské úrovni. Vláda schválila tento dokument dne 29. července 2015 usnesením č. 621.

³⁴ <http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2015-2017/Vladni-koncepce-boje-s-korupci-na-leta-2015-az-2017.pdf>

³⁵ <http://www.korupce.cz/assets/dokumenty/tiskove-zpravy/Vychodiska-pro-vytvoreni-protikorupcniho-strategickeho-dokumentu-Ceske-republiky-pro-obdobi-po-roce-2017.pdf>

³⁶ <http://www.mvcr.cz/soubor/narodni-strategie-boje-proti-obchodovani-s-lidmi-v-cr-2016-2019.aspx>

³⁷ <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-v-ceske-republike-na-leta-2016-az-2020.aspx>

³⁸ <http://www.mvcr.cz/soubor/strategie-migracni-politiky-ceske-republiky.aspx>

Ostatní dokumenty

Bezpečnostní strategie České republiky 2015³⁹

Bezpečnostní strategie České republiky je základním dokumentem bezpečnostní politiky ČR, na který navazují další strategie a koncepce. Je vládním dokumentem zpracovaným s cílem hledat nadstranické přístupy k otázkám bezpečnosti. Na jeho tvorbě se rovněž podílela bezpečnostní komunita ČR zahrnující zástupce státní i nestátní sféry. Zohledňuje a popisuje proměny bezpečnostního prostředí včetně klíčových hrozeb v euroatlantickém prostoru. Jejím cílem je zajistit systémový a koordinovaný rámec prosazování bezpečnostních zájmů ČR, přispět k efektivnímu využívání jednotlivých multilaterálních, bilaterálních i národních nástrojů a poskytnout vodítka pro odpovídající alokaci zdrojů pro účely bezpečnostní a obranné politiky. Bezpečnostní strategie ČR byla schválena usnesením vlády č. 79 ze dne 4. února 2015.

Audit národní bezpečnosti⁴⁰

Audit národní bezpečnosti byl zpracován na základě zadání předsedy vlády ministrovi vnitra. Věnuje se deseti okruhům hrozeb, mezi které patří i organizovaný zločin. Audit ověřoval dvě základní schopnosti státu, a to schopnost identifikovat konkrétní bezpečnostní hrozbu a přijmout vůči ní preventivní opatření a schopnost reagovat na nastalou krizi, kterou je potřeba řešit. V několika oblastech doporučení, na jejichž plnění panuje v bezpečnostní komunitě shoda, již byly podniknuty konkrétní kroky k plnění doporučených opatření. Audit národní bezpečnosti byl schválen usnesením vlády ze dne 14. prosince 2016 č. 1125.

Koncepce rozvoje Policie ČR do roku 2020⁴¹

Tento zásadní strategický dokument obsahuje popis vývoje a aktuálního stavu Policie ČR, věnuje se zhodnocení současné bezpečnostní situace včetně prognóz do budoucna a především přináší vizi fungování Policie ČR v podmínkách společenského vývoje ve střednědobé perspektivě. Tento materiál zastřešuje jak dokument Rozvoj Policie ČR v letech 2016–2020, který představoval souhrn požadavků na personální posílení Policie ČR, tak všechny zásadní koncepční materiály s dopadem do činnosti Policie ČR (v tomto směru vychází zejména z Bezpečnostní strategie ČR). Materiál byl schválen usnesením vlády č. 428 ze dne 5. června 2017.

Koncepce rozvoje schopností Policie České republiky vyšetřovat kybernetickou kriminalitu⁴²

Součástí koncepce je popis současné organizační struktury Policie ČR v problematice vyšetřování kybernetické kriminality, včetně podpůrných a expertních pracovišť s vizí budoucího vývoje, oblast personálního a materiálně technického zabezpečení, problematika vzdělávání, spolupráce s ostatními subjekty a výčet možných legislativních změn. Součástí koncepce je navýšení počtu systemizovaných míst příslušníků Policie ČR na problematiku kybernetické kriminality a s tím související navýšení rozpočtu Policie ČR. Tuto koncepci vláda vzala na vědomí usnesením č. 502 z 10. července 2017.

³⁹ <https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>

⁴⁰ <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf>

⁴¹ materiál nebyl zveřejněn

⁴² materiál nebyl zveřejněn

Meziresortní koncepce podpory bezpečnostního výzkumu ČR 2017–2023 s výhledem do roku 2030⁴³

Tato koncepce definuje organizovaný zločin jako jednu z nejzávažnějších hrozeb pro Českou republiku společně s ilegální migrací a terorismem, přičemž priority bezpečnostního výzkumu reagují na požadavek dlouhodobé stabilizace a důrazu na bezpečnostní přínos ve výše zmíněných oblastech. Materiál reflektuje specifickou vazbu mezi bezpečností státu a racionálním využíváním existujících výzkumných kapacit cestou komplementárních programů veřejné podpory. Vláda ČR tento dokument schválila usnesením č. 509 ze dne 10. července 2017.

⁴³ <http://www.mvcr.cz/clanek/koncepcni-a-strategicke-materialy.aspx>

KONCEPCE BOJE PROTI ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU DO ROKU 2023

Vydalo

**Ministerstvo vnitra ČR, odbor bezpečnostní politiky
oddělení řízení strategických projektů a krizového řízení
Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7 – Letná
tel. 974 832 486, e-mail: obp@mvcz.cz.**

Praha, únor 2018

Text neprošel jazykovou korekturou.